

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Πτυχιακή Εργασία

**Οι απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τον ρόλο των
σχολικών βιβλιοθηκών στην ενίσχυση της σχολική μονάδας**

Ιωάννης Μηλιαρέσης (ΑΜ: 02179)

Επιβλέπων: Αλέξανδρος Κουλούρης

Αθήνα, Ιούνιος 2021

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο

2. Ονοματεπώνυμο

3. Ονοματεπώνυμο

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Ιωάννης Μηλιαρέσης, με αριθμό μητρώου 59902179 φοιτητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Ευχαριστίες – Αφιερώσεις

Ολοκληρώνοντας την πτυχιακή μου εργασία γεγονός το οποίο σηματοδοτεί και την ολοκλήρωση των σπουδών μου στο τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομία και Συστημάτων Πληροφόρησης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλη την επιστημονική ομάδα των καθηγητών και καθηγητριών του τμήματος με τους οποίους συνεργάστηκα το χρονικό διάστημα των σπουδών μου κυρίως για τη βοήθεια, τη συμπαράσταση και την επιστημονική κατάρτιση που μου προσέφεραν. Ιδιαίτερος θα ήθελα να εκφράσω την εκτίμηση και τις ευχαριστίες μου στον κύριο Αλέξανδρο Κουλούρη Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής μου εργασίας για την αμέριστη βοήθεια, συμπαράσταση, κατανόηση και επιστημονική υποστήριξη για την ολοκλήρωσή της, αλλά και για τις γνώσεις και την έμπνευση που μου προσέφερε στα χρόνια των σπουδών μου μέσα από τα μαθήματά του, να αναπτύξω όχι μόνο την επιστημονική μου κατάρτιση στο τομέα της Πληροφόρησης, αλλά και να εμπλουτίσω τις παιδαγωγικές μου τεχνικές και προσεγγίσεις στην άσκηση του εκπαιδευτικού και παιδαγωγικού μου έργου ως εκπαιδευτικός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα άλλα δύο μέλη της Τριμελούς επιτροπής ....

Ιούνιος 2021

Γιάννης Μηλιαρέσης

Περίληψη στα ελληνικά

Αδιαμφισβήτητα η σχολική βιβλιοθήκη δεν αποτελεί μόνο ένα καταλυτικό πόρο στη διακίνηση της πληροφορίας και της γνώσης, αλλά και έναν εξίσου σημαντικό και διαχρονικό εκπαιδευτικό πόρο. Υπό αυτό το πρίσμα ο σκοπός της εργασίας αποβλέπει να αναδείξει την αναγκαιότητα των σχολικών βιβλιοθηκών στα σχολεία και τον καθοριστικό παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό τους ρόλο στην αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου. Συγκεκριμένα διερευνάται μέσα από τις απόψεις των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο τρόπος με τον οποίο η σχολική βιβλιοθήκη συμβάλλει ως εκπαιδευτικός θεσμός στην ενίσχυση της σχολικής μονάδας. Ειδικότερα, η διερεύνηση επικεντρώνεται στην επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στα μαθησιακά αποτελέσματα και στην ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού των μαθητών, αλλά και η ειδικότερη επίδραση της στον σχεδιασμό της διδασκαλίας με στόχο τον εκσυγχρονισμό της, ώστε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις τους 21ου αιώνα. Για την επίτευξη του σκοπού, αλλά και των επιμέρους στόχων διεξήχθη ποσοτική έρευνα, ενώ ακολούθως ως ερευνητικό εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο. Τα ευρήματα κατέδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν από τη μία μεριά τη σχολική βιβλιοθήκη ως δυναμικό μοχλό για να επηρεάσει θετικά τη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών και την καλύτερη διαχείριση της πληροφορίας και των πληροφοριακών πηγών, αλλά από την άλλη διαπιστώνεται ότι ο υποβαθμισμένος ρόλος της στα σχολεία δεν την καθιστά το εφελτήριο για να επιτευχθούν τα ως άνω αποτελέσματα στην καθημερινή πρακτική. Ακολούθως για τους ίδιους λόγους η επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στη μεταμόρφωση της διδασκαλίας σε μία ερευνητική διαδικασία εμπλουτισμένη με τα εφόδια της σύγχρονης τεχνολογίας φαίνεται να αγγίζει τη σφαίρα του ανέφικτου για τα δεδομένα της ελληνικής εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου η εν λόγω έρευνα καταδεικνύει την ανάγκη επανασχεδιασμού των στόχων του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να αποκτήσει ο θεσμός της σχολικής βιβλιοθήκης τη θέση που της ανήκει στο ελληνικό σχολείο.

Λέξεις Κλειδιά: σχολική βιβλιοθήκη, μαθησιακά αποτελέσματα, πληροφοριακός γραμματισμός, αναλυτικά προγράμματα, τυπική & άτυπη μάθηση, διδασκαλία

Περίληψη στα αγγλικά

Undoubtedly, the school library is not only a catalytic resource in the circulation of information and knowledge but also an equally important and timeless educational resource. In this light, the purpose of the work is to highlight the necessity of school libraries in schools and their crucial pedagogical and educational role in the evaluation of educational work. Specifically, it is investigated through the views of secondary school teachers, the way in which the school library contributes as an educational institution to the strengthening of the school unit. In particular, the research focuses on the impact of the school library on learning outcomes and the development of students' information literacy, but also its specific impact on the planning of teaching so as to modernize it, to effectively meet the educational requirements of the 21st century. In order to achieve this purpose, but also the individual objectives, a quantitative research was conducted, and the questionnaire was selected as a research tool for data collection. The findings show that teachers see the school library as a potential lever to positively improve student performance and better manage information and information resources, but on the other hand, its degraded role in schools does not make it the springboard to achieve such results. Then, for the same reasons, the effect of the school library on the transformation of teaching into a research process enriched with the supplies of modern technology seems to touch the realm of the impossible for the data of Greek education. Therefore, this research demonstrates the need to redesign the goals of the educational system, so that the institution of the school library acquires its rightful position in the Greek school.

Keywords: school library, learning outcomes, information literacy, curriculum, formal and informal learning, teaching

Πίνακας περιεχομένων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ.....	II
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	III
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ – ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ.....	V
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ.....	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	IX
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	X
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 ΠΛΑΙΣΙΟ, ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	2
1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	3
1.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	3
1.4 ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ ΘΕΜΑΤΟΣ.....	4
1.5 ΟΡΙΣΜΟΙ	4
1.6 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	7
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
2.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ, ΣΚΟΠΟΣ, ΡΟΛΟΣ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ.....	7
2.2 ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	10
2.3 ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ.....	14
2.4 ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ	17
2.5 Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	21
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	21
3.2 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	21
3.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ & ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ.....	22
3.3.1 Ο νόμος πλαίσιο του 1985	22
3.3.2 Η υπουργική απόφαση του 2003.....	23
3.4 ΟΙ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ	25

3.5	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ.....	27
3.6	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....		31
4.1	ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ	31
4.2	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ & ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	32
4.3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΕΥΡΗΜΑΤΑ		36
5.1	ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	36
5.1.1	<i>Αναλυτική παρουσίαση του δείγματος.....</i>	<i>36</i>
5.1.2	<i>Παρουσίαση της κατάστασης των σχολικών βιβλιοθηκών.....</i>	<i>37</i>
5.2	ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 1 ^ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ	41
5.3	ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 2 ^ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ	47
5.4	ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 3 ^ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ	50
5.5	ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ/ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.....		53
6.1	ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	53
6.2	ΣΥΖΗΤΗΣΗ / ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	54
6.3	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	57
6.4	ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....		60
ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		65
ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ – ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....		66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ.....		67

Πίνακας Γραφημάτων

Γράφημα 1. Κατανομή ως προς το φύλο	36
Γράφημα 2. Ηλικιακή κατανομή δείγματος	37
Γράφημα 3. Κατανομή δείγματος ως προς την προϋπηρεσία	37
Γράφημα 4. Ο χώρος της σχολικής βιβλιοθήκης	38
Γράφημα 5. Σχολικός βιβλιοθηκονόμος.....	38
Γράφημα 6. Εξοπλισμός της σχολικής βιβλιοθήκης	39
Γράφημα 7. Ωράριο λειτουργίας	39
Γράφημα 8. Υπηρεσίες αναζήτησης & δανεισμού	40
Γράφημα 9. Ο κατάλογος της σχολικής βιβλιοθήκης	40
Γράφημα 10. Επίσκεψη μαθητών για δανεισμό.....	41
Γράφημα 11. Επίσκεψη για εκπόνηση εργασιών	41
Γράφημα 12. Επίσκεψη με υπόδειξη του διδάσκοντα	42
Γράφημα 13. Επίσκεψη για μελέτη στο διάλειμμα	42
Γράφημα 14. Μελέτη μετά τη λήξη του σχ. ωραρίου.....	42
Γράφημα 15. Εμπλουτισμός ιδεών	43
Γράφημα 16. Βελτίωση επιχειρημάτων	43
Γράφημα 17. Ανάπτυξη κριτικής.....	43
Γράφημα 18. Κατανόηση σε βάθος	44
Γράφημα 19. Καλύτερες γραπτές επιδόσεις	44
Γράφημα 20. Καλύτερες προφορικές επιδόσεις	45
Γράφημα 21. Εμπλουτισμός λεξιλογίου.....	45
Γράφημα 22. Επίδραση στην ορθογραφία.....	45
Γράφημα 23. Παρουσίαση εργασιών.....	46
Γράφημα 24. Οι ευκαιρίες που προσφέρει η σχολική βιβλιοθήκη	46
Γράφημα 25. Σχολική βιβλιοθήκη & φιλαναγνωσία.....	47
Γράφημα 26. Βοήθεια στην αναζήτηση πληροφοριακών πηγών.....	48
Γράφημα 27. βοήθεια στον εντοπισμό της πληροφορίας	48
Γράφημα 28. Βοήθεια στην αξιολόγηση της πληροφορίας.....	48
Γράφημα 29. Βοήθεια στη χρήση της πληροφορίας	49
Γράφημα 30. Χρήση της πληροφορίας σε μαθητική εργασία.....	49
Γράφημα 31. Σχολική βιβλιοθήκη & διδασκαλία	51

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Σχολική βιβλιοθήκη & επιδόσεις μαθητών.....	29
Διάγραμμα 2. Σχολική βιβλιοθήκη & Πληροφοριακός γραμματισμός.....	30
Διάγραμμα 3. Σχολική βιβλιοθήκη & Διδασκαλία.....	30

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Στην ιστορία της ανθρωπότητας η γνώση αποτελούσε και αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα ανάπτυξης και προόδου. Ιδιαίτερα στις μέρες μας τα επιτεύγματα της τεχνολογίας και της επιστήμης δεν έχουν επηρεάσει μόνο κοινωνικοπολιτικά τη διάρθρωση των σύγχρονων κοινωνιών, αλλά αποτελούν πρωταρχικό οικονομικό παράγοντα και ρυθμιστή τους. Υπό αυτό το πρίσμα οι βιβλιοθήκες ως διακινητές της πληροφορίας και ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της γνώσης φαίνεται να έχουν μεταλλαχτεί σε βασικούς οικονομικούς παράγοντες των σύγχρονων κοινωνιών. Δεν είναι τυχαίο ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης χαρακτηρίζει τις βιβλιοθήκες μαζί με τα μουσεία ως σημαντικούς οικονομικούς πόρους στην υπηρεσία της ανθρώπινης ανάπτυξης και της δια βίου μάθησης (OECD, 2010). Ακολούθως, η αλματώδης ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας σε συνδυασμό με τις επιταχυνόμενες αλλαγές που επιβάλλει η παγκοσμιοποίηση, ωθούν την εκπαίδευση και κατ' επέκταση τις σχολικές μονάδες να δημιουργήσουν συνθήκες μάθησης προσανατολισμένες προς την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και τον μετασχηματισμό, για να ανταποκριθούν στο έργο τους αποτελεσματικά. Η σχολική μονάδα οφείλει να αναδομηθεί σε μία μαθάνουσα κοινότητα, δηλαδή σε μία κοινότητα που όλοι οι εμπλεκόμενοι της -εκπαιδευτικοί, μαθητές και γονείς - μαθαίνουν συνεχώς, αξιοποιώντας και θέτοντας στην υπηρεσία της γνώσης εργαλεία, τεχνικές, θεσμούς και υποδομές τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος (Kumar, 2010). Προς αυτήν την κατεύθυνση ο ρόλος της βιβλιοθήκης ως ένας από τους σημαντικότερους διαχρονικούς εκπαιδευτικούς πόρους, αλλά και διακινητής της πληροφορίας, είναι καταλυτικός. Η σημαντικότητα των σχολικών βιβλιοθηκών συνίσταται στο γεγονός ότι μέσα από τις λειτουργίες της διακίνησης της πληροφορίας, της μετάδοσης της γνώσης συνεπικουρούν καθοριστικά το εκπαιδευτικό έργο, ενώ αναβαθμίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Τα αποτελέσματα αυτής της επίδρασης φαίνεται να είναι σημαντικά όχι μόνο για τους μαθητές ως οι κύριοι αποδέκτες του εκπαιδευτικού έργου, αλλά και για τους εκπαιδευτικούς αφού τα προγράμματα των σχολικών βιβλιοθηκών προσφέρουν καινοτόμα εργαλεία, τα οποία συμβάλλουν στην αναβάθμιση της διδασκαλίας.

1.1 Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της πτυχιακής εργασίας

Στην κοινωνία της γνώσης φαίνεται η ύπαρξη πληροφοριακής παιδείας και συνακόλουθα πληροφοριακής κουλτούρας να συνιστά αδήριτη ανάγκη. Σε αυτό το πλαίσιο είναι βέβαιο ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας αποτελούν τον καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση εγγράμματων πληροφοριακά μαθητών και εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα δύνανται να ανταποκριθούν στις πληροφοριακές απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, βελτιώνοντας και εκσυγχρονίζοντας το εκπαιδευτικό έργο. Η διερεύνηση, λοιπόν, της εκπαιδευτικής κοινότητας αναφορικά με τις σχολικές βιβλιοθήκες πιθανόν να συμβάλλει στη βελτίωση της παρούσας κατάστασης στην εκπαίδευση, αφού εστιάζει στην σύγχρονη πραγματικότητα του ελληνικού σχολείου και διεισδύει στις πραγματικές ανάγκες εκπαιδευτικών και μαθητών. Ως εκ τούτου τα αποτελέσματα της ερευνητικής πτυχιακής εργασίας είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αλλά και από άλλους εκπαιδευτικούς φορείς για τη γνώση, διερεύνηση και περαιτέρω έρευνα του ζητήματος. Συνακόλουθα, δύνανται να οργανωθούν σεμινάρια και επιμορφωτικά προγράμματα από φορείς και οργανισμούς χάραξης της εκπαιδευτικής πολιτικής (Πανεπιστημιακά ιδρύματα, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Υπουργείο Παιδείας κ.ά.), προκειμένου να βοηθήσουν στην ενημέρωση για τον πρωταρχικό ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού έργου.

Υπό το πρίσμα όλων των παραπάνω ο κύριος σκοπός της παρούσης πτυχιακής εργασίας είναι να αναδείξει την αναγκαιότητα των σχολικών βιβλιοθηκών μέσα στα σχολεία και τον καθοριστικό παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό τους ρόλο στη γνώση, στην αποτίμηση του εκπαιδευτικού και παιδαγωγικού έργου, αλλά και στη διαχείριση και διακίνηση της πληροφορίας. Η διερεύνηση του συγκεκριμένου σκοπού επιχειρείται και επιτυγχάνεται μέσα από τη διερεύνηση επιμέρους στόχων. Συγκεκριμένα οι επιμέρους στόχοι αφορούν

- i. την ανάδειξη του θετικού ρόλου των σχολικών βιβλιοθηκών στη διδασκαλία ενισχύοντας την ερευνητική διάσταση της γνώσης.
- ii. την ανάδειξη της θετικής επίδρασης των σχολικών βιβλιοθηκών στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθητών, στη διακίνηση της πληροφορίας και τον πληροφοριακό γραμματισμό τους.
- iii. την ενημέρωση των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον εκπαιδευτικό ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στη διαχείριση της πληροφορίας και τον πληροφοριακό γραμματισμό

- iv. τη διερεύνηση ύπαρξης ενεργών σχολικών βιβλιοθηκών μέσα στο σχολεία και την ανάδειξη ενίσχυσης του εν λόγω θεσμού.
- v. Την αναγκαιότητα επάνδρωσης των βιβλιοθηκών τόσο με έμπυχο υλικό (βιβλιοθηκονόμοι) όσο και με άψυχο (υλικοτεχνική υποδομή, κομπιούτερ, τεκμήρια, περιοδικά, ψηφιακό υλικό κ.ά.)

1.2 Μεθοδολογία της πτυχιακής εργασίας

Το θεωρητικό πλαίσιο του ερευνητικού εγχειρήματος της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας θα υλοποιηθεί με επισκόπηση στη σύγχρονη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία, αναφορικά με τον ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στην εκπαιδευτική κοινότητα. Θα συμπεριληφθεί σχετική αναφορά από διεθνείς οργανισμούς International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) για το πώς αντιλαμβάνονται το ρόλο, τον σκοπό και τις λειτουργίες των σχολικών βιβλιοθηκών, ενώ θα ακολουθήσει η καταγραφή της παρούσας κατάστασης των σχολικών βιβλιοθηκών στα σχολεία της ελληνικής πραγματικότητας. Αναφορικά με τη μεθοδολογία του ερευνητικού μέρους της πτυχιακής εργασίας, η διερεύνηση θα πραγματοποιηθεί με τη διεξαγωγή ποσοτικής έρευνας διερευνώντας τον ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Λεπτομερέστερα στοιχεία της μεθοδολογίας του ερευνητικού μέρους, όπως το δείγμα, η στατιστική ανάλυση κ.ά., αναφέρονται σε επόμενο κεφάλαιο. Ολοκληρώνοντας θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα των ευρημάτων και ο συσχετισμός με τη βιβλιογραφία καθώς και οι απαραίτητοι περιορισμοί και τα συμπεράσματα.

1.3 Περιορισμοί

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία θα εξετάσει τις επιδράσεις της σχολικής βιβλιοθήκης μέσα από τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις επιδόσεις των μαθητών, στον πληροφοριακό γραμματισμό των εκπαιδευτικών, αλλά και την επίδραση της στη διαμόρφωση της διδασκαλίας. Αρχικά, ο στόχος ήταν να συνεξεταστούν τα παραπάνω ερωτήματα μέσα και από τις απόψεις των μαθητών και όχι μόνο των εκπαιδευτικών. Όμως, το κλείσιμο των σχολείων λόγω της πανδημίας του COVID 19 δεν προσέφερε τη δυνατότητα χρονικά να εξασφαλιστεί άδεια από το υπουργείο Παιδείας, ώστε να επεκταθεί η έρευνα μέσα στις σχολικές μονάδες και να συμπεριληφθεί στο δείγμα ικανός αριθμός μαθητών. Υπό αυτές τις συνθήκες κρίθηκε απαραίτητο να περιοριστεί η έρευνα στις απόψεις των εκπαιδευτικών.

1.4 Αιτιολόγηση της επιλογής του συγκεκριμένου προς εξέταση θέματος

Αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε η πολυετής ενασχόλησή μου με τη δημιουργία, τη στελέχωση και λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική μονάδα που υπηρετώ, τα εκπαιδευτικά πολιτιστικά προγράμματα «Λειτουργία και οργάνωση σχολικής βιβλιοθήκης» τα οποία οργανώθηκαν και λειτούργησαν στην συγκεκριμένη σχολική μονάδα με ομάδες μαθητών, ώστε να έρθουν σε επαφή με την οργάνωση των τεκμηρίων μέσα στο χώρο της βιβλιοθήκης, αλλά και να αποκτήσουν μία εμπειρική και θεωρητική κατάρτιση των υπηρεσιών που ο συγκεκριμένος θεσμός προσφέρει. Επιπρόσθετα, οι σπουδές στο Τμήμα Αρχιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, οι οποίες προσέφεραν θεωρητική και πρακτική κατάρτιση, ώστε να κατανοηθεί σε βάθος ο επιστημονικός τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των βιβλιοθηκών και των υπηρεσιών πληροφόρησης, αλλά και να αποκτηθεί εξειδικευμένη επιστημονική γνώση, ενισχύοντας ταυτόχρονα τον εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό μου προσανατολισμό, με ενέπνευσαν να εντρυφήσω στο συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα.

1.5 Ορισμοί

Στο υποκεφάλαιο αυτό προσδιορίζονται οι σημαντικότερες έννοιες που σχετίζονται με το υπό ανάπτυξη θέμα της πτυχιακής εργασίας. Συγκεκριμένα για τις Σχολικές βιβλιοθήκες χρησιμοποιείται ο όρος όπως διατυπώθηκε από τη Διεθνή Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκονόμων και Ιδρυμάτων (IFLA) ως «ο φυσικός ή ψηφιακός χώρος μάθησης του σχολείου όπου η ανάγνωση, η έρευνα, η σκέψη, η φαντασία και η δημιουργικότητα έχουν κεντρικό ρόλο για την εκπαίδευση των μαθητών, αλλά και την προσωπική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη». Η έννοια της πληροφοριακής παιδείας προσδιορίζεται ως η γνώση των πληροφοριακών αναγκών ενός ατόμου, και της ικανότητάς του να αναγνωρίζει, να εντοπίζει, να αξιολογεί, να οργανώνει, να δημιουργεί, να χρησιμοποιεί και να μεταδίδει αποτελεσματικά την πληροφορία, για να αντιμετωπίζει συγκεκριμένα ζητήματα ή προβλήματα (ACRL, 2000). Αντίστοιχα, η έννοια του πληροφορικού γραμματισμού ορίζεται ως η γνώση και οι δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να κατανοεί κανείς τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) και όλα τα άλλα συστατικά των υπολογιστικών και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων (Κορομπίλη & Τόγια, 2015).

Αναφορικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα ή ακαδημαϊκές επιδόσεις (learning outcomes, school performance), προσδιορίζονται ως η αξιολόγηση ή μέτρηση της απόδοσης των μαθητών στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και περιλαμβάνει ποικίλους τρόπους και πρακτικές (Bikos, Paradimitriou & Giannakopoulos, 2014), ενώ τα Προγράμματα σπουδών (Curriculum) αναφέρονται στους σκοπούς, αλλά και στους γενικούς και ειδικούς στόχους ενός εκπαιδευτικού συστήματος και ακολούθως περιλαμβάνει τα γνωστικά αντικείμενα - γνώσεις, τις στάσεις, τις δεξιότητες, τη μεθοδολογική παιδαγωγική προσέγγιση και τους τρόπους αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Ιωαννίδου-Κουτσελίνη, 1998). Ο όρος της συνεργασίας όπως αναφέρει η Montiel-Overall (2005), χρησιμοποιείται με την έννοια της κοινής δημιουργίας μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων με συμπληρωματικές δεξιότητες και ένα κοινό όραμα, οι οποίοι αλληλοεπιδρούν για να δημιουργήσουν κάτι καινούργιο ή να δώσουν μία νέα προοπτική σε θεσμούς, καταστάσεις, συνήθειες και συμπεριφορές.

1.6 Οργάνωση Κεφαλαίων - Διάρθρωση της Εργασίας

Η παρούσα εργασία εκκινεί από το ενδιαφέρον του γράφοντος να διερευνήσει την κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, τη σημασία τους στο εκπαιδευτικό και διδακτικό έργο, αλλά και το γεγονός ότι ο ίδιος διατελεί υπεύθυνος της σχολικής βιβλιοθήκης στη σχολική μονάδα που υπηρετεί.

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία διαρθρώνεται σε τρία μέρη.

Το **πρώτο μέρος** περιλαμβάνει 3 κεφάλαια στα οποία αναπτύσσεται το θεωρητικό μέρος της εργασίας. Συγκεκριμένα, το **πρώτο κεφάλαιο** απαρτίζεται από έξι (6) υποκεφάλαια και αποτελεί το εισαγωγικό μέρος της εργασίας. Το **δεύτερο κεφάλαιο** αποτελείται από έξι (6) υποκεφάλαια στα οποία γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθούν βιβλιογραφικά οι απόψεις, οι θέσεις και οι ερευνητικές προσπάθειες της επιστημονικής κοινότητας σχετικά με την αποσαφήνιση του όρου της σχολικής βιβλιοθήκης, του σκοπού, των στόχων και των λειτουργιών της, την επίδρασή της στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών, στην πληροφοριακή παιδεία και στον πληροφοριακό γραμματισμό, αλλά και τη θετική επιρροή στη διδασκαλία και στην ενίσχυση των εκπαιδευτικών. Το **τρίτο κεφάλαιο** αποτελείται από έξι (6) υποκεφάλαια τα οποία πραγματεύονται τη σχολική βιβλιοθήκη μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η ιστορική αναδρομή σχετικά με την εξέλιξη της από τη σύστασή του ελληνικού κράτους, ακολουθεί το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας της, όπως προβλέπεται από την εκπαιδευτική νομοθεσία, και περιγράφεται η παρούσα κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών στο περιβάλλον των σχολείων της

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με το υποκεφάλαιο των ερευνητικών προσπαθειών στο οποίο διατυπώνονται οι έρευνες που αποτελούν το υπόβαθρο της συγκεκριμένης μελέτης και το υποκεφάλαιο της διατύπωσης των ερευνητικών ερωτημάτων.

Το **δεύτερο μέρος** της εργασίας περιλαμβάνει τρία (3) κεφάλαια στα οποία αναπτύσσεται το ερευνητικό μέρος της. Αναλυτικότερα, το **τέταρτο κεφάλαιο** περιλαμβάνει τρία (3) υποκεφάλαια στα οποία αναφέρεται ο στόχος της έρευνας και η μεθοδολογία που ακολουθείται με αναφορά στην συγκρότηση του δείγματος και την κατασκευή του ερευνητικού εργαλείου. Το **πέμπτο κεφάλαιο** περιλαμβάνει πέντε (5) υποκεφάλαια, στα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά τα ευρήματα της έρευνας αναφορικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τα ερευνητικά ερωτήματα, καθώς και τα κυριότερα συμπεράσματα. Το **έκτο κεφάλαιο** περιλαμβάνει τέσσερα (4) υποκεφάλαια στα οποία παρουσιάζεται μια σύντομη ανακεφαλαίωση όλης της ερευνητικής διαδικασίας, ακολουθεί η συζήτηση των αποτελεσμάτων και η σύνδεσή τους με τη βιβλιογραφική έρευνα. Εν συνεχεία διατυπώνονται η αξιοποίηση της ερευνητικής προσπάθειας και οι διάφοροι περιορισμοί, αλλά και οι μελλοντικές προεκτάσεις. Στο τελευταίο υποκεφάλαιο ακολουθούν οι **βιβλιογραφικές αναφορές** και **οι πηγές** που χρησιμοποιήθηκαν για τον σχεδιασμό και την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης μελέτης καθώς και οι **συντημήσεις**, τα **ακρωνύμια** και τα **αρκτικόλεξα**. Ακολούθως, στο **τρίτο μέρος** - το παράρτημα - περιλαμβάνονται το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων με το έντυπο συναίνεσης.

Κεφάλαιο 2. Σχολικές βιβλιοθήκες

2.1 Εισαγωγή

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται ο όρος των σχολικών βιβλιοθηκών όπως παρουσιάζεται στη σύγχρονη βιβλιογραφία και την ιστορία των βιβλιοθηκών, ενώ αντιστοίχως επισημαίνεται ο σκοπός τους και οι επιμέρους στόχοι τους στην εκπαιδευτική κοινότητα και την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και την κοινωνία ευρύτερα. Συνακόλουθα, περιγράφεται ο πολυδιάστατος ρόλος του εν λόγω εκπαιδευτικού θεσμού, οι λειτουργίες και οι υπηρεσίες του, όπως αυτός διατυπώθηκε στο μανιφέστο των σχολικών βιβλιοθηκών της IFLA. Αντίστοιχα επισημαίνεται με κριτήριο τα ευρήματα της βιβλιογραφίας ο συσχετισμός της σχολικής βιβλιοθήκης με τα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών, η επιρροή της στη διαμόρφωση πληροφορικής κουλτούρας προωθώντας τον πληροφοριακό γραμματισμό, αλλά και η επίδρασή της στη διδακτική πράξη και στην οικοδόμηση της γνώσης στη βάση σύγχρονων εκπαιδευτικών και παιδαγωγικών τεχνικών. Επιπρόσθετα, διερευνάται ο ρόλος της στη διδασκαλία, αλλά και η πιθανή επιρροή της σχολικής βιβλιοθήκης στα αναλυτικά προγράμματα (curriculum) και η εν γένει επίδραση της στο μορφωτικό κεφάλαιο των σύγχρονων κοινωνιών. Το δεύτερο μέρος ολοκληρώνεται με τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής σχολικής βιβλιοθήκης, όπως αυτά παρουσιάζονται από σύγχρονες ερευνητικές προτάσεις.

2.1 Προσδιορισμός του θεσμού, σκοπός, ρόλος & λειτουργίες

Αναμφισβήτητα, η εφεύρεση της τυπογραφίας και η συνακόλουθη ανάπτυξη παραγωγής βιβλίων, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο όχι μόνο στη μετάδοση της γνώσης, αλλά και στην οργάνωση και ανάπτυξή της. Από εκείνη την εποχή μέχρι σήμερα οι κοινωνίες μπήκαν σε μία τροχιά ανέλιξης, όπου με την αλματώδη ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας η γνώση και η πληροφορία μετεξελιχθηκαν σε πρωταρχικούς οικονομικούς παράγοντες αναδιαμορφώνοντας κατ' επέκταση θεσμούς, δομές, ρόλους, αξίες, αντιλήψεις, τάσεις κ.ά. Σ' αυτό το πλαίσιο των αλλαγών και των εξελίξεων δε θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη η αμοιβαία διαλεκτική σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των βιβλίων και της εκπαίδευσης, αλλά και των σχολικών βιβλιοθηκών. Αναφορικά δε, με τις αυξανόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες στην κοινωνία της γνώσης όπως αυτές αποτυπώθηκαν στις διεθνείς αξιολογήσεις του Προγράμματος διεθνών αξιολογήσεων των μαθητών (PISA) του Οργανισμού Οικονομικής

Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), το συμβούλιο της Ευρώπης χαρακτήρισε τις βιβλιοθήκες και τα μουσεία ως τους σημαντικότερους πόρους για την ανθρώπινη ανάπτυξη και τη διαβίου μάθηση (OECD, 2010). Ακολούθως, είναι σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες δεν προήλθαν μόνο ως ανεξάρτητοι χώροι φύλαξης των βιβλίων, αλλά δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν από τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ενσωματώθηκαν σε αυτά, στοχεύοντας στην ανάπτυξη, οργάνωση και μετάδοση της γνώσης, της πληροφορίας και του πολιτισμού (Chorum et al., 2016). Σε αυτό το πλαίσιο οι σχολικές βιβλιοθήκες αναπτύχθηκαν σε όλο τον κόσμο μέσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, υπηρετώντας τη μάθηση και τη διδασκαλία για όλους (IFLA, 2015). Αντιστοίχως, θεωρήθηκαν ως σημαντικές πτυχές για την προώθηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δεν είναι τυχαίο ότι χαρακτηρίστηκαν ως τα φώτα των φάρων που φωτίζουν τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά και ό,τι σε αυτά συντελείται αναφορικά με τη γνώση και τη μάθηση (Albelda-Esteban, 2019b). Συνεπώς, διαφαίνεται ότι η σχολική βιβλιοθήκη προσδιορίζεται ως ένα περιβάλλον, το οποίο στοχεύει στην ανάπτυξη της γνώσης και συγκεκριμένα ως «ο φυσικός ή ψηφιακός χώρος μάθησης του σχολείου όπου η ανάγνωση, η έρευνα, η σκέψη, η φαντασία και η δημιουργικότητα έχουν κεντρικό ρόλο για την εκπαίδευση των μαθητών, αλλά και την προσωπική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη» (Schultz-Jones & Oberg, 2015). Αναμφίβολα, ο παραπάνω ορισμός όπως διατυπώθηκε από τη Διεθνή Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκονόμων και Ιδρυμάτων (IFLA) αποτελεί σημείο αναφοράς για όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες παγκοσμίως, παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις αυτές παρουσιάζουν στην εικόνα τους ή το πλαίσιο λειτουργίας τους. Ενδεικτικά στο πνεύμα του παραπάνω ορισμού η ένωση σχολικών βιβλιοθηκών του Τέξας (TASL) προκειμένου να αποσαφηνίσει τον σκοπό, τους στόχους, τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες που εξυπηρετούν οι σχολικές βιβλιοθήκες τις χαρακτηρίζει ως δυναμικά περιβάλλοντα μάθησης, τα οποία προσφέρουν πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης και γνώσης εξασφαλίζοντας ολοκληρωμένη εκπαίδευση για όλους τους μαθητές στη βάση της ισότητας και της ελευθερίας, γεφυρώνοντας όχι μόνο τις κοινωνικο-οικονομικές τους διαφορές, αλλά και τις ψηφιακές υπό την έννοια ότι δεν έχουν όλοι οι μαθητές τις ίδιες δυνατότητες πρόσβασης στο διαδίκτυο (Texas State Library and Archives, 2005). Αντίστοιχα, η ένωση βιβλιοθηκών της Νέας Ζηλανδίας προβάλλει τη σχολική βιβλιοθήκη ως πάροχο πληροφοριακών πόρων με σκοπό αφενός την κάλυψη των γνωστικών αναγκών όπως αυτές προσδιορίζονται από τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, αφετέρου την ικανοποίηση των γενικών και άλλων ειδικών πληροφοριακών αναγκών της εκπαιδευτικής κοινότητας (O'Connell, 2017). Για το ελληνικό συγκείμενο η σχολική βιβλιοθήκη

προσδιορίζεται ως εκείνο το περιβάλλον μάθησης, το οποίο βρίσκεται στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και υπηρετεί τις εκπαιδευτικές και μαθησιακές ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών (Bikos et al., 2014).

Υπό το πρίσμα των παραπάνω ορισμών διαφαίνεται ότι ο κύριος σκοπός των σχολικών βιβλιοθηκών είναι προσανατολισμένος στην παιδεία και στην εκπαίδευση, στη διδασκαλία και στη μάθηση με κύριο γνώμονα το όφελος των μαθητών, εμπλέκοντάς τους με την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε διαδικασίες αναζήτησης και αξιοποίησης των πληροφοριών με κριτικό και στοχαστικό πνεύμα (Lyn Hay & Foley, 2009). Στο Μανιφέστο των σχολικών βιβλιοθηκών που διατυπώθηκε από την IFLA σε συνεργασία με την UNSECO επισημαίνεται ότι, για να υλοποιηθεί ο σκοπός τους θα πρέπει να πλαισιώνονται στη λειτουργία τους από ορισμένα χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, μία σχολική βιβλιοθήκη οφείλει να διαθέτει εξειδικευμένο προσωπικό στις βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες, αλλά και καταρτισμένο στις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού έργου. Ακολούθως να πλαισιώνεται με την ύπαρξη υλικού δηλαδή συλλογή τεκμηρίων, η οποία να υποστηρίζει την τυπική και άτυπη μάθηση και να είναι σύμφωνη με το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου. Επιπλέον να ακολουθεί ένα συγκεκριμένο σχέδιο λειτουργίας και ανάπτυξης (Schultz-Jones & Oberg, 2015). Αναφορικά με την αποστολή της, αυτή οφείλει να πλαισιώνεται από μία σειρά αρχών, αξιών και ενεργειών όπως η αρχή της ελευθερίας και της ισότιμης πρόσβασης για όλους χωρίς να αποκλείει κανέναν, να διαθέτει τον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες των μαθητών, ενώ η διάταξη του χώρου να εξασφαλίζει την ηρεμία και την ασφάλεια, με υπηρεσίες προσανατολισμένες στη μάθηση, και την έρευνα στοχεύοντας στη θετική αλληλεπίδραση, την επικοινωνία και την ομαλή κοινωνικοποίηση των μελών της (Boelens, 2012). Η σχολική βιβλιοθήκη, όπως αναφέρεται στο Μανιφέστο «αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας» και ως εκ τούτου οι στόχοι οφείλουν να είναι προσανατολισμένοι στη μάθηση, τη γνώση και τον πληροφοριακό γραμματισμό, υπηρετώντας ταυτόχρονα και τους στόχους του σχολείου. Ακολούθως οφείλει να καλλιεργεί τη φιλαναγνωσία, την πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης, την εκμάθηση και εξοικείωση των μαθητών στην αναζήτηση, εύρεση, αξιολόγηση και χρήση πληροφοριών, ώστε να ικανοποιούν τις πληροφοριακές τους ανάγκες, την οργάνωση εκδηλώσεων που προωθούν τον πολιτισμό και την ευαισθητοποίηση σε κοινωνικά ζητήματα, την συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τις τοπικές αρχές, ώστε να πραγματοποιείται η αποστολή της σχολικής μονάδας. Για να εκπληρωθούν όλες οι παραπάνω λειτουργίες το Μανιφέστο ορίζει ότι θα πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις απαιτήσεις του κάθε σχολικού περιβάλλοντος, εναρμονισμένη με το αναλυτικό πρόγραμμα

σπουδών υπό την εποπτεία και ευθύνη επαγγελματία σχολικού βιβλιοθηκονόμου. Ακολούθως, τα προγράμματα των σχολικών βιβλιοθηκών θα πρέπει να λειτουργούν κάτω από την ομπρέλα μίας σταθερής χρηματοδότησης, αλλά και υλικοτεχνικής υποδομής – εξοπλισμού, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών (Schultz-Jones & Oberg, 2015).

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η IFLA εξέδωσε επιπλέον οδηγίες για τη λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών καθώς επίσης καθόρισε δείκτες αξιολόγησης που αφορούσαν την πρόσκτηση υλικού, την επάνδρωση υλικοτεχνικής υποδομής, την επίπλωση, τον ηλεκτρονικό και ψηφιακό εξοπλισμό, τη δημιουργία Δημόσιου διαδικτυακού καταλόγου ανοικτής πρόσβασης (OPAC), την πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές, κ.ά. Παράλληλα καθόρισε τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του σχολικού βιβλιοθηκονόμου, αλλά και το πλαίσιο συνεργασιών με τους εκπαιδευτικούς, το ευρύτερο προσωπικό και το σχολικό περιβάλλον, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στο έργο του.

2.2 Σχολική βιβλιοθήκη και μαθησιακά αποτελέσματα

Στο Μανιφέστο των σχολικών βιβλιοθηκών που διατυπώθηκε από την IFLA (2015) εντοπίζουμε ότι «η σχολική βιβλιοθήκη λειτουργεί ως κέντρο διδασκαλίας και μάθησης παρέχοντας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα εναρμονισμένο στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών». Υπό αυτό το πρίσμα είναι αναγκαίο να διερευνηθεί ο τρόπος που αυτός ο εκπαιδευτικός θεσμός επηρεάζει τη μάθηση και συγκεκριμένα την απόδοση των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ή αλλιώς την επίδοση τους ή τα μαθησιακά τους αποτελέσματα. Αναφερόμενοι στα μαθησιακά αποτελέσματα η βιβλιογραφία των επιστημών αγωγής τα ορίζει ως μία πολύπλευρη μορφή αξιολόγησης της απόδοσης του μαθητή σε ένα γνωστικό αντικείμενο. Περιλαμβάνει διάφορες τεχνικές και συνιστώσες γι' αυτό και χαρακτηρίζεται πολύπλευρη και δεν θα μπορούσε να εννοηθεί ως μία μόνο βαθμολογική διαδικασία αξιολόγησης, η οποία απαρτίζεται μόνο από διαβαθμισμένες τεχνικές ασκήσεων προφορικών ή γραπτών, αλλά περιλαμβάνει και άλλες μορφές αξιολογήσεων όπως τον βαθμό κατανόησης και εμπέδωσης της γνώσης. Επιπρόσθετα, στις διαδικασίες συνεκτιμώνται και αυτές με τις οποίες ελέγχεται η αυτοπεποίθηση, η αυτεπάρκεια που νιώθει ο μαθητής στην αναπαραγωγή και οικοδόμηση της γνώσης, αλλά και δεξιότητες, κλίσεις ή έμφυτες τάσεις όπως η δυνατότητα συνεργασίας, επικοινωνίας κ.ά., συνεξετάζοντας όμως και επιρροές από άλλα περιβάλλοντα (π.χ. οικογενειακό), ώστε να αποτυπωθεί μία ολοκληρωμένη και όχι μονομερή εικόνα της απόδοσης του μαθητή (Μανωλάκος, 2000).

Το ερευνητικό ενδιαφέρον των επιστημόνων αναφορικά με τη θετική επίδραση των σχολικών βιβλιοθηκών στο εκπαιδευτικό σύστημα, είχε σημειωθεί από πολύ νωρίς στα αγγλοσαξονικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα της Αμερικής, της Αυστραλίας και της Μεγάλης Βρετανίας, συγκριτικά με άλλες χώρες όπου οι έρευνες παραμένουν περιορισμένες (Albelda-Esteban, 2019a). Συγκεκριμένα στην Αμερική, ο Gaver (1961) σε μία από τις πρώτες έρευνες που έγιναν στη βαθμίδα του δημοτικού σχολείου διαπιστώνει ότι στα σχολεία που λειτουργούσαν σχολικές βιβλιοθήκες με υπεύθυνο επαγγελματία βιβλιοθηκονόμο, οι μαθητές της 5^{ης} και 6^{ης} τάξης που συμμετείχαν στην έρευνα παρουσίασαν καλύτερες επιδόσεις στα μαθησιακά τους αποτελέσματα. Ακολούθως, μετέπειτα έρευνες που έγιναν στο Οχάιο έδειξαν ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες όχι μόνο βοηθούν τους μαθητές στις μαθησιακές τους υποχρεώσεις, αλλά επιδρούν θετικά στην ανάπτυξη της κριτικής τους ικανότητας, στην καλύτερη λήψη αποφάσεων, αλλά και στην ατομική τους πνευματική ανάπτυξη (Todd & Kuhlthau, 2005). Ανάλογα, η έρευνα των Keith Curry Lance και Linda Hofschire στο Κολοράντο η οποία πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις από το 2007 έως και το 2012, περιλαμβάνοντας 8.700 σχολεία, επιβεβαίωσε τη θετική συσχέτιση των σχολικών βιβλιοθηκών στην επίτευξη υψηλών ακαδημαϊκών επιδόσεων των μαθητών. Συγκεκριμένα, μαθητές δημοτικών και γυμνασίων που φοιτούσαν σε σχολεία, στα οποία λειτουργούσαν σχολικές βιβλιοθήκες στελεχωμένες με ικανοποιητικό σε αριθμό προσωπικό και ανανεωμένη συλλογή τεκμηρίων παρουσίασαν υψηλότερες επιδόσεις καθώς και καλύτερα αποτελέσματα στην ανάγνωση, συγκρινόμενοι με μαθητές σχολείων χωρίς βιβλιοθήκες (Dow, 2013). Η ίδια έρευνα του Lance που έγινε σε σχολεία της Αυστραλίας με τη χρηματοδότηση της ASLA (Australian School Library Association) έδειξε όχι μόνο τη θετική συσχέτιση των σχολικών βιβλιοθηκών στις επιδόσεις των μαθητών, αλλά επισήμανε ότι η επάνδρωσή τους με ένα ισχυρό δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών και μία ανανεωμένη συλλογή έχει αναμφισβήτητη θετική επίδραση, αφού ελκύει και προτρέπει τους μαθητές να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία της γνώσης (Kachel, 2011). Στη Μεγάλη Βρετανία οι έρευνες για την επίδραση των σχολικών βιβλιοθηκών στις επιδόσεις έγιναν κάτω από την ομπρέλα του προγράμματος με τίτλο «οι σχολικές βιβλιοθήκες κάνουν τη διαφορά». Τα αποτελέσματα των ερευνών κατέδειξαν ότι η εμπλοκή των μαθητών στη σχολική βιβλιοθήκη έχει άμεση θετική επίδραση στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων ανάγνωσης και πληροφόρησης. Διεξοδικότερα διαπιστώθηκε αφενός ότι η εμπλοκή των μαθητών στο περιβάλλον της βιβλιοθήκης τους βοήθησε στην οργάνωση του διαβάσματος και στην καλύτερη διαχείριση του χρόνου για την πραγματοποίηση των γραπτών εργασιών τους, αφετέρου στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους με αποτέλεσμα να βελτιωθούν η παραγωγή γραπτού λόγου και η ορθογραφία, ενώ

απόκτησαν περισσότερες γνώσεις από αυτές που ήταν απαιτητές για την ακαδημαϊκή τους επίδοση (Gildersleeves, 2012). Ακολούθως, οι εμπλεκόμενοι μαθητές στο περιβάλλον της βιβλιοθήκης φάνηκε να έχουν αναπτύξει καλύτερα τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και τις συνεργατικές τους τεχνικές με τη συμμετοχή τους σε ομαδικές δραστηριότητες (Albelda-Esteban, 2019a).

Μία καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη ενισχύει την αλληλεπίδραση των μαθητών, οι οποίοι καλούνται να διαχειριστούν συνεργατικά ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών, ενώ παράλληλα συμβάλλει με αυτές τις τεχνικές στην εδραίωση συνεργατικής κουλτούρας τόσο στην οικοδόμηση της γνώσης, όσο και στον εν γένει τρόπο ζωής τους (Hay & Foley, 2009). Μέσα στο συμμετοχικό και συνεργατικό περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης οι μαθητές ωθούνται να δημιουργήσουν ένα κοινό όραμα, μία κοινή δέσμευση υλοποιώντας κατά αυτό τον τρόπο κοινά σχέδια δράσης. Υπό αυτό το πρίσμα η σχολική βιβλιοθήκη χαρακτηρίζεται και ως χώρος κοινωνικής ευημερίας και ένας από τους λίγους εσωτερικούς χώρους του σχολείου, στον οποίο μαθητές διαφορετικών επιπέδων και τάξεων μπορούν να αλληλοεπιδράσουν και να συμμετέχουν ενεργά σε άτυπες μορφές μάθησης (Hughes et al., 2019). Κατά ανάλογο τρόπο η οικοδόμηση της γνώσης προκύπτει χωρίς παρανοήσεις, ενώ οι μαθητές γίνονται πιο ευέλικτοι στο να αναθεωρήσουν εσφαλμένες ιδέες ή να αλλάξουν απόψεις σε ζητήματα κοινωνικού προσανατολισμού όπως η θανατική ποινή, η ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η διατροφή κ.ά., και ως εκ τούτου να γίνουν δεκτικοί σε νέες αντιλήψεις, διευρύνοντας το πνευματικό τους πεδίο, χωρίς προκαταλήψεις (Mahwasane, 2016). Συνακόλουθα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι μαθητές καθώς εμπλέκονται στα προγράμματα των βιβλιοθηκών για την αναζήτηση πληροφοριών και προκειμένου να ολοκληρώσουν εργασίες και δραστηριότητες εντός των γνωστικών τους αντικειμένων, αναπτύσσουν καλύτερες δεξιότητες παρουσίασης καλλιεργώντας επικοινωνιακές τεχνικές (Todd & Kuhlthau, 2005).

Το περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης, διαφοροποιούμενο από το περιβάλλον της τάξης, προτείνει μέσα από μία πιο ευέλικτη και ανοικτή διεργασία στους μαθητές να επιλέξουν μόνοι τους αυτό που τους κεντρίζει το ενδιαφέρον για να μελετήσουν, ενισχύοντας την ελευθερία της επιλογής στο τι θα μάθουν και με ποιον τρόπο (Todd, 2014). Οι μαθητές σ' αυτόν τον χώρο μπορούν να ανακαλύψουν ενδιαφέροντα πέρα από τα υποχρεωτικά τους μαθήματα, τα οποία συμβάλλουν στην νοητική τους ενδυνάμωση, στον εμπλουτισμό τους σε γενικές γνώσεις, στην ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης, ώστε να μην λαμβάνουν τις πληροφορίες παθητικά, αλλά να τις επεξεργάζονται (Lonsdale, 2003). Υπό αυτό το πρίσμα καλλιεργείται και αναπτύσσεται η ανεξαρτησία στη μάθηση, ενώ ταυτόχρονα η κύρια

λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης δεν εστιάζεται αποκλειστικά στην τυπική διαδικαστική παροχή και ανταλλαγή πληροφοριών, αλλά συνιστά έναν εκπαιδευτικό «πράκτορα» που καθοδηγεί τους μαθητές να αυτενεργήσουν στο γνωστικό τους ταξίδι και να οικοδομήσουν την επιχειρηματολογία τους, ως προϊόν κριτικής και ως αποτέλεσμα ερευνητικής διαδικασίας (Dow, 2013). Παράλληλα, επιτρέπει σε μαθητές με αναπτυγμένες πληροφοριακές δεξιότητες, αλλά χαμηλές επιδόσεις στα γνωστικά αντικείμενα όπως αυτά αναπτύσσονται στο περιβάλλον της τάξης, αφενός να ασχοληθούν διεξοδικότερα με τη χρήση των Η/Υ και τα διάφορα ψηφιακά μέσα καλλιεργώντας έτσι τα ενδιαφέροντα τους και αφετέρου να διατηρήσουν επαφή με τη μάθηση στο περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης. Παρατηρήθηκε επίσης σε μαθητές με χαμηλή βαθμολογία μία βελτιωτική στροφή στις επιδόσεις τους μετά την επαφή τους με το περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης (Loh et al., 2017).

Ακολούθως, είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι μέσα από τα προγράμματα των σχολικών βιβλιοθηκών αναπτύσσονται ή βελτιώνονται οι αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών (Small et al., 2010). Έρευνες έδειξαν ότι βελτιώνεται η ανάγνωση ως προϊόν ευχαρίστησης και απόλαυσης, πρακτική που φαίνεται να αποτελεί τη βάση της δια βίου μάθησης ως συνήθεια και επιδίωξη για τη μετέπειτα ζωή των μικρών μαθητών (Gildersleeves, 2012). Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι σε σχολεία με οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες οι μαθητές τείνουν να διαβάζουν περισσότερο, κυρίως γιατί έρχονται σε επαφή με βιβλία της δικής τους επιλογής, όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω. Ως εκ τούτου φαίνεται ότι ενισχύεται η διευρυμένη μάθηση, η οποία δεν δεσμεύεται από τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, ενώ οι μαθητές αποκτούν έναν ενεργητικό ρόλο σε σχέση με τη γνώση αφού ρωτούν, αναζητούν, ελέγχουν, μελετούν, συγκρίνουν. (Bikos et al., 2014). Σε αυτές τις ζώνες καινοτομίας στοχασμού, σκέψης, γνώσης και ανάπτυξης της κριτικής, όπως χαρακτηρίστηκαν οι σχολικές βιβλιοθήκες οι αναγνωστικές ικανότητες των παιδιών ενισχύονται και η σχέση τους με τη γνώση οικοδομείται σε στέρεες βάσεις αναπτύσσοντας μία πνευματική κουλτούρα που θα τους ακολουθεί σε όλη τους τη ζωή (Majid & Shuhidan, 2018).

Επίσης, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί ότι η σχολική βιβλιοθήκη ως θεσμός βοήθησε να περιοριστεί το μαθησιακό ή αλλιώς το πληροφοριακό χάσμα, που βιώνουν μαθητές από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Η ύπαρξη μιας επανδρωμένης σχολικής βιβλιοθήκης με επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, σύγχρονη συλλογή τεκμηρίων, λειτουργώντας με διευρυμένο ωράριο δίνει την ευκαιρία σε μαθητές από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα να ανταποκριθούν στις μαθησιακές τους υποχρεώσεις ευκολότερα με το να έχουν έναν ασφαλή χώρο για να μελετήσουν και να

εξοικειωθούν με τις ηλεκτρονικές πηγές μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου (Small & Snyder, 2010). Όπως αναφέρει η Kachel (2011) τα αποτελέσματα των περισσότερων ερευνών συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι μαθητές σε σχολεία όπου υπήρχαν οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες, στελεχωμένες με βιβλιοθηκονόμους που βρίσκονται σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, επανδρωμένες με νεότερες συλλογές τεκμηρίων και υλικοτεχνική υποδομή σε υπολογιστές και ψηφιακό υλικό, σημείωναν καλύτερα αποτελέσματα στην ανάγνωση, υψηλότερες βαθμολογίες και καλύτερες ερευνητικές δεξιότητες για την εκτέλεση διαφόρων ερευνητικών εργασιών. Οι ίδιοι οι μαθητές ανέφεραν ότι η σχολική βιβλιοθήκη τους βοήθησε όχι μόνο να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο καλύτερα στην αναζήτηση διαφόρων πληροφοριών, αλλά κατάφεραν να έχουν καλύτερες επιδόσεις στα μαθήματά τους, να περιορίσουν το άγχος και να νιώσουν ασφάλεια και αυτοπεποίθηση αναφορικά με τις γνώσεις τους (Albelda-Esteban, 2019a).

Επιπρόσθετα, η διάσταση του χώρου σε συνδυασμό με την υλικοτεχνική υποδομή της σχολικής βιβλιοθήκης, η οποία όπως διευκρινίστηκε διαφοροποιείται από το περιβάλλον της τάξης, επηρεάζει με κάποιο τρόπο τους μαθητές να εμπλακούν στο περιβάλλον της. Συγκεκριμένα στην έρευνα που έγινε σε σχολεία της Αυστραλίας διαπιστώθηκε ότι το φυσικό περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης επηρεάζει τις παιδαγωγικές πρακτικές θετικά και ως εκ τούτου βελτιώνονται και τα μαθησιακά αποτελέσματα των συμμετεχόντων. Οι μαθητές που έλαβαν μέρος στην έρευνα διατύπωσαν ότι η σχολική βιβλιοθήκη είναι ένας χώρος χαλάρωσης, με ωραία υλικοτεχνική υποδομή, άνετα καθίσματα, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ψηφιακό υλικό που σου δημιουργεί το αίσθημα της προσήλωσης, της αφοσίωσης και της συγκέντρωσης για να μελετήσεις (Bland et. al., 2013). Συνεπώς, στο πολυεπιστημονικό περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης ο μαθητής φαίνεται να αποκτά έναν ενεργητικό ρόλο στη μάθηση, που του ενισχύει την καλλιέργεια ενδιαφερόντων όπως την ανάγνωση για ευχαρίστηση, ενώ αναπτύσσει πνευματικές δεξιότητες, αποκτά αυτοπεποίθηση και αισθάνεται ελεύθερος να επιλέξει τι θα μάθει και με πιο τρόπο, στοιχεία που αντικατοπτρίζονται θετικά στις επιδόσεις του.

2.3 Σχολική βιβλιοθήκη και πληροφοριακή παιδεία

Στο κοινωνικοοικονομικό μοντέλο της κοινωνίας της γνώσης τα προγράμματα της πληροφοριακής παιδείας που στοχεύουν στην ενδυνάμωση των ικανοτήτων πληροφόρησης των μελών των σύγχρονων κοινωνιών θεωρούνται αδιαμφισβήτητης σημασίας. Σε αυτό το πλαίσιο μία ανεξάρτητη κοινωνία είναι αυτή που τα μέλη της υιοθετούν τις αξίες της και είναι σε θέση να αναλύουν, να συνθέτουν, να αξιολογούν το κάθε τι με κριτική σκέψη (Hicks &

Lloyd, 2015). Η πληροφοριακή παιδεία, ως ένα σύνολο γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών αναπτύσσει στο άτομο την ικανότητα να είναι σε θέση να αναγνωρίζει όχι μόνο τη χρησιμότητα της πληροφορίας, αλλά και ποια πληροφορία είναι η κατάλληλη για την επίλυση ενός προβλήματος, τη λήψη μίας απόφασης ή την απλή επικοινωνία. Πρόκειται για τις δεξιότητες που δίνουν στο άτομο τη δυνατότητα να αναγνωρίζει, τότε χρειάζεται την πληροφορία, αλλά και να μπορεί να την εντοπίσει και να την αξιολογήσει πριν τη χρήση της (Κορομπίλη & Τόγια, 2015). Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι στα σύγχρονα περιβάλλοντα είτε είναι εργασιακά, είτε κοινωνικά, είτε μαθησιακά οι άνθρωποι οι οποίοι πετυχαίνουν, είναι εκείνοι οι οποίοι διαχειρίζονται την πληροφορία με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο, έχουν δηλαδή ικανότητες πληροφοριακού γραμματισμού (Mudave, 2016). Υπό αυτό το πρίσμα η επιστημονική κοινότητα διερευνά διάφορες προτάσεις με σκοπό να τονίσουν τη σημασία να επανδρωθούν τα σχολικά περιβάλλοντα και κατεξοχήν οι σχολικές βιβλιοθήκες με επαρκή τεχνολογικά - ψηφιακά μέσα και προγράμματα, τα οποία θα αναπτύξουν την πληροφοριακή παιδεία για τους μαθητές, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά στις ανάγκες που διαμορφώνει το σύγχρονο πληροφοριακό και ψηφιακό περιβάλλον (Marzal & Sellers, 2011).

Η αμοιβαία και συνεχής σχέση αλληλεπίδρασης των σχολικών βιβλιοθηκών με την πληροφοριακή παιδεία προσομοιάζεται κατά αναλογία της σχέσης του θεσμού του σχολείου με τον όρο της παιδείας (Mahwasane, 2017). Ως εκ τούτου, μέσα στις σχολικές βιβλιοθήκες οι μαθητές έρχονται σε επαφή με πολυάριθμες πηγές πληροφοριών σε διάφορες μορφές έντυπες, ψηφιακές ή διαδικτυακές. Σε αυτά τα περιβάλλοντα πληροφόρησης και διαφύλαξης της γνώσης, οι μαθητές αναγνωρίζουν και συνειδητοποιούν τη σημαντικότητα του να μπορεί κάποιος να διαχειρίζεται τους πληροφοριακούς πόρους αποτελεσματικά κατά την αναζήτηση των πληροφοριών, βελτιώνοντας ταυτόχρονα τις ερευνητικές του στρατηγικές (Todd & Kuhlthau, 2005). Συνακόλουθα, μία τέτοια εμπλοκή με το χώρο της σχολικής βιβλιοθήκης τους βοηθά να αναπτύξουν αρχικά την κριτική θεώρηση των πληροφοριών και σχεδόν ταυτόχρονα την ανάπτυξη δεξιοτήτων ελέγχου και αξιολόγησης, πριν από τη χρήση τους. Μέσα από τέτοιες διαδικασίες οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες πηγές που θα τους οδηγήσουν σε στοχευμένες πληροφορίες, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις πιθανές αναζητήσεις τους, αναπτύσσοντας συγχρόνως μία καλύτερη εμπειρία γραμματισμού (Conde et al., 2011). Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές φαίνεται να δραστηριοποιούνται αποτελεσματικά στην ιεράρχηση των πληροφοριακών τους αναγκών, ενώ ταυτόχρονα αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη γνώση μέσω της αναζήτησης πληροφοριών, ως αποτέλεσμα έρευνας σε ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο

(Mahwasane, 2017). Ακολούθως, οι Brindesi et al., (2015) από την έρευνα δράσης που πραγματοποίησαν, συμπέραναν ότι ο διαμεσολαβητικός ρόλος που διαδραματίζει η σχολική βιβλιοθήκη αναφορικά με τους μαθητές και τον τρόπο διαχείρισης των πληροφοριακών πόρων, και του περιεχομένου της ίδιας της πληροφορίας, είναι υψίστης σημασίας. Συγκεκριμένα, μέσω των προγραμμάτων της σχολικής βιβλιοθήκης οι μαθητές φαίνεται να κατανοούν τις βασικές αρχές της πληροφοριακής παιδείας και να αρχίζουν να υιοθετούν πληροφοριακή κουλτούρα. Τα αποτελέσματα της έρευνας των Todd & Kuhlthau (2007) σε 39 σχολικές βιβλιοθήκες με δείγμα 13.000 μαθητών επιβεβαίωσε ότι η σχολική βιβλιοθήκη συμβάλλει αποτελεσματικά στην αναζήτηση και διαχείριση των πληροφοριακών πόρων, την αξιολόγηση και τον καθορισμό της ποιότητας των πληροφοριών, ενώ παράλληλα βοήθησε τους μαθητές να κατανοήσουν τη μεγάλη σημασία του ελέγχου του περιεχομένου των πληροφοριών του διαδικτύου, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα παραπληροφόρησης. Στην ίδια έρευνα είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η επαφή των μαθητών με τη σχολική βιβλιοθήκη μείωσε το άγχος τους και την πίεση σχετικά με την αναζήτηση των πληροφοριών, αφού οι μαθητές αισθάνθηκαν πιο θετικοί και εξοικειωμένοι στη χρήση της τεχνολογίας, των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των διαφόρων προγραμμάτων που χρησιμοποιούσε η βιβλιοθήκη του σχολείου τους. Αναμφισβήτητα, τα προγράμματα των σχολικών βιβλιοθηκών όπως λειτουργούν μέσα στο σχολικό περιβάλλον ενισχύουν στους μαθητές το αίσθημα ευθύνης στη χρήση των πληροφοριών, βοηθώντας τους να κατανοήσουν σε βάθος την αξία και τη χρήση της βιβλιογραφίας, αλλά και μαθαίνοντας από πολύ νωρίς να διαχειρίζονται θέματα, τα οποία αφορούν στα πνευματικά δικαιώματα καλλιεργώντας την ηθική δεοντολογία στη χρήση της πληροφορίας (Hay & Foley, 2009).

Στις σημερινές ψηφιακές εποχές η μάθηση προσανατολίζεται στην έρευνα και εδώ φαίνεται να είναι αναγκαίος ο καθοδηγητικός ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης για τους μαθητές (Avery, 2014). Οι έρευνες των Kuhlthau, Heinström and Todd (2008) σε σχολικές βιβλιοθήκες του Νιου Τζέρσεϋ κατέδειξαν ότι οι μαθητές χρειάζονται καθοδήγηση, ενίσχυση και ενθάρρυνση στο τρόπο που θα διαχειριστούν τις πληροφορίες, αφού είναι περισσότερο εξοικειωμένοι στην απλή αντιγραφή, επικόλληση και παράθεση των πληροφοριών παρά στη βαθιά κατανόησή τους. Με την κατάλληλη καθοδήγηση είναι σε θέση κατά την ερευνητική διαδικασία να αποκτήσουν τη δική τους προσωπική κατανόηση και να οικοδομήσουν τη δική τους γνώση (Richey & Cahill, 2014). Σε αυτό το πλαίσιο οι σχολικές βιβλιοθήκες ενεργώντας καθοδηγητικά συμβάλλουν στον πληροφοριακό γραμματισμό των μαθητών, αφού τους κατευθύνουν στη βάση ενός ιεραρχικού πλαισίου, αρχικά να αναζητούν τις πληροφορίες σε πολλές πηγές, σε επόμενο στάδιο να εντοπίζουν την πηγή που τους ενδιαφέρει, μετέπειτα

να την αξιολογούν βάζοντας κριτήρια και στο τελευταίο στάδιο να την χρησιμοποιούν με αίσθημα ευθύνης προς τον δημιουργό (Kuhlthau, 2010). Μέσω αυτής της διαδικασίας μπορούν να αντιλαμβάνονται τον κόσμο των πληροφοριών με κριτικό πνεύμα και να οικοδομούν τη δική τους γνώση (Κορομπίλη & Τόγια, 2015). Συνακόλουθα, στις σχολικές βιβλιοθήκες επανδρωμένες με έμπειρο βιβλιοθηκονόμο, ανοικτό διαδικτυακό κατάλογο (OPAC), καθώς και άλλα τεχνολογικά μέσα και προγράμματα web2 (wiki, ιστολόγιο, ιστοσελίδες, ηλεκτρονικά βιβλία και περιοδικά, διαδίκτυο κ.ά.), οι μαθητές φάνηκαν να αναπτύσσουν καλύτερες πληροφοριακές δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών, ελέγχοντας ταυτοχρόνως την αξιοπιστία των ευρημάτων τους (Hay & Todd, 2010). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι, ενώ η έρευνα των Hay and Todd (2010), έδωσε ενθαρρυντικά αποτελέσματα στην επίδραση των σχολικών βιβλιοθηκών στην πληροφοριακή παιδεία των μαθητών διαπιστώθηκε ότι, ενώ οι μαθητές φαίνονταν να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση Η/Υ (PC, Tablet, κινητά τηλέφωνα κ.ά.), δεν ήταν εξοικειωμένοι με το να διαβάζουν μεγάλα κείμενα σε μία οθόνη κατακτώντας υψηλότερα επίπεδα γνώσης και κατανόησης. Η ερευνητική υπόθεση που προέκυψε και πιθανότητα απαιτεί διερεύνηση αφορούσε στο ότι, ενώ έχει δοθεί έμφαση από τα προγράμματα σπουδών και τις εκπαιδευτικές πολιτικές στην ενσωμάτωση της Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στη μάθηση, δεν έχει δοθεί τόση μεγάλη έμφαση και σημασία στη διαχείριση των πληροφοριών, δηλαδή στην πληροφοριακή παιδεία. Ως εκ τούτου διαφαίνεται ο σημαντικός ρόλος των σχολικών βιβλιοθηκών στην ενίσχυση της σχολικής κοινότητας, αφού με την ενσωμάτωση προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας, οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες για να καλύψουν τις πληροφοριακές τους ανάγκες αποτελεσματικά, αποκτούν κριτικό πνεύμα και αίσθημα ευθύνης, αλλά και επιδιώκουν τη δια βίου μάθηση αποκτώντας ταυτόχρονα πληροφοριακή κουλτούρα.

2.4 Σχολικός βιβλιοθηκονόμος και διδασκαλία

Μέσα στις γενικότερες τεχνολογικές, ψηφιακές αλλά και κοινωνικοπολιτικές αλλαγές ο ορίζοντας της εκπαιδευτικής πράξης δηλαδή της διδασκαλίας δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος. Τα δασκαλοκεντρικά εκπαιδευτικά μοντέλα του παρελθόντος φαίνεται ότι δεν μπορούν να επιβιώσουν ως έχουν και τα σχολεία οφείλουν να μεταλλαχθούν σε χώρους, που ενισχύουν τη γνώση μέσα από την έρευνα. Τόσο το έργο του δασκάλου όσο και τα προγράμματα σπουδών επικεντρώνονται στη δημιουργία ελκυστικών μαθησιακών εμπειριών στις ανάγκες του μαθητή, ώστε να ανακαλύπτει τη γνώση μέσα από την εμπειρία, την έρευνα και την τεχνολογία (Schiro, 2015).

Ο 21^{ος} αιώνας απαιτεί οι μαθητές να αποκτήσουν τεχνολογικές δεξιότητες και να εμπλακούν σε νέους τρόπους μάθησης, που θα τους επιτρέψουν να οικοδομήσουν τη γνώση συμμετέχοντας σε δραστηριότητες συνεργατικές, ερευνώντας και δίνοντας το δικό τους νόημα και όχι μόνο μέσω πληροφοριών που παρέχονται από τον δάσκαλο (Henson, 2003). Στο νέο πλαίσιο της εκπαίδευσης οι καθηγητές της τάξης σε συνεργασία με τη σχολική βιβλιοθήκη προχωρούν στον σχεδιασμό της διδασκαλίας, ενσωματώνουν την έρευνα στο κάθε γνωστικό αντικείμενο και συμπεριλαμβάνουν ενεργές συνεργατικές τεχνικές μάθησης (Montiel-Overall, 2005). Η συνεργασία μεταξύ των δασκάλων και των βιβλιοθηκονόμων σχολείων μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους. Από την πλευρά τους οι εκπαιδευτικοί δύνανται να συμβάλλουν με τις προτάσεις τους στην ανανέωση της συλλογής της βιβλιοθήκης, αλλά και να προτείνουν στον βιβλιοθηκονόμο ποια ψηφιακά εργαλεία ή προγράμματα κρίνουν χρήσιμα και αποδοτικά για τους μαθητές (Haycock, 2007). Από την άλλη πλευρά είναι γεγονός ότι η χρήση ενός σχολικού εγχειριδίου στην εκπαιδευτική πράξη δεν επαρκή για την παραγωγή ποιοτικών μαθημάτων. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται επιπλέον πηγές πληροφοριών στη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων, αλλά και υποστήριξη με άλλα τεχνολογικά ή ψηφιακά μέσα, ώστε να προσανατολίσουν τη διδασκαλία τους στα νέα πρότυπα (McNee & Radmer, 2017). Η συνεισφορά του σχολικού βιβλιοθηκονόμου στο σημείο αυτό θεωρείται καταλυτική, αφού βοηθά τους δασκάλους να εντοπίσουν επιπλέον πηγές, τους προσφέρουν υλικοτεχνική υποστήριξη αλλά και τον ίδιο το χώρο της βιβλιοθήκης, ώστε η διδασκαλία τους να γίνει ελκυστική, πιο αποτελεσματική και αποδοτική για τους μαθητές (Church, 2006). Από αυτή την ενεργή συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των βιβλιοθηκονόμων επηρεάζονται άμεσα οι μαθητές, οι οποίοι ενθαρρύνονται να συνδεθούν ενεργά με τον χώρο της βιβλιοθήκης και ως εκ τούτου να αναπτύξουν πληροφοριακή κουλτούρα και κουλτούρα ανάγνωσης (Mahwasane, 2016). Ακολούθως, η ανάπτυξη ενός κοινού οράματος μεταξύ δασκάλου και βιβλιοθηκονόμου είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των συνεργατικών τους σχέσεων μέσα στη σχολική μονάδα (Loh et al., 2017). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το ερευνητικό ενδιαφέρον σχετικά με την συνεργασία των εκπαιδευτικών και των βιβλιοθηκονόμων είναι ιδιαίτερα μεγάλο και έχουν γίνει προσπάθειες για να σχεδιαστεί ένα αντικειμενικό εργαλείο, που να αποτυπώνει το μέγεθος της συνεργασίας και τα είδη των συνεργατικών προσπαθειών. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινήθηκαν οι προσπάθειες της Montiel-Overall η οποία με την έρευνα TLC-II (Teacher & Librarians Collaboration) διερεύνησε το εύρος των συνεργατικών δραστηριοτήτων μεταξύ των δασκάλων και των βιβλιοθηκονόμων. Το συγκεκριμένο εργαλείο προσδιορίζει τέσσερα (4) μοντέλα χαρακτηρισμού της συνεργατικής σχέσης των

δασκάλων με τους βιβλιοθηκονόμους ξεκινώντας από το χαμηλότερο του συντονισμού (coordination), ακολουθεί εκείνο της συνεργασίας (cooperation), συνεχίζει με το τρίτο της ολοκληρωμένης διδασκαλίας (integrated instruction) και καταλήγει στο υψηλότερο το ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών (Integrated Curriculum). Ο σκοπός, όπως προσδιορίζεται από την ίδια συνίσταται στο να περάσει η συνεργασία των δασκάλων με τους βιβλιοθηκονόμους από τις παραδοσιακές πρακτικές των χαμηλότερων επιπέδων σε εκείνο του υψηλότερου, στο οποίο ενσωματώνεται ο κοινός σχεδιασμός της διδασκαλίας και της αξιολόγησης, ώστε οι μαθητές να κερδίζουν το μεγαλύτερο όφελος και από τους δύο (Montiel-Overall, 2009). Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα των ερευνών κατέδειξαν ότι πέρα από τα μοντέλα συνεργασίας θα πρέπει να συνυπολογιστούν και άλλοι παράγοντες που ενδεχομένους επηρεάζουν την πορεία της συνεργασίας από τα χαμηλότερα μοντέλα προς το υψηλότερο, όπως η ύπαρξη κοινών στόχων στους εμπλεκόμενους, η επαρκής προετοιμασία για συνεργασία, η δεκτικότητα στη συνεργασία κ.ά. (Montiel-Overall & Hernández, 2012). Πέρα όμως από τις δυσκολίες που παρουσιάζονται στην αποτύπωση της συνεργασίας, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι αναμφισβήτητα η συνεργατική κουλτούρα επηρεάζει θετικά την εκπαιδευτική πράξη επιδρώντας θετικά στο κλίμα και στην κουλτούρα όλης της σχολικής κοινότητας (Haycock, 2007). Θα πρέπει επίσης να επισημάνουμε ότι στα συγκεντρωτικά και μη ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών, όπως ακριβώς επιβάλλονται τις περισσότερες φορές από τους ιθύνοντες χάραξης της εκπαιδευτικής πολιτικής, δεν αφήνουν περιθώρια ελευθερίας στους δασκάλους σχεδιασμού συνεργατικών μαθημάτων, αφού το πρωτεύον είναι να καλυφθεί η ύλη των μαθημάτων όπως ορίζεται από τα ίδια αναλυτικά προγράμματα σπουδών. Κι εδώ τίθεται ένας προβληματισμός για το εάν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, που δεν το χαρακτηρίζει συνεργατική κουλτούρα, αλλά και δυνατότητες αυτενέργειας για να καλυφθούν οι πραγματικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, μπορούν τέτοια ελπιδοφόρα προγράμματα να επιβιώσουν.

2.5 Η αποτελεσματική σχολική βιβλιοθήκη

Στο υποκεφάλαιο αυτό κρίνεται αναγκαίο να επισημάνουμε τα στοιχεία, τα οποία καθορίζουν την αποτελεσματικότητα της σχολικής βιβλιοθήκης για την εκπαιδευτική κοινότητα, αλλά και την κοινωνία ευρύτερα. Όπως ήδη προαναφέρθηκε η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί βασικό πυλώνα της μάθησης για ολόκληρο το σχολικό περιβάλλον προωθώντας την ανάπτυξη της γνώσης και αναπτύσσοντας τον κριτικό στοχασμό μέσω της πρόσβασης σε πληροφοριακούς πόρους. Σ' ένα πρώτο επίπεδο η αποτελεσματικότητά της

κρίνεται από το πόσο μπορεί να ανταποκρίνεται άμεσα στις ανάγκες της εκπαιδευτικής κοινότητας. Οι αποτελεσματικές σχολικές βιβλιοθήκες είναι αυτές που αναπτύσσουν στους μελλοντικούς πολίτες του 21^{ου} αιώνα δεξιότητες να εντοπίζουν και να καθορίζουν την ποιότητα των πληροφοριών αποτελεσματικά. Για να μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτόν τον στόχο, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση η ύπαρξη πολιτικής, δηλαδή ενός οργανωμένου σχεδίου, το οποίο θα προβλέπει τον συντονισμό των λειτουργιών της, και η οποία θα είναι συναρτώμενη με τα αναλυτικά εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών (Bikos et al., 2014). Ταυτόχρονα οφείλει να διαθέτει πλούσια συλλογή όχι μόνο ως προς το περιεχόμενο, αλλά και ως προς τη μορφή, δηλαδή τεκμήρια σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή, τα οποία να καλύπτουν άμεσα τις ανάγκες των εμπλεκόμενων μαθητών και εκπαιδευτικών και η οποία να δύναται να ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η συλλογή της οφείλει να πλαισιώνεται και με άλλα τεχνικά μέσα όπως φωτοτυπικά μηχανήματα, συσκευές αναπαραγωγής, κομπιούτερ, πρόσβαση στο διαδίκτυο κ.ά., διευκολύνοντας κατά αυτό τον τρόπο την αναπαραγωγή του υλικού και συνεπώς τη διάχυσή του (Mahwasane, 2016). Υπό αυτές τις προϋποθέσεις ασκεί έναν ενεργητικό θετικό ρόλο στη διδακτική πράξη συμβάλλοντας όχι μόνο στην ανάπτυξη των ακαδημαϊκών επιδόσεων των μαθητών, αλλά και στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Η αποτελεσματικότητά της επίσης κρίνεται και από το γεγονός ότι οφείλει να επιτρέπει την ελεύθερη πρόσβαση σε όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, χωρίς καμία διάκριση προωθώντας την αρχή της ισότητας (Hay & Todd, 2010). Κατά ανάλογο τρόπο οφείλει να λειτουργεί ως ένα περιβάλλον που προσφέρει ασφάλεια, χαλάρωση, ηρεμία οδηγώντας τους εμπλεκόμενους μαθητές να ανακαλύψουν την προσωπική ευχαρίστηση και την ψυχαγωγία (Todd, 2014). Συνοψίζοντας, η αποτελεσματική σχολική βιβλιοθήκη οφείλει να προάγει την φιλαναγνωσία, τη δια βίου μάθηση, την ανάπτυξη του εύρους των γνωστικών ικανοτήτων, να αναπτύσσει συνεργατική κουλτούρα, να συμβάλλει στη δημιουργία θετικού κλίματος και να ευαισθητοποιεί σε θέματα κοινωνικού προβληματισμού προάγοντας το παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό της ρόλο μέσα στο σχολικό περιβάλλον με γνώμονα το όφελος των μαθητών, ενώ θα πρέπει να στελεχώνεται από εξειδικευμένο βιβλιοθηκονόμο με αναπτυγμένες παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές δεξιότητες (Schultz-Jones & Oberg, 2015).

Κεφάλαιο 3. Η σχολική βιβλιοθήκη στην ελληνική πραγματικότητα

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί το πώς ξεκίνησε ο θεσμός της σχολικής βιβλιοθήκης από τη δημιουργία του Ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα. Στο πρώτο υποκεφάλαιο επισημαίνεται μια διαφορά ως προς τον σκοπό και τον τρόπο λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης από την περίοδο του 1835 συγκριτικά με την εξέλιξη του θεσμού στη μετέπειτα ελληνική πραγματικότητα. Ακολουθεί ένας συνοπτικός σχολιασμός των δύο ίσως σημαντικότερων νομοθετημάτων, τα οποία προσδιόρισαν τον σκοπό και τη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης στη σύγχρονη πραγματικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Το τρίτο υποκεφάλαιο ολοκληρώνεται με μία κριτική αναφορά του θεσμού των σχολικών βιβλιοθηκών, όπως αυτές λειτουργούν κατά την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, ευελπιστώντας να αποτελέσουν κέντρα πληροφόρησης και οικοδόμησης της πληροφοριακής παιδείας στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η εξέλιξη τους και η σημερινή κατάσταση.

3.2 Η ιστορία των ελληνικών σχολικών βιβλιοθηκών

Η μελέτη των σχολικών βιβλιοθηκών υπό το πρίσμα της ιστορικής τους εξέλιξης φέρνει τον ερευνητή αντιμέτωπο με ένα, εκ πρώτης όψεως, παράδοξο. Η διατύπωση της διάταξης του άρθρου 43, νόμος 1566 του 1985 «Ίδρυση βιβλιοθήκης σε κάθε σχολική μονάδα» ταυτίζεται ως προς το περιεχόμενό της με το βασιλικό διάταγμα που εξέδωσε ο Όθων το 1835 «Περί συστάσεως δημοσίου βιβλιοθήκης εις έκαστον των δημοσίων σχολείων του κράτους», με το οποίο εγκαινιάζεται στην Ελλάδα η σχετική νομοθετική παραγωγή. Πράγματι, τα δύο αυτά νομοθετήματα, με την απόσταση των 150 χρόνων που χωρίζουν το ένα από το άλλο, φαίνεται ότι εισάγουν ακριβώς την ίδια υποχρέωση! Το γεγονός παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όταν μελετώντας τα δύο νομοθετήματα είμαστε σε θέση να διακρίνουμε την ειδοποιό διαφορά στη χρήση του όρου σχολική βιβλιοθήκη, η οποία ενδεχομένως συγχέεται στη σχετική με τις σχολικές βιβλιοθήκες βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα, η έννοια της «σχολικής» βιβλιοθήκης κατά τις πρώτες δεκαετίες της ίδρυσης του ελληνικού κράτους παραπέμπει περισσότερο σε λειτουργίες που επιτελεί μια δημόσια βιβλιοθήκη. Ο περιορισμένος αριθμός τόσο των σχολείων όσο και των μαθητών, σε συνδυασμό με την συντριπτική πλειοψηφία του

αναλφάβητου πληθυσμού, καθιστούσε τα χρόνια εκείνα τη βιβλιοθήκη ως θεσμό, που ξεπερνούσε τους σκοπούς της υποτυπώδους σχολικής διαδικασίας, ενώ επέκτεινε την εμβέλεια αλλά και τη δράση της στο ευρύτερο λόγιο κοινό της περιοχής που έδρευε το σχολείο. Σύμφωνα με τον ιστορικό Τ. Σκλαβενίτη (1995), δεν προξενεί εντύπωση το γεγονός ότι, το περιεχόμενο των πρώτων βιβλίων που εξόπλισαν τις βιβλιοθήκες αυτές, είχε πολύ μικρή σχέση με τις απαιτήσεις και τα ζητούμενα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Από εκείνη την ιστορική πραγματικότητα εύκολα μπορεί κανείς να διακρίνει το διαφορετικό περιεχόμενο του όρου της βιβλιοθήκης, από το αντίστοιχο που εισάγει στο τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα ο Νόμος πλαίσιο (1985). Ο συγκεκριμένος νόμος πλαίσιο προβλέπει για πρώτη φορά με τρόπο συστηματικό την ίδρυση βιβλιοθήκης σε κάθε σχολική μονάδα της χώρας προς χρήση των μαθητών και του διδακτικού προσωπικού, με στόχο την υποστήριξη του υφιστάμενου εκπαιδευτικού έργου (Καψάλης, 1989). Ως εκ τούτου η αναλυτική και θεσμική κατοχύρωση του ρόλου και της δράσης της σχολικής βιβλιοθήκης, με τεχνολογικά - ψηφιακά μέσα με τα οποία εκείνη δύναται να εμπλουτίζεται, συνιστά σημαντική τομή σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο και υπενθυμίζει ότι η λειτουργία της ως μέσο διακίνησης της πληροφορίας ή κέντρο πληροφόρησης, αποτελεί ουσιαστικά πρόσφατη εξέλιξη (Τόγια, 1997).

Στην παρούσα ενότητα θα επιχειρήσουμε να συνοψίσουμε με ακρίβεια τις νομοθετικές εξελίξεις που σφραγίζουν τη διαδρομή των σχολικών βιβλιοθηκών της χώρας μας τα τελευταία 35 περίπου χρόνια.

3.3 Εκπαιδευτική νομοθεσία & σχολικές βιβλιοθήκες

3.3.1 Ο νόμος πλαίσιο του 1985

Το νομοθέτημα του 1985 αποτελεί στην ουσία τη ληξιαρχική πράξη γέννησης του θεσμού των σχολικών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, έτσι όπως τον γνωρίζουμε και σήμερα. Για πρώτη φορά ορίζεται με τρόπο σαφή και συγκεκριμένο ένα νομοθετικό πλαίσιο που διέπει στο σύνολό της τη λειτουργία μιας σχολικής βιβλιοθήκης. Αρχικά, προβλέπεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ειδικό κονδύλι που σκοπό έχει να ενθαρρύνει αλλά και να ενισχύσει τον θεσμό. Οι οικονομικές πιστώσεις φτάνουν στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω των κατά τόπους Νομαρχιών. Με μεταγενέστερες νομοθετικές ρυθμίσεις και αποφάσεις εξειδικεύονται ως προς τις λεπτομέρειές τους ειδικότερα θέματα. Πιο συγκεκριμένα, με σχετική απόφαση του Υπουργείου το 1987 εισάγεται επιπλέον η δυνατότητα ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας Βιβλιοθηκών που

απευθύνονται αποκλειστικά σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτικού Προσωπικού: Β.Ε.Π.). Η παράλληλη καθιέρωση βιβλιοθηκών για τους μαθητές αλλά και για τους εκπαιδευτικούς σκοπό είχε την αναβάθμιση της ποιότητας του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου. Από την μία, οι μαθητές θα χρησιμοποιούσαν τη βιβλιοθήκη συμπληρωματικά προς τα κυρίως μαθήματά τους και από την άλλη οι εκπαιδευτικοί θα εύρισκαν εκεί όλο το απαραίτητο βοηθητικό υλικό, που θα διευκόλυνε την αποστολή τους. Επιπλέον, η πρόβλεψη σύστασης και σε επίπεδο σχολικής τάξης μιας μικρής βιβλιοθήκης (που θα τροφοδοτούνταν με βιβλία και υλικό από την κεντρική σχολική βιβλιοθήκη) είχε σκοπό να ενθαρρύνει και να καλλιεργήσει ακόμα περισσότερο την κουλτούρα της βιβλιοθήκης στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη.

Παράλληλα με τα παραπάνω, το Υπουργείο επεδίωκε να καταστήσει τη σχολική βιβλιοθήκη σημείο αναφοράς και για τη γενικότερη πολιτιστική και κοινωνική ζωή του σχολείου, εντάσσοντας στις δράσεις της και τους γονείς των μαθητών, αλλά και γενικότερα τους κατοίκους της περιοχής γύρω από το σχολείο. Για τον λόγο αυτόν υπήρξε η πρόβλεψη η σχολική βιβλιοθήκη να στεγάζεται στη μεγαλύτερη αίθουσα που διαθέτει το κάθε σχολείο, λόγου χάρη στην αίθουσα εκδηλώσεων. Επιμέρους βιβλιοθήκες που τυχόν υπήρχαν στο σχολείο (π.χ. του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων), θα έπρεπε να συγχωνευτούν στην κεντρική βιβλιοθήκη. Είναι φανερό ότι με τις παρεμβάσεις αυτές το σχολείο μέσω της βιβλιοθήκης είχε την επιδίωξη να καταστεί δυναμικό πνευματικό και εκπαιδευτικό κέντρο (Καψάλης, 193), το οποίο θα καλλιεργούσε τη γνώση και τον διάλογο, θα ενθάρρυνε την περιέργεια και θα λειτουργούσε εν τέλει ως χώρος ψυχαγωγίας.

3.3.2 Η υπουργική απόφαση του 2003

Εάν ο νόμος-πλαίσιο του 1985 έθεσε τις βάσεις για την εδραίωση και την ανάπτυξη των σχολικών βιβλιοθηκών, η νομοθετική παρέμβαση του 2003 αποτέλεσε αναμφίβολα την πιο ώριμη στιγμή στην ιστορία του θεσμού στον Ελλαδικό χώρο. Τότε, για πρώτη φορά προτάθηκε ένα εξαντλητικό νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των σχολικών βιβλιοθηκών που εγκαινίασε μια καινούργια εποχή, δημιουργώντας μια σειρά νέων δυνατοτήτων προς αξιοποίηση.

Η βασικότερη καινοτομία του εν λόγω νόμου υπήρξε η πρόβλεψη δημιουργίας Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών (ΔΣΒ), στο οποίο εντάσσονταν αυτομάτως το σύνολο των σχολικών βιβλιοθηκών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το Δίκτυο θα διευθυνόταν κεντρικά από το ίδιο το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Παράλληλα, το Υπουργείο καθιέρωσε και την ευθεία διασύνδεση των σχολικών βιβλιοθηκών

με την ίδια την επιστήμη της βιβλιοθηκονομίας, που εν τω μεταξύ είχε αναπτυχθεί τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, με το άρθρο 4 των «Στόχων» του «Πλαισίου Λειτουργίας Σχολικών Βιβλιοθηκών» (ΦΕΚ, αριθμός φύλλου: 1784, 2/12/2003, σ. 24416) προβλέπεται ότι: «Η Σχολική Βιβλιοθήκη υιοθετεί και εφαρμόζει τις σύγχρονες αρχές, κανόνες και τεχνικές της βιβλιοθηκονομικής επιστήμης και τη σύγχρονη τεχνολογία προκειμένου να προσφέρει καλύτερες υπηρεσίες και υψηλής ποιότητας πληροφόρηση στη σχολική κοινότητα». Αναφορικά με τη συλλογή τεκμηρίων (έντυπο ή μη υλικό) αυτή οφείλει να είναι σύμφωνη με τα αναλυτικά προγράμματα και να εξυπηρετεί στοιχεία της τοπικής ιστορίας προστατεύοντας τους μαθητές από κάθε μορφή προπαγάνδας. Ορίζει την πρόσκτηση υλικού σε συνεργασία κεντρικής επιτροπής του ΥΠΕΠΘ και επιτροπής του Σχολείου. Η κεντρική επιτροπή καταρτίζει κατάλογο τεκμηρίων και υλικού προς διάθεση και η επιτροπή του σχολείου επιλέγει τι έχει ανάγκη για να της διατεθεί. Επιπλέον, προβλέπεται πρόσκτηση υλικού από δωρεές ή αγορά. Είναι σημαντικό ότι καθορίζει τη διαδικασία δανεισμού, ενώ παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο, στοιχείο που μετασχηματίζει τη σχολική βιβλιοθήκη από τον παραδοσιακό της ρόλο σε κέντρο πληροφόρησης-διακίνησης της πληροφορίας μέσα στο σχολείο.

Επιπρόσθετα προς τα παραπάνω, παρατηρείται μια ακόμα σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με τις προϊσχύουσες διατάξεις στο σκέλος εκείνο που αφορά τα οικονομικά των σχολικών βιβλιοθηκών. Σε αντίθεση με το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο που προέβλεπε ότι οι πιστώσεις προς τις βιβλιοθήκες για την αγορά βιβλίων και εξοπλισμού λάμβαναν χώρα μέσω των οικείων Νομαρχιών, το 2003 νομοθετήθηκε η εμπλοκή των ίδιων των Σχολικών Επιτροπών στην όλη διαδικασία. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την πρόβλεψη για «ελάχιστο ποσό επιχορήγησης ανά βιβλιοθήκη», που θα καθόριζε απευθείας ο ίδιος ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναδεικνύει το γεγονός της αναγωγής της σχολικής βιβλιοθήκης σε κεντρικό και αναπόσπαστο θεσμό για την εκπαιδευτική διαδικασία. Το στοιχείο αυτό άλλωστε είναι εύκολο να διαπιστωθεί, ελέγχοντας το νέο διοικητικό οργανόγραμμα που προτάθηκε για την λειτουργία της.

Το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο του 2003 ορίζει για πρώτη φορά υπεύθυνο σχολικής βιβλιοθήκης, ο οποίος μπορεί να είναι εκπαιδευτικός ή και βιβλιοθηκονόμος; και ο οποίος είναι επιφορτισμένος αποκλειστικά με την οργάνωση και την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης. Πιο συγκεκριμένα, πέρα από τα διοικητικά/εκτελεστικά καθήκοντά του, ο υπεύθυνος βιβλιοθήκης οφείλει να αναπτύσσει συμπληρωματικά και ένα ευρύ πρόγραμμα πρωτοβουλιών με αποδέκτες τόσο τη σχολική όσο και την ευρύτερη κοινότητα. Ως εκ τούτου, ο υπεύθυνος βιβλιοθήκης επιφορτίζεται με την έρευνα και τον εντοπισμό

βιβλίων και οπτικοακουστικού υλικού δυνητικά χρήσιμων στην εκπαιδευτική δραστηριότητα, ενώ στις αρμοδιότητες του συμπεριλαμβάνονται η διοργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, εκθέσεων και ομιλιών με τη συνεργασία τρίτων φορέων και θεσμών.

Παράλληλα με την νέα θέση που προβλέπεται σε επίπεδο σχολικής μονάδας, η νομοθεσία του 2003 ορίζει και συντονιστή σχολικών βιβλιοθηκών, πρόσωπο επιφορτισμένο με τον συντονισμό των όμορων σχολικών βιβλιοθηκών, τη συνεργασία μεταξύ τους αλλά και με άλλες βιβλιοθήκες (π.χ. ακαδημαϊκές, δημόσιες κ.λπ.). Μία άλλη σημαντική πρόβλεψη του νέου νόμου είναι το γεγονός ότι επιτρέπει τη χρήση της από την ευρύτερη κοινότητα, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τη σημασία της ως θεσμού ανοικτού στις ανάγκες της κοινωνίας και όχι περιορισμένου στις εκπαιδευτικές ανάγκες της σχολικής μονάδας.

3.4 Οι σχολικές βιβλιοθήκες σήμερα

Για το ελληνικό σχολείο οι βιβλιοθήκες παρουσιάζονται με τρεις μορφές, είτε ως χώρος, είτε με τη μορφή επίπλου - ραφιάρας που βρίσκεται μέσα στην τάξη ή ως ντουλάπα στα γραφεία του διευθυντή ή των καθηγητών για τη φύλαξη βιβλίων σχολικών ή άλλων τεκμηρίων. Ως χώρος η σχολική βιβλιοθήκη δύναται να περιλαμβάνει ένα πλήθος τεκμηρίων σε διάφορες μορφές (βιβλία, cd, άλλο ψηφιακό υλικό, ηλεκτρονικούς υπολογιστές κ.ά.) και λειτουργεί ακολουθώντας το σχολικό ωράριο λειτουργίας (Μπίκος, 2014). Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι στα περισσότερα ελληνικά δημόσια σχολεία η συλλογή τους αποτελείται από δωρεές εγκυκλοπαιδειών, λεξικών και ελάχιστα βιβλία ψυχαγωγικού λογοτεχνικού περιεχομένου (Κυριακή-Μάνεση, 2006).

Κι ενώ στον Ευρωπαϊκό χώρο, την Αμερική και την Αυστραλία οι σχολικές βιβλιοθήκες μετασχηματίζονται σε κέντρα πληροφόρησης προετοιμάζοντας τους μαθητές να ανταποκριθούν στην απαιτήσεως της κοινωνίας της γνώσης αποτελεσματικά, στο Ελληνικό πλαίσιο λειτουργίας τους οι αλλαγές είναι ελάχιστες και αργές. Ίσως, εξαίρεση να αποτελεί η περίοδος 2003-2011 με τη δημιουργία των 500 σχολικών βιβλιοθηκών, που ήταν ενταγμένες στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) του Υπουργείου παιδείας, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το δεύτερο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης και σηματοδότησε την ελπίδα για μία νέα αρχή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στην απαρχή του 21^{ου} αιώνα. Η δημιουργία των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός τους με ψηφιακό υλικό, 5000 τεκμήρια (βιβλία, περιοδικά), οπτικοακουστικά μέσα και σύνδεση στο ίντερνετ, έδωσε την εντύπωση ότι για το τοπίο της σχολικής μονάδας

ο χώρος της βιβλιοθήκης αλλάζει και αρχίζει να θεωρείται ως κέντρο πληροφόρησης που υπηρετεί την εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, η υποστήριξη των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών με το λογισμικό διαχείρισης της συλλογής ΑΒΕΚΤ 5.00 του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης για την καταλογογράφηση των τεκμηρίων, αλλά και η στελέχωση τους με εκπαιδευτικούς επιμορφωμένους στις αρχές της βιβλιοθηκονομίας ενίσχυσε θετικά την αντίληψη της αλλαγής στα ζητήματα παιδείας. Ο σκοπός του συγκεκριμένου πλαισίου λειτουργίας των βιβλιοθηκών ήταν να ενθαρρύνουν τους μαθητές στην αναζήτηση πηγών πέρα από τα σχολικά εγχειρίδια και να εμψυχήσουν σε αυτούς τη κουλτούρα της δια βίου μάθησης. Υπό αυτό το πρίσμα, φαίνεται ότι γίνεται η πρώτη προσπάθεια στο πλαίσιο της εκπαίδευσης να αναδειχθεί ουσιαστικά η σημαντικότητα των σχολικών βιβλιοθηκών ως κέντρων πληροφόρησης με εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό ρόλο για όλη την εκπαιδευτική κοινότητα. Η λειτουργία των συγκεκριμένων σχολικών βιβλιοθηκών συνεχίστηκε έως το 2011, όπου τελικά με απόφαση του υπουργείου Παιδείας, σταμάτησε η λειτουργία τους.

Ως εκ τούτου ο θεσμός που ξεκίνησε με ένθερμο ενθουσιασμό στις απαρχές του 21ου αι., δημιουργώντας την ελπίδα ότι κάτι αλλάζει στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ξαφνικά εγκαταλείφθηκε και με εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας (750/Φ 2.2/2-9-11) ζητήθηκε από τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς των σχολικών βιβλιοθηκών να τις παραδώσουν και να επιστρέψουν στις θέσεις τους. Από την επόμενη χρονιά και ύστερα, οι σχολικές βιβλιοθήκες θα κλείσουν τις πόρτες τους στους μαθητές ή θα υπολειτουργούν μόνο για 2 έως 4 ώρες την εβδομάδα, με εκείνους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι δεν συμπληρώνουν το διδακτικό τους ωράριο στη σχολική μονάδα που υπηρετούν (Μπίκος, 2014). Σήμερα, οι περισσότερες σχολικές βιβλιοθήκες υπολειτουργούν ή λειτουργούν στο πλαίσιο της εθελοντικής προσφοράς μεμονωμένων εκπαιδευτικών ή συλλόγων διδασκόντων, οι οποίοι πρεσβεύουν ότι ο ρόλος των σχολικών βιβλιοθηκών είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την εκπαιδευτική διαδικασία και συνεπώς δεν μπορούν να παραμένουν παροπλισμένες και κλειστές.

Συνεκτιμώντας όλα όσα αναφέραμε παραπάνω διαπιστώνουμε ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν θεωρήθηκαν αναπόσπαστο στοιχείο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που κατά καιρούς εφαρμόστηκαν. Η αξία και η χρησιμότητά τους ενώ εκθειάστηκαν σε θεωρητικό επίπεδο, στην πράξη αμφισβητήθηκαν, παραγκωνίστηκαν και αδρανοποιήθηκαν. Όπως αναφέρει ο Ντελόπουλος (1999) τα δασκαλοκεντρικά εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών, που κατά περιόδους ζητούνται από τους ιθύνοντες χάραξης της εκπαιδευτικής πολιτικής να εφαρμοστούν στην εκπαιδευτική πράξη, δείχνουν ότι δεν αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα των σχολικών βιβλιοθηκών.

Ως εκ τούτου διαπιστώνεται ότι στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η σχολική βιβλιοθήκη δεν καταφέρνει να υπερβεί τον παραδοσιακό ρόλο της αποθήκευσης, ταξινόμησης, καταλογογράφησης και δανεισμού βιβλίων. Έως και σήμερα στις δημόσιες σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης φαίνεται να απουσιάζει κάθε προσπάθεια μετασχηματισμού του θεσμού της σχολικής βιβλιοθήκης σε μια προωθημένη μορφή σχολικής τάξης με διευρυμένες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δυνατότητες ή ως κέντρα πληροφόρησης που θα ενισχύσουν το εκπαιδευτικό έργο, θα επιδράσουν θετικά στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών και θα προωθήσουν τον πληροφοριακό γραμματισμό σε κάθε εμπλεκόμενο στο περιβάλλον της.

3.5 Ερευνητικές προσπάθειες

Το ερευνητικό υπόβαθρο της εργασίας στηρίζεται στις ερευνητικές προσπάθειες που πραγματοποιήθηκαν προσπαθώντας να διερευνήσουν την επίδραση των σχολικών βιβλιοθηκών στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών, στην οικοδόμηση πληροφοριακής παιδείας, αλλά και την επίδραση τους στη διδασκαλία, και οι οποίες παρατίθενται παρακάτω.

Συγκεκριμένα, μελετήθηκε η έρευνα των Ross Todd και Carol Kuhlthau, η οποία διερεύνησε τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν οι μαθητές στις σχολικές βιβλιοθήκες, αλλά και το πώς μία αποτελεσματική σχολική βιβλιοθήκη δύναται να επηρεάσει θετικά την πορεία του μαθητή. Η συγκεκριμένη έρευνα έλαβε χώρα σε 39 σχολικές βιβλιοθήκες στο Οχάιο της Αμερικής και συμπεριέλαβε δείγμα 13.123 μαθητών και εκπαιδευτικών συλλέγοντας δεδομένα ποιοτικά και ποσοτικά. Από τη συλλογή των δεδομένων αποτυπώθηκε η θετική συσχέτιση της σχολικής βιβλιοθήκης στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών, στην οικοδόμηση της γνώσης και στη διαμόρφωση πληροφοριακής κουλτούρας. Συνεκτιμήθηκε επίσης, η έρευνα που αφορούσε την επίδραση των σχολικών βιβλιοθηκών της Νέας Υόρκης στις επιδόσεις των μαθητών, στη διδασκαλία και στον πληροφοριακό γραμματισμό από τους Small, Ruth, Snyder, Jaime, Shanahan, Kathryn A., Stasak, Megan και Parker, Katie. Στην ίδια έρευνα εξετάστηκε επιπλέον η σχολική βιβλιοθήκη ως κίνητρο για τη μάθηση, αλλά και ως βοηθητικός παράγοντας στη χρήση της τεχνολογίας από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Η έρευνα έγινε σε τρεις φάσεις και σε βάθος χρόνου 4 περίπου ετών. Σε κάθε φάση έγινε συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, ενώ το δείγμα κάθε ερευνητικής φάσης το αποτελούσαν μαθητές και εκπαιδευτικοί σε αρκετά μεγάλο αριθμό. Και σε αυτή την έρευνα διατυπώθηκε θετική συσχέτιση των σχολικών βιβλιοθηκών αναφορικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών και τη διδασκαλία.

Ακολούθως μελετήθηκε η έρευνα της Albelda-Esteban, Beatriz και Marta de la Mano η οποία διερεύνησε το 2017, την επίδραση των βιβλιοθηκών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ισπανία. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι ερωτηματολόγια που είχαν χρησιμοποιηθεί από τα προγράμματα PISA (Program for International Student Assessment 2009) σε δείγμα 25.887 μαθητών και PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study 2011) σε δείγμα 8.580 μαθητών αντίστοιχα. Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε τη θετική συσχέτιση των σχολικών βιβλιοθηκών στην ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών, καθώς επίσης επισήμανε τα υψηλά επίπεδα ανάγνωσης που παρουσιάζουν οι μαθητές, οι οποίοι εμπλέκονται με τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης. Σημαντική ήταν και η εξέταση των αποτελεσμάτων της έρευνας των Ζέρβα, Σταύρου και Κουνούδη στο περιβάλλον της Κύπρου, η οποία διερεύνησε την επίδραση σχολικών βιβλιοθηκών στην ανάπτυξη της πληροφοριακής παιδείας για τους μαθητές. Για τον σχεδιασμό του εργαλείου ελήφθησαν υπόψη εργαλεία προηγούμενων ερευνών των Πανεπιστημίων του Κεμπέκ στον Καναδά, του Ιλινόι στην Αμερικής και της Σαλαμάνκα στην Ισπανία. Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν από 496 μαθητές και αποτύπωσαν την αρνητική συσχέτιση του δείγματος με τις σχολικές βιβλιοθήκες. Η έρευνα έδειξε ότι οι περισσότεροι μαθητές δεν χρησιμοποιούσαν τη σχολική βιβλιοθήκη, αλλά ούτε και κάποια διαδικτυακή βιβλιοθήκη. Ιδιαίτερη ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι μαθητές δεν καταλάβαιναν την έννοια της πληροφοριακής παιδείας, αν και οι περισσότεροι είχαν ηλεκτρονικούς υπολογιστές στα σπίτια τους.

Για τη διερεύνηση της επίδρασης της βιβλιοθήκης και των σχολικών βιβλιοθηκονόμων στη διδασκαλία συνεκτιμήθηκε η έρευνα της Montiel-Overall. Η συγκεκριμένη έρευνα προσπάθησε να αποσαφηνίσει την έννοια της συνεργασίας και να διερευνήσει επισταμένως πως μπορεί να μετρηθεί σε μία ερευνητική διαδικασία. Στο επόμενο στάδιο επικεντρώθηκε στη διερεύνηση των επιδράσεων της συνεργατικής σχέσης των εκπαιδευτικών και των βιβλιοθηκονόμων στο σχολικό περιβάλλον. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν τα εργαλεία TLC II και TLC III (Teacher & Librarian Collaboration model), τα οποία κατασκευάστηκαν για να διερευνήσουν τον βαθμό της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και βιβλιοθηκονόμων και τα αποτελέσματά της στη σχολική μονάδα. Το δείγμα της ερευνητικής μελέτης το αποτέλεσαν 194 εκπαιδευτικοί και 11 σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι. Τα αποτελέσματα αποτύπωσαν τη θετική επίδραση της συνεργατικής σχέσης των εκπαιδευτικών και των σχολικών βιβλιοθηκονόμων κυρίως στη διδασκαλία με σύγχρονες εκπαιδευτικές τεχνικές μετάδοσης και οικοδόμησης της γνώσης στους μαθητές.

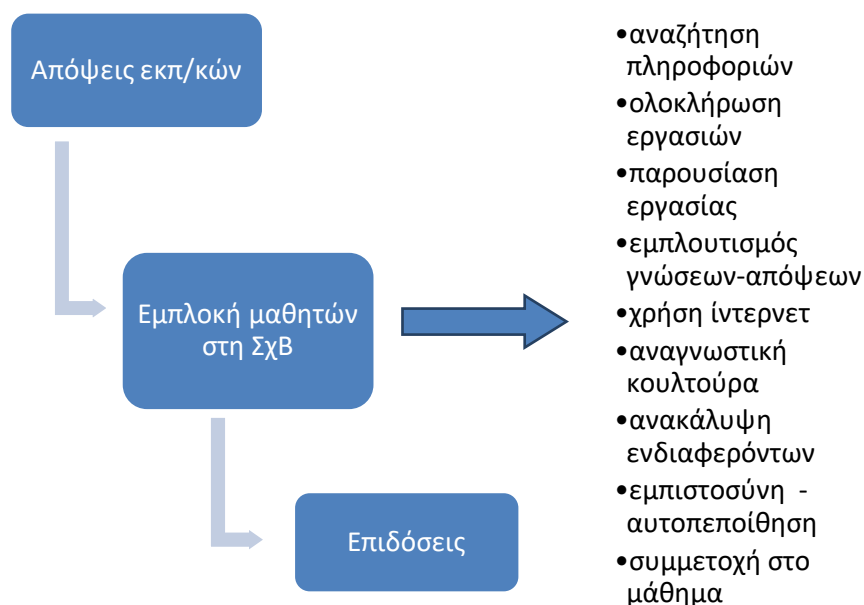
3.6 Ερευνητικά Ερωτήματα

Με βάση όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία στοχεύει να διερευνήσει τις απόψεις εκπαιδευτικών αναφορικά με τον ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στην ενίσχυση της σχολικής μονάδας.

Συγκεκριμένα, θα διερευνηθεί η επίδραση της λειτουργίας των σχολικών βιβλιοθηκών

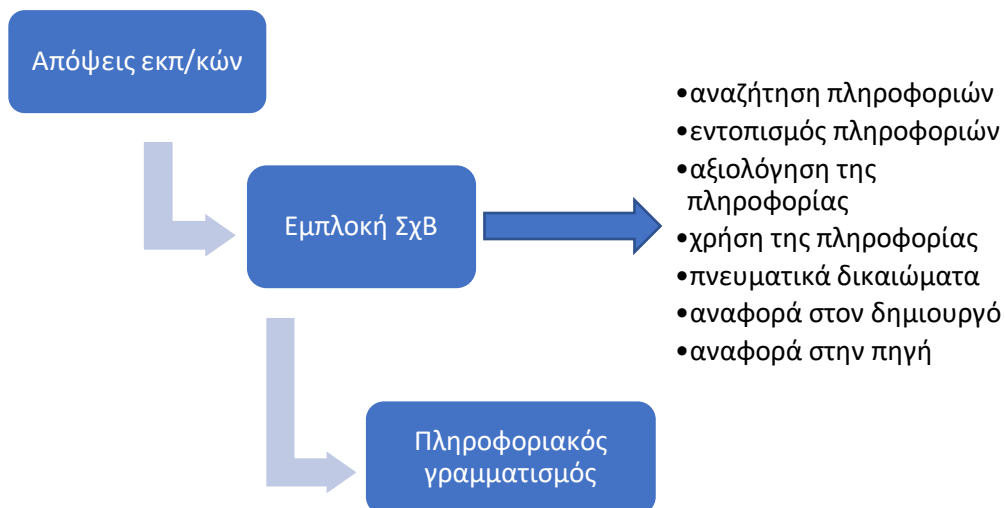
- στις επιδόσεις των μαθητών
- στην ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού στους μαθητές
- και στον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας

Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα η ερευνητική υπόθεση αφορά στο εάν και κατά πόσο η επίδοση των μαθητών διαφοροποιείται κατά την εμπλοκή τους στις δραστηριότητες της σχολικής βιβλιοθήκης με παραμέτρους – μεταβλητές όπως παρουσιάζονται στο διάγραμμα 1.

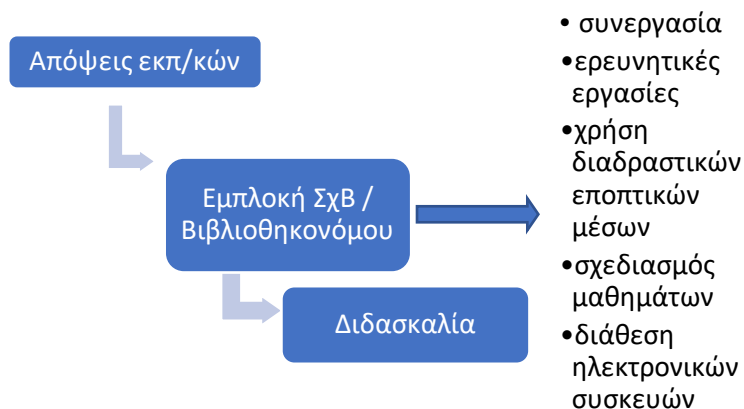
Διάγραμμα 1. Σχολική βιβλιοθήκη & επιδόσεις μαθητών

Σχετικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, η ερευνητική υπόθεση αφορά εάν και κατά πόσο ενισχύεται ο πληροφοριακός γραμματισμός των μαθητών κατά την εμπλοκή τους με τη σχολική βιβλιοθήκη με παραμέτρους μεταβλητές όπως εμφανίζονται στο διάγραμμα 2.

Διάγραμμα 2. Σχολική βιβλιοθήκη & Πληροφοριακός γραμματισμός

Αναφορικά με το τρίτο ερώτημα η ερευνητική υπόθεση αφορά την ενίσχυση της διδασκαλίας με παραμέτρους – μεταβλητές τη συνεργασία της βιβλιοθήκης ή του σχολικού βιβλιοθηκονόμου με τους εκπαιδευτικούς και τον εμπλουτισμό της διδακτικής πράξης με ερευνητικές ομαδοσυνεργατικές εργασίες και υλικό που μετατοπίζουν την οικοδόμηση της γνώσης στην έρευνα. Αναλυτικότερα αποτυπώνονται οι ερευνητικές υποθέσεις στο διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3. Σχολική βιβλιοθήκη & Διδασκαλία

Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου ερευνητικού σχεδιασμού, ακολούθως αποσαφηνίζεται ο τρόπος επιλογής των συγκεκριμένων συμμετεχόντων, οι οποίοι έλαβαν μέρος στην συγκεκριμένη έρευνα και περιγράφεται το όργανο μέτρησης που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων του υπό εξέταση θέματος της πτυχιακής εργασίας με τίτλο «Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τον ρόλο της σχολικής βιβλιοθήκης στην ενίσχυση της σχολικής μονάδας» και συγκεκριμένα της διερεύνησης των ερευνητικών ερωτημάτων, που αφορούν την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης

- στις επιδόσεις των μαθητών,
- στην ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού των μαθητών
- στον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας,

όπως αυτά διατυπώθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο

4.1 Στόχος της Έρευνας

Η διατύπωση του θέματος και του σκοπού της έρευνας σε συνδυασμό με τα αντίστοιχα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, προσανατόλισαν τον καθορισμό της ερευνητικής προσέγγισης με ποσοτικά κριτήρια. Συνεπώς, προκρίθηκε και επιλέχθηκε η διεξαγωγή ποσοτικής έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίου ως ερευνητικού εργαλείου.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή της συγκεκριμένης ερευνητικής προσέγγισης, υπαγορεύτηκαν από το γεγονός ότι η συγκεκριμένη μέθοδος επιτρέπει την ανακάλυψη των σχέσεων που χαρακτηρίζουν τις μεταβλητές του υπό εξέταση θέματος, ενώ ακολούθως παρέχει τη δυνατότητα η έρευνα να διεξαχθεί σε ένα ελεγχόμενο περιβάλλον από τον ερευνητή. Ακολούθως, τα στάδια διεξαγωγής της έρευνας αναφορικά με τη συλλογή, την ανάλυση και τη διατύπωση των δεδομένων είναι δραστηριότητες ξεχωριστές – διακριτές, οι οποίες διεξήχθησαν σε διαδοχικά στάδια και ως εκ τούτου διευκόλυναν τον ερευνητή (Gay et al., 2012). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η δυνατότητα της συγκέντρωσης ενός αρκετά ικανοποιητικού αριθμού δεδομένων σε σύντομο χρονικό διάστημα διασφαλίζοντας τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων, αλλά και εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη γρήγορη στατιστική τους ανάλυση, αποτέλεσαν σημαντικά κριτήρια για την επιλογή αυτής της ερευνητικής μεθόδου (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2014).

Επιπρόσθετα, συνεκτιμώντας τις τωρινές συνθήκες της πανδημίας του Covid-19 σε συνδυασμό με τα συγκεκριμένα περιοριστικά μέτρα της αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων με φυσική παρουσία και τη μετατόπιση στην εξ' αποστάσεως διδασκαλία, ο ηλεκτρονικός τρόπος συλλογής δεδομένων που προσφέρει η ποσοτική έρευνα θεωρήθηκε ασφαλέστερος και προτιμητέος. Ως εκ τούτου για τη συλλογή των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο του ερωτηματολογίου το οποίο διανεμήθηκε και απαντήθηκε ηλεκτρονικά, όπως ήδη προαναφέρθηκε. Ολοκληρώνοντας, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η αντικειμενικότητα που διασφαλίζει η ποσοτική ερευνητική διαδικασία αναφορικά με την προσπάθεια του ερευνητή να σκιαγραφήσει αυτό που συμβαίνει, παραμερίζοντας τις προσωπικές του αντιλήψεις, εκτιμήσεις και κρίσεις έκριναν την επιλογή αυτής της μεθόδου προσφορότερη.

4.2 Συγκρότηση Δείγματος & Συλλογή Δεδομένων

Σε μία ερευνητική διαδικασία με ποσοτικά κριτήρια είναι σημαντική η ακρίβεια με την οποία καθορίζεται ο πληθυσμός από τον οποίο θα αντληθεί το δείγμα και το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων (Gay et al., 2012). Υπό αυτό το πρίσμα, ο πληθυσμός για τη συγκεκριμένη έρευνα καθορίστηκε από το σύνολο των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα σχολεία των δημοσίων σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής της Αθήνας και όχι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή των εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε ιδιωτικά σχολεία. Ακολούθως στον πληθυσμό των εκπαιδευτικών δεν συμπεριλήφθηκαν οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στα Επαγγελματικά λύκεια και στα Σχολικά επαγγελματικά κέντρα. Η επιλογή αυτή υπαγορεύτηκε από την ανάγκη να προσδιοριστεί το επίπεδο γενίκευσης των αποτελεσμάτων, αλλά και την ανάγκη να αποτυπωθεί η πραγματικότητα της κατάστασης αναφορικά με τις σχολικές βιβλιοθήκες στα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ακολούθως να σημειωθεί ότι η λειτουργία των Επαγγελματικών λυκείων και των Σχολικών επαγγελματικών κέντρων υπόκειται σε διαφοροποιημένο νομοθετικό καθεστώς λειτουργίας από την κείμενη εκπαιδευτική νομοθεσία των γυμνασίων και λυκείων και για αυτό δεν συμπεριλήφθηκε στην ερευνητική διαδικασία.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στα σχολεία του 4ου δημοτικού διαμερίσματος του δήμου της Αθήνας το σχολικό έτος 2020-2021 και το οποίο επιλέχθηκε τυχαία από τα συνολικά επτά δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Αθηναίων. Ως εκ τούτου οι συγκεκριμένοι εν ενεργεία εκπαιδευτικοί των γυμνασίων και λυκείων του 4ου δημοτικού διαμερίσματος αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας, ενώ η επιλογή τους για την

πραγματοποίηση της εν λόγω ερευνητικής προσπάθειας έγινε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας. Η μέθοδος της τυχαίας δειγματοληψίας επιλέχθηκε για να δοθεί η ευκαιρία σε κάθε εκπαιδευτικό που υπηρετεί στα σχολεία του συγκεκριμένου δημοτικού διαμερίσματος να αποτελέσει μέρος του δείγματος, καθώς η πιθανότητα το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό φαίνεται να είναι υψηλότερη με αυτή τη μέθοδο, αφού οι διαφορές είναι τυχαίες και δεν προκύπτουν από συνειδητή ή ασυνείδητη μεροληψία. Συγκεκριμένα, οι εν δυνάμει εκπαιδευτικοί από τους οποίους προήλθε το τυχαίο δείγμα, ήταν οι 450 περίπου σε σύνολο εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στα 15 γυμνάσια και λύκεια του 4ου δημοτικού διαμερίσματος και από τους οποίους τελικά επιλέχθηκαν να συμμετάσχουν οι 150. Στις συγκεκριμένες σχολικές μονάδες προωθήθηκε το ερωτηματολόγιο με στόχο να αποσταλεί ηλεκτρονικά σε 10 τυχαία μέλη του συλλόγου διδασκόντων του κάθε σχολείου. Συνολικά το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε ηλεκτρονικά προς συμπλήρωση σε 150 εκπαιδευτικούς από τους οποίους ανταποκρίθηκαν 70 και οι οποίοι εν κατακλείδι συμμετείχαν στην έρευνα σε αναλογία περίπου 1 προς 2 και ποσοστό περίπου 50%, δείκτης ανταπόκρισης (response rate). Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά που αφορούσαν το δείγμα των εκπαιδευτικών αποτυπώθηκαν στην έρευνα από τις αποκρίσεις των ερωτώμενων στο πρώτο μέρος του ερευνητικού εργαλείου και οι οποίες αφορούσαν το φύλο, την ηλικιακή ομάδα και την προϋπηρεσία τους.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε μέσω των ειδικών φορμών που παρέχει η Google και προωθήθηκε ηλεκτρονικά στα email των συμμετεχόντων. Αρχικά, προηγήθηκε ένα πιλοτικό στάδιο μελέτης, ώστε να διευκρινιστεί ότι το ερευνητικό εργαλείο και οι ερωτήσεις τους είναι κατανοητές από τους ερωτώμενους και δεν προκαλούν σύγχυση στις απαντήσεις τους, αλλά και το εάν τελικά ο τρόπος διατύπωσης των ερωτήσεων συνέβαλλε στην απόκτηση της κατάλληλης πληροφορίας για την έρευνα. Στην πιλοτική μελέτη έλαβαν μέρος μία ομάδα εκπαιδευτικών αποτελούμενη από 10 άτομα (5 άνδρες και 5 γυναίκες), οι οποίοι για δεοντολογικούς λόγους δεν συμπεριελήφθησαν στο δείγμα της τελικής έρευνας. Η συγκεκριμένη ομάδα παροτρύνθηκε να εξετάσει με κριτικό και στοχαστικό τρόπο την εκφώνηση των ερωτήσεων και των απαντήσεων, αλλά και να σημειώσει τυχόν επικαλύψεις και παραλείψεις, ώστε να ελεγχθεί πλήρως το ερευνητικό εργαλείο και να καθοριστεί η εγκυρότητα περιεχομένου του.

Με την ολοκλήρωση της πιλοτικής μελέτης και μετά τις απαραίτητες διορθώσεις και επαναδιατυπώσεις ορισμένων ερωτήσεων, το ερευνητικό εργαλείο ανακατασκευάστηκε και απεστάλη στους ερωτώμενους. Η συνοδευτική επιστολή που στάλθηκε μαζί με το ερωτηματολόγιο είχε στόχο να ενημερώσει τους ερωτώμενους για τον σκοπό της έρευνας,

την προαιρετική τους συμμετοχή και τη διαβεβαίωση της διασφάλισης των προσωπικών τους δεδομένων. Το χρονικό διάστημα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου προσδιορίστηκε στις 20 ημέρες, ενώ μετά το πέρας 15 ημερών απεστάλη ενημερωτικό ειδοποιητικό email σε όσους δεν είχαν προωθήσει τις απαντήσεις τους. Ως ασφαλιστική δικλείδα στην περίπτωση που δεν θα είχαν συλλεχθεί απαντήσεις από τους ερωτώμενους, είχε δημιουργηθεί μία δεύτερη εναλλακτική λίστα ηλεκτρονικών διευθύνσεων εκπαιδευτικών για να συμμετέχουν στην ερευνητική διαδικασία. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι δείγμα των 70 συμμετεχόντων στην έρευνα αποτελεί στατιστικά ικανή βάση, ώστε να ιδωθούν τα αποτελέσματα σε σύνολο δείγματος.

4.3 Κατασκευή Ερευνητικού Εργαλείου

Για τη διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας, όπως ήδη προαναφέρθηκε κατασκευάστηκε ερευνητικό εργαλείο – ερωτηματολόγιο. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα της εν λόγω εργασίας μαζί με τη συνοδευτική επιστολή που στάλθηκε στους ερωτώμενους, οι οποίοι αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, ενώ μελετήθηκαν ποικίλα ερευνητικά εργαλεία προηγούμενων ερευνών οι οποίες αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, δεν χρησιμοποιήθηκε κάποιο από αυτά. Θεωρήθηκε προτιμητέο να κατασκευαστεί εξ' ολοκλήρου νέο ερευνητικό εργαλείο, ώστε να ανταποκρίνεται πλήρως στους στόχους της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας, αλλά και να αποτυπώνει επακριβέστερα τα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η επιλογή του ερωτηματολογίου ως ερευνητικού εργαλείου της συγκεκριμένης ερευνητικής διαδικασίας έγινε γιατί η συγκεκριμένη μέθοδος παρέχει τη δυνατότητα συλλογής αρκετά μεγάλου αριθμού δεδομένων, σε σύντομο χρονικό διάστημα επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα τη γενίκευση των αποτελεσμάτων (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2014).

Αναφορικά με την αξιοπιστία δηλαδή τη σταθερότητα μέτρησης του εργαλείου της έρευνας, αυτή ελέγχθηκε με τη μέθοδο της ισοδυναμίας ή της αξιοπιστίας των εναλλακτικών τύπων (Gay et al., 2012). Συγκεκριμένα χορηγήθηκε εναλλακτική μορφή του εργαλείου της έρευνας με αλλαγή στη σειρά των ερωτήσεων και με παρεμφερή λεξιλογική διατύπωση χωρίς να παραλλάσσεται το νόημα του περιεχομένου, το οποίο μετρούσε τις ίδιες μεταβλητές.

Ακολούθως με την εγκυρότητα του εργαλείου, η οποία μετράει κατά πόσο το συγκεκριμένο εργαλείο μέτρησης (τεστ) πετυχαίνει τον σκοπό της δημιουργίας του εφαρμόστηκε η εγκυρότητα της όψης ή αλλιώς φαινομενική εγκυρότητα (face validity) (Gay et al., 2012). Η συγκεκριμένη μέθοδος προήλθε από τον έλεγχο του περιεχομένου των ερωτήσεων του

ερωτηματολογίου. Ελέγχθηκε δηλαδή το περιεχόμενο των ερωτήσεων, ώστε να φαίνεται ότι οι συγκεκριμένες ερωτήσεις είναι σχετικές με αυτό που το συγκεκριμένο εργαλείο μετράει. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η φαινομενική εγκυρότητα δεν είναι στατιστικά ένας ισχυρός ψυχομετρικός τρόπος εκτίμησης της εγκυρότητας, ωστόσο κρίνεται εξίσου σημαντική αφού ελέγχει το εργαλείο μέτρησης στο κατά πόσο αυτό είναι έγκυρο σύμφωνα με τις απόψεις των ατόμων που καλούνται να το συμπληρώσουν.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο πέντε (5) ενότητες. Η **Α' ενότητα** περιλάμβανε ερωτήσεις δημογραφικού ενδιαφέροντος, οι οποίες διερευνούσαν το προφίλ των ερωτώμενων. Οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης ενότητας αναφορικά με το φύλο ανήκουν στην κατηγοριακή κλίμακα (nominal scale), ενώ οι ερωτήσεις σχετικά με τα έτη ηλικίας και προϋπηρεσίας ανήκουν στην ισοδιαστημική κλίμακα (interval scale) (Gay et al., 2012). Η **Β' ενότητα** περιλάμβανε ερωτήσεις που διερευνούσαν την κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών στα σχολεία που υπηρετούσαν οι ερωτώμενοι. Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις ήταν βοηθητικές, ώστε να αποτυπώσουν την εικόνα των σχολικών βιβλιοθηκών στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η **Γ' ενότητα** περιλάμβανε ομάδα ερωτήσεων που διερευνούσαν το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αναφορικά με τη σχολική βιβλιοθήκη και την επίδρασή της στην επίδοση των μαθητών. Η **Δ' ενότητα** περιλάμβανε ερωτήσεις που διερευνούσαν το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αναφορικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στη ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού στους μαθητές. Ακολούθως, η **Ε' ενότητα** περιλάμβανε ομάδα ερωτήσεων για τη διερεύνηση της σχολικής βιβλιοθήκης στη διαμόρφωση της διδασκαλίας. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου στις τρεις ενότητες (Γ', Δ' και Ε'), οι οποίες διερευνούν αντιστοίχως τα τρία ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, αναπτύχθηκαν στη διατακτική κλίμακα (ordinal scale) και συγκεκριμένα την κλίμακα Likert (Gay et al., 2012). Όλες οι ερωτήσεις αποτυπώθηκαν με σαφήνεια σε απλή και κατανοητή γλώσσα, ώστε αφενός να είναι κατανοητά τα ζητούμενα στους ερωτώμενους, αφετέρου να τους ενθαρρυνθούν να απαντήσουν. Η χρονική διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν υπερέβη τα 10 λεπτά.

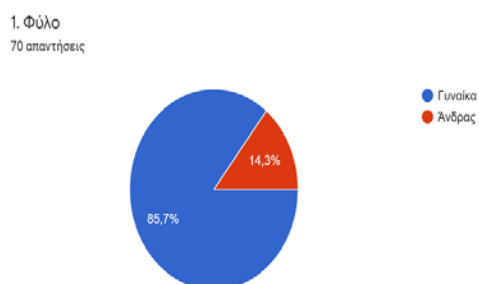
Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα – Ευρήματα

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια να παρουσιαστούν αναλυτικά τα ευρήματα της ερευνητικής διαδικασίας, όπως αυτά προέκυψαν από την συμπλήρωση του ερευνητικού εργαλείου. Για να είναι κατανοητή η περιγραφική παρουσίαση των αποτελεσμάτων πλαισιώνεται με τα ανάλογα διαγράμματα και με τα ανάλογα γραφήματα, όπως αποτυπώθηκαν μέσα από την ανάλυση που προσφέρουν τα εργαλεία των φορμών της google (google forms) και το πρόγραμμα Excel της Microsoft Office.

5.1 Αναλυτική παρουσίαση δημογραφικών αποτελεσμάτων

5.1.1 Αναλυτική παρουσίαση του δείγματος

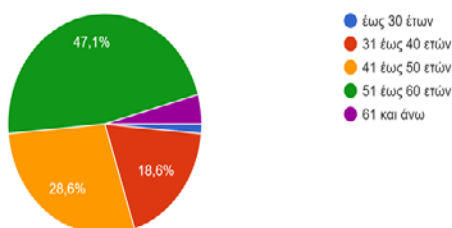
Αρχικά, η αναλυτική παρουσίαση περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά του δείγματος που πλαισίωσε την ερευνητική διαδικασία και μέσα από αυτό προέκυψαν και τα συνολικά αποτελέσματα της έρευνας. Συγκεκριμένα, το δείγμα της έρευνας απαρτίστηκε συνολικά με 70 εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Αθήνας. Το σύνολο των 70 εκπαιδευτικών ποικίλων ειδικοτήτων διαμοιράστηκε σε 60 γυναίκες και 10 άνδρες οι οποίοι όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 1 κατανέμονται σε ποσοστά 86% και 14% αντίστοιχα.

Γράφημα 1. Κατανομή ως προς το φύλο

Ακολούθως, η ηλικιακή κατανομή του δείγματος όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 2, καταδεικνύει ότι στα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετείχαν οι ηλικιακές ομάδες 41 έως 50 και 51 έως 60 με ποσοστά 29% και 47% αντίστοιχα.

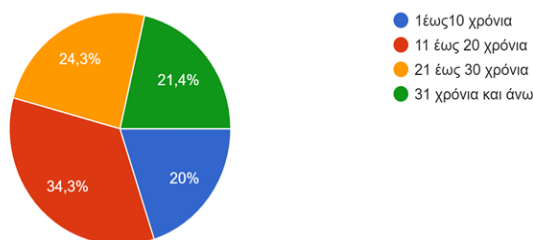
2. Ηλικία
70 απαντήσεις

Γράφημα 2. Ηλικιακή κατανομή δείγματος

Η κατανομή του δείγματος των εκπαιδευτικών αναφορικά με τα έτη υπηρεσίας όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 3, καταδεικνύει ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά καλύπτονται από

3. Έτη Προϋπηρεσίας
70 απαντήσεις

Γράφημα 3. Κατανομή δείγματος ως προς την προϋπηρεσία

τις ομάδες των 11 έως 20 ετών και 21 έως 30 ετών με ποσοστά 34%, 24%. Ειδικότερα τα ποσοστά αυτά καταδεικνύουν ότι το δείγμα απαρτίστηκε από εκπαιδευτικούς με πολλά έτη προϋπηρεσίας και προφανώς μεγάλη επαγγελματική πείρα, στοιχείο σημαντικό ως προς τις αποκρίσεις, που θα έδιναν για τη διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων της πτυχιακής εργασίας με το συγκεκριμένο ερευνητικό εργαλείο.

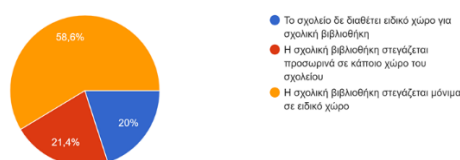
5.1.2 Παρουσίαση της κατάστασης των σχολικών βιβλιοθηκών

Το δεύτερο μέρος των δημογραφικών αποτελεσμάτων περιλάμβανε ερωτήσεις με σκοπό να διερευνηθεί το στάτους της σχολικής βιβλιοθήκης του σχολείου που υπηρετούσαν οι ερωτώμενοι. Συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις αφορούσαν την ύπαρξη, τη στελέχωση, τον εξοπλισμό τη λειτουργία, τις υπηρεσίες και τη συλλογή της σχολικής βιβλιοθήκης.

Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις στόχευαν αφενός να απεικονιστεί η κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αλλά και η λειτουργικότητα του ρόλου τους, όπως αυτή αποτυπώνεται από τις απόψεις των εκπαιδευτικών.

Αρχικά, οι απαντήσεις των ερωτημένων αναφορικά με τον χώρο αποτύπωσαν ότι τα περισσότερα σχολεία σε ποσοστό 59% διαθέτουν ειδικό χώρο για σχολική βιβλιοθήκη, ενώ το 21% κατέδειξε ότι υπάρχει κάποιος χώρος αόριστα στη σχολική μονάδα. Υψηλό θα χαρακτηρίζαμε το 20% των ερωτώμενων οι οποίοι δήλωσαν ότι δεν υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο τους σε ειδικό χώρο (Γράφημα 4).

4. Επιλέξτε ποια πρόταση περιγράφει καλύτερα το χώρο της βιβλιοθήκης του σχολείου σας
70 απαντήσεις

Γράφημα 4. Ο χώρος της σχολικής βιβλιοθήκης

Ακολούθως οι απαντήσεις κατέδειξαν ότι στα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί του δείγματος, δεν υπηρετεί μόνιμα βιβλιοθηκονόμος με πλήρες ωράριο απασχόλησης, αφού δεν είχαμε καμία απάντηση σε αυτή την επιλογή. Στη θέση αυτή απασχολείται σε ποσοστό 66% κάποιος εκπαιδευτικός ως υπεύθυνος σχολικής βιβλιοθήκης για τη συμπλήρωση του εκπαιδευτικού του ωραρίου του. Επίσης είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι σε ποσοστό 34% δεν υπάρχει κανείς υπεύθυνος εκπαιδευτικός (Γράφημα 5).

5. Η σχολική βιβλιοθήκη είναι στελεχωμένη με βιβλιοθηκονόμο ή υπεύθυνο εκπαιδευτικό;
70 απαντήσεις

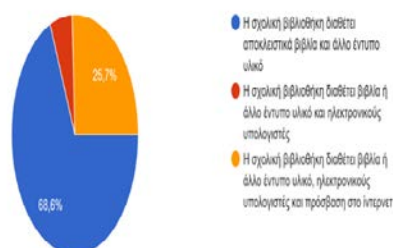
Γράφημα 5. Σχολικός βιβλιοθηκονόμος

Αναφορικά με τον εξοπλισμό της βιβλιοθήκης παρατηρείται σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτώμενων ότι το υψηλότερο ποσοστό 69% διαθέτει βιβλία και άλλο έντυπο υλικό, ενώ το

μικρότερο ποσοστό 5% παρατηρήθηκε στις σχολικές βιβλιοθήκες που είναι επανδρωμένες με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και σύνδεση στο διαδίκτυο (Γράφημα 6).

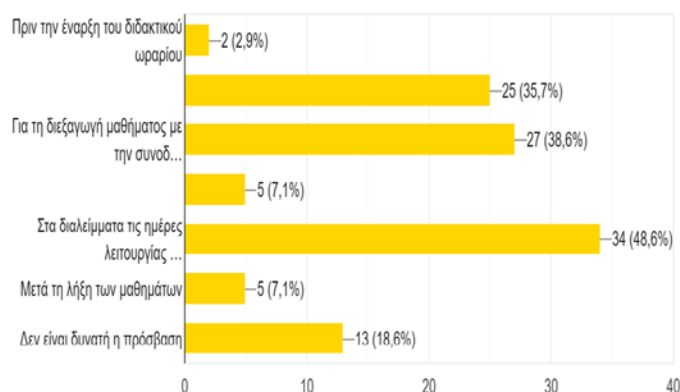
6. Επιλέξτε ποια πρόταση περιγράφει καλύτερα τον εξοπλισμό της βιβλιοθήκης του σχολείου σας
70 απαντήσεις

Γράφημα 6. Εξοπλισμός της σχολικής βιβλιοθήκης

Σχετικά με το ωράριο λειτουργίας των σχολικών βιβλιοθηκών και την πρόσβαση σε αυτές σχεδόν οι μισοί των ερωτώμενων με ποσοστό 49% δηλώνουν ότι αυτή επιτρέπεται στα διαλείμματα. Άξιο παρατήρησης και προβληματισμού είναι το γεγονός ότι το 19% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι δεν επιτρέπεται η πρόσβαση σε αυτές (Γράφημα 7).

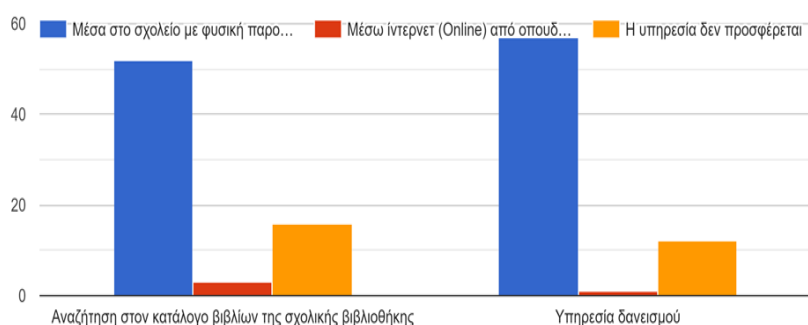
7. Επιλέξτε σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπεται η επίσκεψη στο χώρο της βιβλιοθήκης
70 απαντήσεις

Γράφημα 7. Ωράριο λειτουργίας

Συνακόλουθα αναφορικά με τις υπηρεσίες της σχολικής βιβλιοθήκης, οι ερωτώμενοι δήλωσαν τον δανεισμό με 81% και την αναζήτηση στον κατάλογο με 73% μέσα στο σχολείο με φυσική παρουσία αντίστοιχα και για τις δύο περιπτώσεις (Γράφημα 8).

8. Ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες προσφέρει η βιβλιοθήκη του σχολείου;

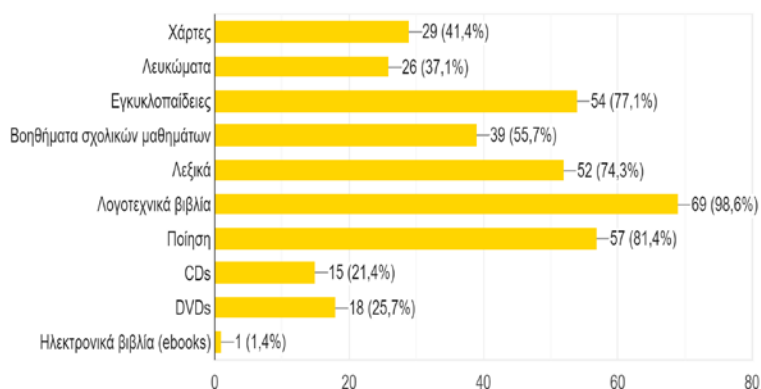

Γράφημα 8. Υπηρεσίες αναζήτησης & δανεισμού

Στην ερώτηση που διερευνούσε το περιεχόμενο του καταλόγου των σχολικών βιβλιοθηκών, όπως αποτυπώθηκε στις αποκρίσεις των ερωτώμενων τα μεγαλύτερα ποσοστά παρουσίασαν τα ποικίλα είδη του έντυπου υλικού σε σχέση με τα ηλεκτρονικά βιβλία, τα οποία δεν ξεπέρασαν το 1%.

Από τα είδη του έντυπου υλικού τα υψηλότερα ποσοστά παρουσίασαν τα λογοτεχνικά βιβλία με 99%, η ποίηση με 81%, οι εγκυκλοπαίδειες με 77% και τα Λεξικά με 74% (Γράφημα 9).

9. Ποια από τα παρακάτω περιλαμβάνονται στον κατάλογο της βιβλιοθήκης του σχολείου σας;
70 απαντήσεις

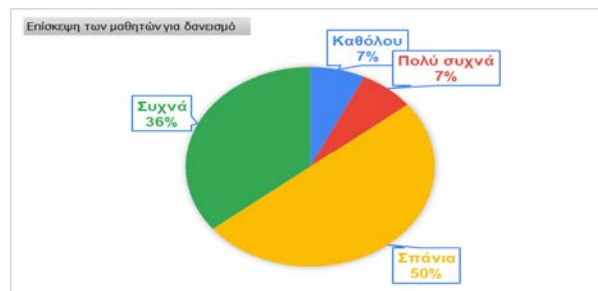

Γράφημα 9. Ο κατάλογος της σχολικής βιβλιοθήκης

5.2 Τα ευρήματα σχετικά με το 1^ο ερευνητικό ερώτημα

Σχετικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα που αφορούσε τη συμβολή της σχολικής βιβλιοθήκης στις επιδόσεις των μαθητών, έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί με ερωτήσεις οι οποίες αφορούσαν τη συχνότητα και τους λόγους επίσκεψης των μαθητών στη σχολική βιβλιοθήκη, την επίδρασή της στην πνευματική και γνωστική ανάπτυξή τους με τον έλεγχο των γραπτών και προφορικών επιδόσεων τους, αλλά και τη συμμετοχή τους σε άλλες δραστηριότητες που πιθανόν να προσφέρει.

Οι αποκρίσεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με το δανεισμό κατέδειξαν ότι οι μαθητές σπάνια δανείζονται τεκμήρια από τη σχολική βιβλιοθήκη. Η διαβάθμιση «σπάνια» σε ποσοστό 50% κάλυψε τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως φαίνεται στο γράφημα 10.

Γράφημα 10. Επίσκεψη μαθητών για δανεισμό

Αρνητική αξιολόγηση στο σύνολό της με ποσοστό 74% φαίνεται ότι παρουσίασε η επίσκεψη των μαθητών στη σχολική βιβλιοθήκη για την εκπόνηση των εργασιών τους, καθώς η διαβάθμιση «σπάνια» με 48% και «καθόλου» με 26% προτιμήθηκε από τους ερωτώμενους (Γράφημα 11).

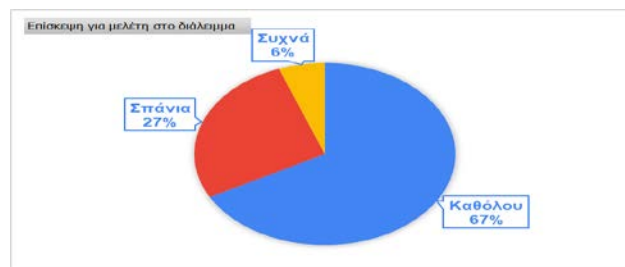
Γράφημα 11. Επίσκεψη για εκπόνηση εργασιών

Ακολούθως οι μαθητές σύμφωνα με τις αποκρίσεις των ερωτώμενων «σπάνια» σε ποσοστό 46%, αλλά και «καθόλου» σε ποσοστό 17% φαίνεται να επισκέπτονται τη σχολική βιβλιοθήκη με υπόδειξη του διδάσκοντα. (Γράφημα 12).

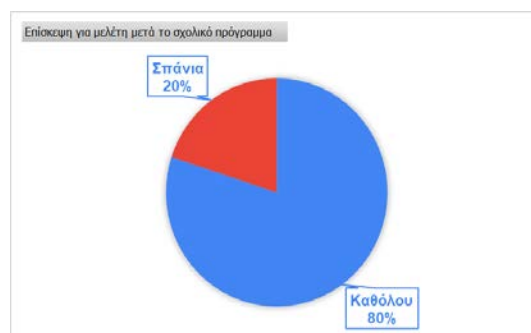
Γράφημα 12. Επίσκεψη με υπόδειξη του διδάσκοντα

Η επίσκεψη στη βιβλιοθήκη για μελέτη στα διαλείμματα κατέδειξε αρνητική αξιολόγηση, αφού στις απόψεις των εκπαιδευτικών η διαβάθμιση «καθόλου» συγκέντρωσε ποσοστό 67% (Γράφημα 13).

Γράφημα 13. Επίσκεψη για μελέτη στο διάλειμμα

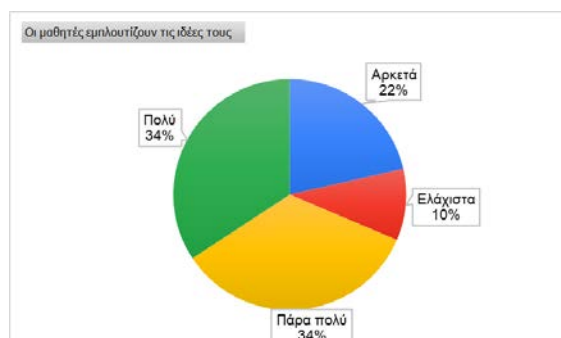
Ακολούθως οι αποκρίσεις των εκπαιδευτικών κατέδειξαν ότι οι μαθητές δεν παραμένουν στο σχολείο μετά το τέλος λειτουργίας του σχολικού ωρολογίου προγράμματος για να μελετήσουν τα μαθήματά τους, αφού σε ποσοστό 80% επέλεξαν τη διαβάθμιση της κλίμακας «καθόλου» (Γράφημα 14).

Γράφημα 14. Μελέτη μετά τη λήξη του σχ. ωραρίου

Αναφορικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στο πνευματικό υπόβαθρο των μαθητών, οι αποκρίσεις των εκπαιδευτικών αποτυπώθηκαν με υψηλή αξιολόγηση. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών η επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στον εμπλουτισμό των ιδεών των μαθητών είναι πάρα πολύ σημαντική, αφού οι δείκτες «πάρα

πολύ» και «πολύ» συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον στις προτιμήσεις τους με ποσοστό 34% αντίστοιχα και με σύνολο θετικών αξιολογήσεων 68% (Γράφημα 15).

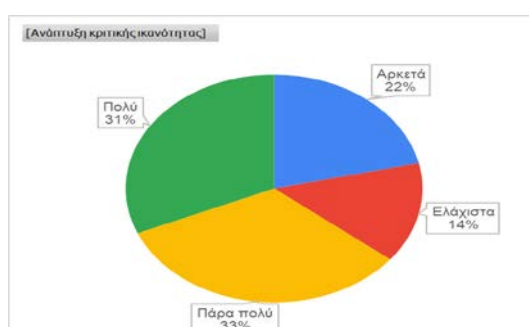
Γράφημα 15. Εμπλουτισμός ιδεών

Αντίστοιχη ήταν και η αποτύπωση των προτιμήσεων τους στην επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στη βελτίωση των επιχειρημάτων των μαθητών, όπου και εδώ οι διαβαθμίσεις «παρα πολύ» και «πολύ» της κλίμακας προτιμήθηκαν στις επιλογές τους με ποσοστό 30% αντίστοιχα και συνολικό ποσοστό θετικών αποκρίσεων 60% (Γράφημα 16).

Γράφημα 16. Βελτίωση επιχειρημάτων

Με ανάλογο τρόπο απάντησαν στην ερώτηση σχετικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών, ενώ η υψηλότερη αξιολόγηση απεικονίστηκε με ποσοστά στις διαβαθμίσεις «παρα πολύ» 33% και «πολύ» 31% (Γράφημα 17).

Γράφημα 17. Ανάπτυξη κριτικής

Ακολούθως η συσχέτιση της σχολικής βιβλιοθήκης ως βοηθητικού παράγοντα στην ανάπτυξη της κατανόησης σε βάθος των μαθητών κυμάνθηκε κι αυτή σε ανάλογα υψηλά επίπεδα με ποσοστά 27% στη διαβάθμιση «πάρα πολύ» και 29% στη διαβάθμιση «πολύ», ενώ στο σύνολο των θετικών αποκρίσεων σημειώθηκε ποσοστό 57% (Γράφημα 18).

Γράφημα 18. Κατανόηση σε βάθος

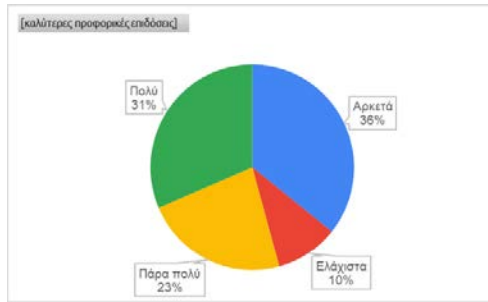
Αναφορικά με τις ερωτήσεις που αφορούσαν την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στην γνωστική ανάπτυξη των μαθητών οι απαντήσεις των ερωτώμενων κατέδειξαν κι εδώ θετική αξιολόγηση στο σύνολο των πέντε ερωτήσεων με υψηλά ποσοστά στα σύνολα των διαβαθμίσεων «πολύ» και «πάρα πολύ».

Αναλυτικότερα, όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα η επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στην επίτευξη καλύτερων γραπτών επιδόσεων φαίνεται να είναι ικανοποιητική στη γνώμη των εκπαιδευτικών καθώς η διαβάθμιση «αρκετά» συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό 36%, ενώ το σύνολο των διαβαθμίσεων «πολύ» και «πάρα πολύ» συγκέντρωσε το 50% στις προτιμήσεις τους (Γράφημα 19).

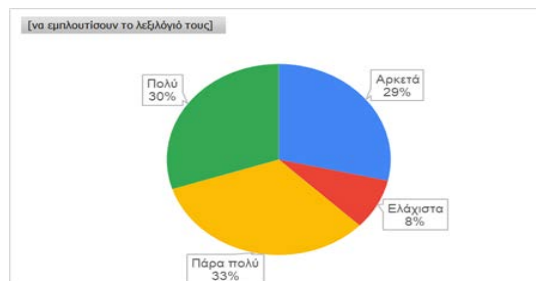
Γράφημα 19. Καλύτερες γραπτές επιδόσεις

Στα ίδια υψηλά επίπεδα κινήθηκαν και οι απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στις προφορικές επιδόσεις των μαθητών. Και εδώ το ποσοστό των προτιμήσεων «πολύ» και «πάρα πολύ» κυμάνθηκε στο 54% (Γράφημα 20).

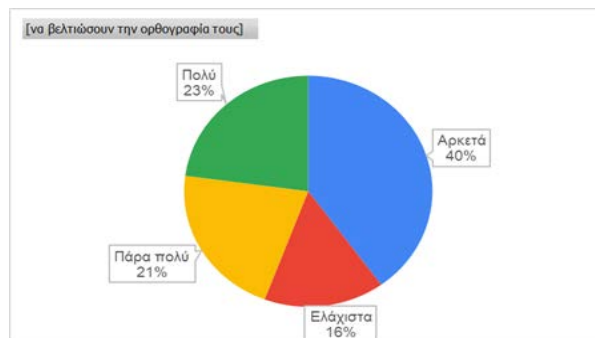
Γράφημα 20. Καλύτερες προφορικές επιδόσεις

Αναφορικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τα υψηλότερα ποσοστά σημείωσαν οι αποκρίσεις των ερωτώμενων που επέλεξαν τη διαβάθμιση «πάρα πολύ» και «πολύ» με ποσοστό 63% στο σύνολό τους (Γράφημα 21).

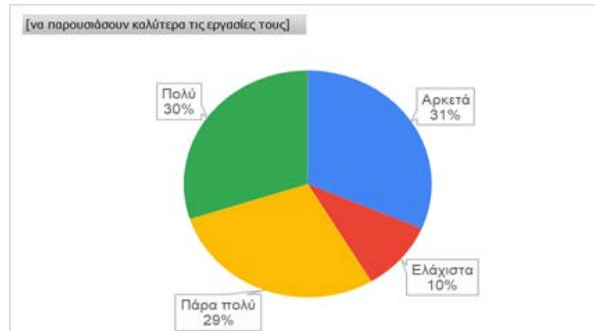
Γράφημα 21. Εμπλουτισμός λεξιλογίου

Σε ικανοποιητικό βαθμό κινήθηκαν τα ποσοστά των ερωτώμενων στη ερώτηση κατά πόσο βοηθά η σχολική βιβλιοθήκη στη βελτίωση της ορθογραφίας, αφού επέλεξαν τη διαβάθμιση «αρκετά» σε ποσοστό 40% (Γράφημα 22).

Γράφημα 22. Επίδραση στην ορθογραφία

Αντίστοιχα σε υψηλό βαθμό κινήθηκαν οι απαντήσεις των ερωτώμενων στην ερώτηση σχετικά με τη βοήθεια που προσφέρει η σχολική βιβλιοθήκη στην παρουσίαση των εργασιών των μαθητών. Στο σύνολο των διαβαθμίσεων «πολύ» και «πάρα πολύ» οι εκτιμήσεις των ερωτώμενων κινήθηκαν στο ποσοστό 59% (Γράφημα 23).

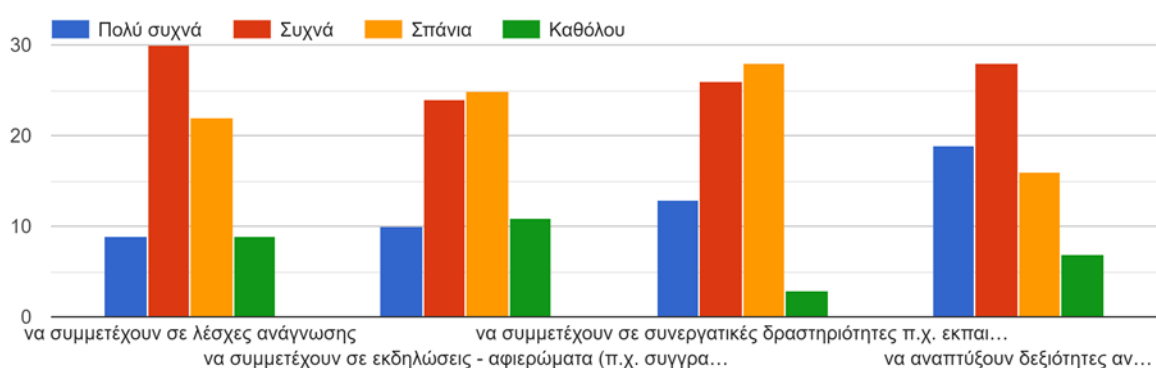

Γράφημα 23. Παρουσίαση εργασιών

Αναφορικά με την ερώτηση 13 του ερωτηματολογίου η οποία ήταν αναπτυγμένη σε 4 φράσεις εξετάζονταν οι ευκαιρίες που δίνει η σχολική βιβλιοθήκη στους μαθητές. Οι ερωτώμενοι με τις απαντήσεις φαίνεται να δείχνουν μία προτίμηση στην πρώτη φράση που αφορούσε τη συμμετοχή σε λέσχες ανάγνωσης με ποσοστό 43% στη διαβάθμιση «συχνά» και στην τέταρτη φράση που αφορούσε τις ευκαιρίες που δίνει η βιβλιοθήκη να αναπτύξουν οι μαθητές δεξιότητες αναζήτησης με ποσοστό 40% στην ίδια διαβάθμιση με την πρώτη φράση.

Στις ενδιάμεσες δύο επιλογές που αφορούσαν τη συμμετοχή σε αφιερώματα συγγραφέων και τη συμμετοχή σε συνεργατικές δραστηριότητες οι υψηλότερες αξιολογήσεις παρατηρούνται στη διαβάθμιση «σπάνια», χωρίς όμως να παρουσιάζει μεγάλη απόκλιση από τη διαβάθμιση «συχνά» όπως φαίνεται και στο σχετικό διάγραμμα (Γράφημα 24).

13. Κατά τη γνώμη σας, στη σχολική βιβλιοθήκη δημιουργούνται ευκαιρίες στους μαθητές

Γράφημα 24. Οι ευκαιρίες που προσφέρει η σχολική βιβλιοθήκη

Η ερώτηση 14 του ερωτηματολογίου έπαιξε τον ρόλο ελέγχου με σκοπό να ελεγχθεί ότι οι ερωτώμενοι δεν απαντούν στην τύχη. Η συγκεκριμένη ερώτηση η οποία αφορούσε τη φιλιαναγνωσία είχε τεθεί παραλλαγμένη σε προηγούμενη ενότητα ερωτήσεων. Στην

ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι δεν παρουσίασαν απόκλιση από την προηγούμενη απάντησή τους, ενώ στη συγκεκριμένη ερώτηση θεωρούν ότι η σχολική βιβλιοθήκη προωθεί την ανάγνωση για ευχαρίστηση στους μαθητές με ποσοστό 47% στη διαβάθμιση «πολύ συχνά» (Γράφημα 25).

14. Ο χώρος της σχολικής βιβλιοθήκης κατά τη γνώμη σας

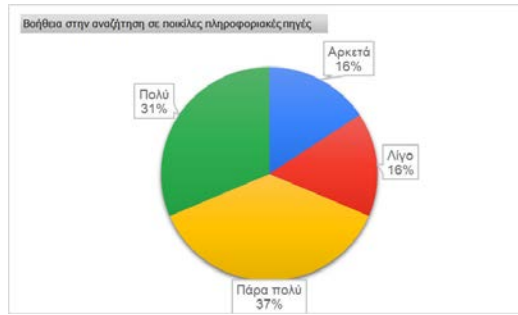
Γράφημα 25. Σχολική βιβλιοθήκη & φιλιαναγνωσία

5.3 Τα ευρήματα σχετικά με το 2^ο ερευνητικό ερώτημα

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα το οποίο εξετάζει την επίδραση της σχολική βιβλιοθήκης στον πληροφοριακό γραμματισμό των μαθητών διερευνήθηκε με τρεις ερωτήσεις αναπτυγμένες σε συνολικά 8 φράσεις.

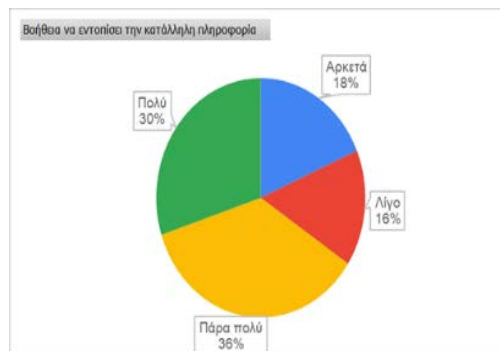
Οι 4 πρώτες φράσεις αφορούσαν τη βοήθεια που προσφέρει η βιβλιοθήκη στον τρόπο αναζήτησης, στον εντοπισμό, την αξιολόγηση και την χρήση των πληροφοριακών πηγών. Οι αξιολογήσεις των ερωτώμενων για τις συγκεκριμένες φράσεις είναι υψηλές καθώς θεωρούν ότι η βοήθεια της σχολικής βιβλιοθήκης είναι μεγάλη.

Αναλυτικότερα οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η σχολική βιβλιοθήκη βοηθά τους μαθητές στην αναζήτηση πληροφοριών με τα συνολικά ποσοστά στις διαβαθμίσεις «πάρα πολύ» και «πολύ» να φθάνουν στο ύψος του 68% (Γράφημα 26).

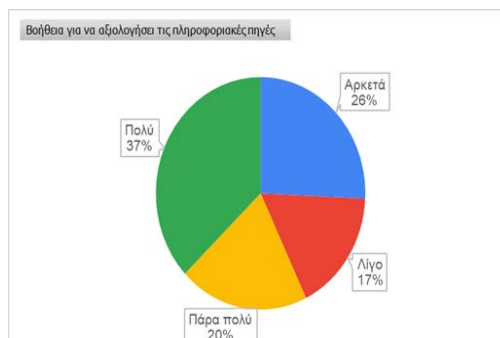
Γράφημα 26. Βοήθεια στην αναζήτηση πληροφοριακών πηγών

Επιπλέον, οι ερωτώμενοι αξιολόγησαν τη βοήθεια της σχολικής βιβλιοθήκης για τον εντοπισμό της κατάλληλης πληροφορίας με 66% συνολικά στις διαβαθμίσεις «πάρα» πολύ και «πολύ».

Γράφημα 27. βοήθεια στον εντοπισμό της πληροφορίας

Ανάλογα υψηλές αξιολογήσεις παρατηρούνται και στη βοήθεια για αξιολόγηση των πληροφοριακών πηγών με συνολικά ποσοστά 57% στις διαβαθμίσεις του «πάρα πολύ» και «πολύ» (Γράφημα 28).

Γράφημα 28. Βοήθεια στην αξιολόγηση της πληροφορίας

Συνακόλουθα, οι ερωτώμενοι έκριναν τη βοήθεια της σχολικής βιβλιοθήκης προς τον μαθητή για το πώς θα χρησιμοποιήσει την πληροφορία, με συνολική υψηλή αξιολόγηση 62% (Γράφημα 29)

Γράφημα 29. Βοήθεια στη χρήση της πληροφορίας

Στην 17η ερώτηση του ερωτηματολογίου αναφορικά με τον τρόπο που χρησιμοποιούν οι μαθητές μία πληροφορία σε μία εργασία τους, οι ερωτώμενοι αξιολόγησαν με αρνητικό πρόσημο στο μεγαλύτερο ποσοστό τις φράσεις που κλήθηκαν να χαρακτηρίσουν.

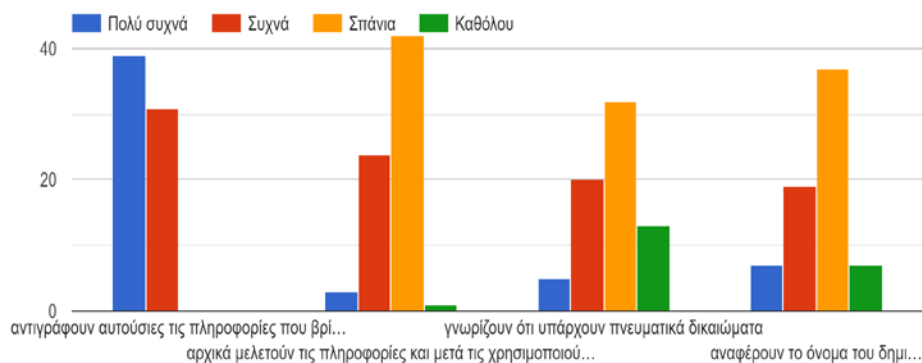
Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι οι μαθητές αντιγράφουν τις πληροφορίες που βρίσκουν αυτούσιες σε ποσοστό 56%.

Αντίστοιχα οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι οι μαθητές σπάνια σε ποσοστό 60% μελετούν πρώτα τις πληροφορίες, ώστε μετά να τις χρησιμοποιήσουν δημιουργικά.

Αναφορικά με τα πνευματικά δικαιώματα το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτημένων αξιολόγησε ότι οι μαθητές δεν γνωρίζουν τα πνευματικά δικαιώματα. Οι υψηλότερες αξιολογήσεις τους στην συγκεκριμένη φράση κυμάνθηκαν μεταξύ της διαβάθμισης «σπάνια» και «καθόλου» φθάνοντας το 64%.

Ακολούθως οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεώρησαν σε συνολικό ποσοστό 63% ότι σπάνια και καθόλου αναφέρουν οι μαθητές το όνομα ή την πηγή του δημιουργού στην εργασία τους (Γράφημα 30).

17. Κατά τη γνώμη σας, οι μαθητές όταν κάνουν χρήση της πληροφορίας σε μία εργασία

Γράφημα 30. Χρήση της πληροφορίας σε μαθητική εργασία

5.4 Τα ευρήματα σχετικά με το 3^ο ερευνητικό ερώτημα

Το 3ο ερευνητικό ερώτημα το οποίο εξέταζε την επίδραση της σχολική βιβλιοθήκης στη διδασκαλία (διδασκτική πράξη) διερευνήθηκε με την 18^η ερώτηση. Σε αυτήν την ερώτηση η οποία περιλάμβανε οκτώ (8) προτάσεις, κλήθηκαν οι εκπαιδευτικοί να συμπληρώσουν για την κάθε πρόταση εκείνη τη συχνότητα, η οποία κατά τη γνώμη τους ισχύει. Οι αρνητικές αξιολογήσεις όπως άλλωστε παρουσιάζονται παρακάτω φαίνεται να αποτελούν το επίκεντρο ενδιαφέροντος για τους εκπαιδευτικούς του δείγματος, οι οποίοι στην πλειονότητα επέλεξαν το «συμβαίνει σπάνια» ή «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε να συμβαίνει».

Συγκεκριμένα αναφορικά με την πρώτη πρόταση εάν ο εκπαιδευτικός αναζητά υλικό στη σχολική βιβλιοθήκη για να σχεδιάσει ένα μάθημα οι υψηλότερες αξιολογήσεις κυμάνθηκαν στις συχνότητες «συμβαίνει σπάνια» με 49% και «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε» με 34%.

Στη δεύτερη πρόταση για το εάν η σχολική βιβλιοθήκη παρέχει υλικό για όλα τα μαθήματα κι εδώ οι υψηλότερες αξιολογήσεις κυμάνθηκαν στις συχνότητες «συμβαίνει σπάνια» με 36% και «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε να συμβαίνει» με 29%.

Στην τρίτη πρόταση εάν η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει ηλεκτρονικές συσκευές για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας οι υψηλότερες αξιολογήσεις κυμάνθηκαν στο «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε» με ποσοστό 63%.

Ακολούθως στην τέταρτη πρόταση εάν η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει έντυπο υλικό για χρήση την ώρα της διδασκαλίας. Οι υψηλότερες αξιολογήσεις παρατηρήθηκαν στις συχνότητες «συμβαίνει σπάνια» με 36% και «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε» με 27%.

Η πέμπτη πρόταση για το εάν παρέχει η σχολική βιβλιοθήκη ηλεκτρονικό υλικό για χρήση την ώρα του μαθήματος κι εδώ οι αξιολογήσεις κυμάνθηκαν στη συχνότητα «συμβαίνει σπάνια» με 36% και στο «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε» με 50%.

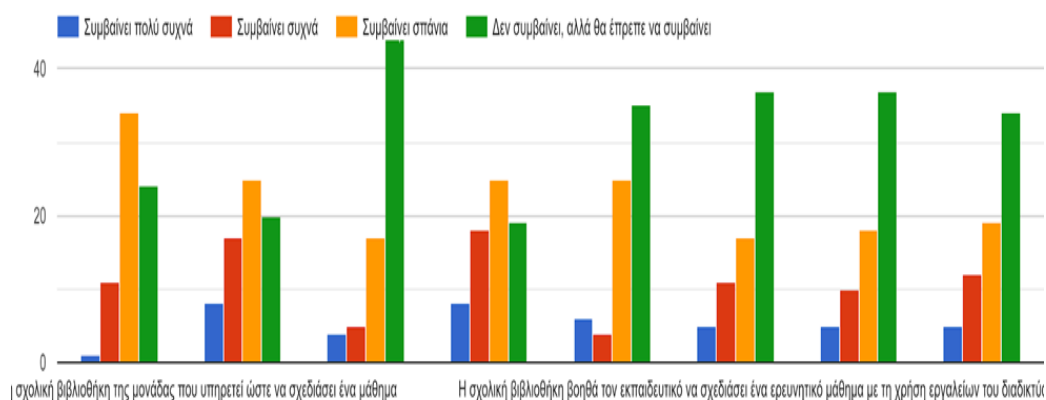
Στην ίδια περίπου συχνότητα κυμάνθηκε και η έκτη πρόταση για το εάν η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει τη δυνατότητα να φωτοτυπήσει ή να εκτυπώσει ο εκπαιδευτικός υλικό για χρήση στην τάξη με 24% στο «συμβαίνει σπάνια» και ποσοστά 53% στη διαβάθμιση «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε».

Η έβδομη πρόταση για το εάν η βιβλιοθήκη παρέχει τη δυνατότητα να σχεδιαστεί ένα ερευνητικό μάθημα με τη χρήση ερευνητικών εργαλείων του διαδικτύου (YouTube, Wikipedia, google apps) οι αξιολογήσεις των ερωτώμενων άγγιξαν το «συμβαίνει σπάνια» με 26% και το «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε» με 53%.

Ολοκληρώνοντας η όγδοη πρόταση για το εάν η σχολική βοηθά τον εκπαιδευτικό να χρησιμοποιήσει εκπαιδευτικές πλατφόρμες στη διδασκαλία, οι ερωτώμενοι αξιολόγησαν τη

συχνότητα «συμβαίνει σπάνια» με 27% και «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε» με 49% (Γράφημα 31).

18. Για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις επιλέξτε τη συνθήκη που αποτυπώνει την κατάσταση στο σχολείο σας

Γράφημα 31. Σχολική βιβλιοθήκη & διδασκαλία

5.5 Κυριότερα ευρήματα/ αποτελέσματα

Μία γενική εικόνα των κυριότερων ευρημάτων για το 1^ο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στις επιδόσεις των μαθητών αποτυπώνει ότι οι μαθητές σπάνια και καθόλου, σε συνολικό ποσοστό 74% επισκέπτονται τη σχολική βιβλιοθήκη για την εκπόνηση εργασιών τους, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι σε συνολικό ποσοστό 57% σπάνια και καθόλου δανείζονται κάποιο τεκμήριο.

Η ειδικότερη εξέταση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στο πνευματικό και γνωστικό υπόβαθρο των μαθητών, δείχνουν θετικές αξιολογήσεις στην πλειονότητα τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν τη σχολική βιβλιοθήκη να συμβάλλει στο πνευματικό υπόβαθρο των μαθητών με τις υψηλότερες αξιολογήσεις στον εμπλουτισμό των ιδεών με 68% και την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών με 64%.

Στην επίδραση που προσφέρει η σχολική βιβλιοθήκη στην ανάπτυξη του γνωστικού πεδίου των μαθητών, οι ερωτώμενοι δήλωσαν τις υψηλότερες αξιολογήσεις στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου με 63% και στις καλύτερες προφορικές επιδόσεις με 54%. Επιπρόσθετα, σχετικά

με τη συμμετοχή των μαθητών σε συνεργατικές δραστηριότητες που διοργανώνονται στο χώρο της βιβλιοθήκης, οι ερωτώμενοι σε ποσοστό 43% επέλεξαν τις συχνότητες που αφορούσαν τη συμμετοχή σε λέσχες ανάγνωσης και σε ποσοστό 40% την επίδραση που προσφέρει η βιβλιοθήκη στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στην αναζήτηση πληροφοριών.

Αναφορικά με το 2^ο ερευνητικό ερώτημα, οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν με θετικές αξιολογήσεις την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στον πληροφοριακό γραμματισμό των μαθητών. Οι υψηλότερες αξιολογήσεις σημειώθηκαν στη βοήθεια που προσφέρει η σχολική βιβλιοθήκη στην αναζήτηση και στον εντοπισμό της πληροφορίας με ποσοστά 68% και 66% αντίστοιχα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας στη διερεύνηση του επιπέδου πληροφοριακού γραμματισμού των μαθητών, αποτυπώθηκαν με αρνητικές αξιολογήσεις από τους ερωτώμενους. Τα υψηλότερα αρνητικά ποσοστά σημειώθηκαν στις προτάσεις που ανέφεραν ότι οι μαθητές δεν γνωρίζουν τα πνευματικά δικαιώματα με 64% και δεν κάνουν αναφορά στην πηγή ή στον δημιουργό, όταν χρησιμοποιούν μία πληροφοριακή πηγή με ποσοστό 63%.

Συνακόλουθα για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα και την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στη διδασκαλία, οι αξιολογήσεις ήταν αρνητικές στο σύνολο των οκτώ προτάσεων που καλούνταν οι ερωτώμενοι να επιλέξουν. Τα δεδομένα της μελέτης κατέδειξαν ότι τα υψηλότερα ποσοστά συγκέντρωσαν οι συχνότητες «δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε να συμβαίνει» και «συμβαίνει σπάνια». Επιπλέον, προέκυψε ότι οι προτάσεις «εάν η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει ηλεκτρονικό υλικό για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας» και «εάν προσφέρει τη δυνατότητα να σχεδιαστεί ένα ερευνητικό μάθημα με τη βοήθεια ερευνητικών εργαλείων του διαδικτύου» συγκέντρωσαν τα υψηλότερα αρνητικά ποσοστά 86% και 79% αντίστοιχα.

Κεφάλαιο 6. Συζήτηση – Συμπεράσματα – Μελλοντικές επεκτάσεις

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά ο σκοπός της ερευνητικής προσπάθειας και των ερευνητικών ερωτημάτων όπως διατυπώθηκαν στο πρώτο μέρος της πτυχιακής εργασίας, σε συνδυασμό με μία σύντομη ανακεφαλαίωση όλων των δεδομένων που εκτέθηκαν μέχρι τώρα. Στη συνέχεια ακολουθεί κριτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων και η συσχετίσή τους με τη βιβλιογραφία και τις ερευνητικές προσπάθειες, που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας. Ολοκληρώνοντας παρουσιάζονται προτάσεις αξιοποίησης της συγκεκριμένης ερευνητικής προσπάθειας καθώς και ορισμένοι περιορισμοί σχετικοί με τη συγκεκριμένη ερευνητική προσπάθεια, αλλά και προτάσεις για τη διεξαγωγή μίας εκτεταμένης έρευνας στα σχολεία της επικράτειας όλων των βαθμίδων, ώστε να αποτυπωθεί μία γενικευμένη εικόνα χωρίς πιθανά κενά, αναφορικά με την επίδραση του θεσμού των σχολικών βιβλιοθηκών στο σχολικό περιβάλλον.

6.1 Ανακεφαλαίωση

Ο στόχος της παρούσας ερευνητικής διαδικασίας ήταν η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με το ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στην ενίσχυση της σχολικής μονάδας, μέσα από την επιμέρους εξέταση τριών ερευνητικών ερωτημάτων σχετικών με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στις επιδόσεις των μαθητών, τον πληροφοριακό γραμματισμό των μαθητών και τη διδασκαλία αντίστοιχα.

Ανακεφαλαιώνοντας παραθέτουμε με συντομία τα κυριότερα στάδια όλης της ερευνητικής προσπάθειας που ακολουθήθηκαν για να απαντηθούν τα ως άνω ερευνητικά ερωτήματα. Αρχικά διερευνήθηκε ο θεσμός της σχολικής βιβλιοθήκης αποσαφηνίζοντας τον ρόλο, τις λειτουργίες και τον σκοπό της όπως αυτός προσδιορίστηκε από τη διεθνή ομοσπονδία ενώσεων βιβλιοθηκονόμων και ιδρυμάτων (IFLA) αλλά και όπως αυτός καταγράφηκε από την επιστημονική κοινότητα. Ακολούθως, διερευνήθηκε με επίκεντρο ποικίλες διεθνείς ερευνητικές μελέτες και προσπάθειες η συσχέτιση της σχολικής βιβλιοθήκης με τα μαθησιακά αποτελέσματα – επιδόσεις των μαθητών, η επίδραση του θεσμού στους μαθητές στην ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού και η συμβολή της στον εκσυγχρονισμό και στη γενικότερη διαμόρφωση της διδασκαλίας με επιστημονικά κριτήρια.

Στη συνέχεια κρίθηκε αναγκαίο να διερευνηθεί ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, πώς εξελίχθηκε, αλλά και πώς υπάρχει στο «σήμερα» των ελληνικών σχολείων, όπως προβλέπει η εκπαιδευτική νομοθεσία.

Το ερευνητικό μέρος της εργασίας περιλάμβανε τη μεθοδολογία με τον προσδιορισμό του είδους της ερευνητικής μελέτης και του αντίστοιχου δείγματος που επιλέχθηκε, αλλά και του τρόπου συλλογής των δεδομένων καθώς και η αναλυτική περιγραφή του ερευνητικού εργαλείου. Ακολούθησε η παρουσίαση των αποτελεσμάτων με τα ακόλουθα σχόλια, συνοδευμένα με τα ανάλογα επεξηγηματικά γραφήματα.

Η ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας πραγματοποιείται με την παρουσίαση των σημαντικότερων αποτελεσμάτων, όπως παρουσιάζονται στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

6.2 Συζήτηση / Συμπεράσματα

Σε πρώτο επίπεδο διερευνήθηκε το δείγμα το οποίο αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί της Α' διεύθυνσης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Αθήνας που υπηρετούν σε σχολεία του 4^{ου} δημοτικού διαμερίσματος. Από την αξιολόγηση των δημογραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί που το απαρτίζουν, έχουν πολλά χρόνια υπηρεσίας και συνεπώς μεγάλη επαγγελματική πείρα. Σε δεύτερο επίπεδο διερευνήθηκε μέσα από τις απόψεις τους η κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών αναφορικά με τον χώρο, την επάνδρωση και λειτουργία τους, τη συλλογή τεκμηρίων τους και τις υπηρεσίες τους. Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι σε μεγάλο ποσοστό οι σχολικές βιβλιοθήκες των γυμνασίων στεγάζονται σε ειδικό χώρο, χωρίς όμως σχολικό βιβλιοθηκονόμο, αλλά με έναν εκπαιδευτικό ως υπεύθυνο για συγκεκριμένες ώρες εβδομαδιαίως. Τα συγκεκριμένα ευρήματα μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι ο ρόλος του σχολικού βιβλιοθηκονόμου για το συγκείμενο της ελληνικής εκπαιδευτικής εκπαίδευσης είναι μάλλον ανύπαρκτος. Τα συγκεκριμένα στοιχεία αποτυπώνουν την αντίθεση με την οδηγία της IFLA, που ορίζει ότι μία σχολική βιβλιοθήκη οφείλει να απαρτίζεται από εξειδικευμένο προσωπικό καταρτισμένο στις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού έργου (Schultz-Jones & Oberg, 2015).

Τα δεδομένα της έρευνας αναφορικά με τις συλλογές κατέδειξαν ότι στην πλειοψηφία τους απαρτίζονται με έντυπο υλικό, το οποίο δεν διατίθεται με ηλεκτρονικές υπηρεσίες (Ηλεκτρονικός Κατάλογος). Ακολούθως, οι υπηρεσίες της αναζήτησης και του δανεισμού σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών του δείγματος πραγματοποιούνται με φυσική παρουσία μέσα στο χώρο του σχολείου. Συνεπώς τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τον υποβαθμισμένο ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών, οι οποίες δεν έχουν αναπτυγμένη

υλικοτεχνική υποδομή για να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών, ενώ επιπροσθέτως, όπως λειτουργούν δεν συμφωνούν με τις προδιαγραφές που προβλέπει το Μανιφέστο των σχολικών βιβλιοθηκών (IFLA, 2015).

Αναφορικά με το 1ο ερώτημα οι ερωτώμενοι αξιολόγησαν, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τους ότι οι μαθητές δεν έχουν αναπτυγμένη σχέση με το χώρο της βιβλιοθήκης αφού όχι μόνο δανείζονται σπάνια, αλλά δεν ανατρέχουν για να αναζητήσουν υλικό για τις εργασίες τους, ούτε για να μελετήσουν εντός του σχολικού ωραρίου. Επομένως, όπως προκύπτει από τα δεδομένα της έρευνας δεν μπορούμε να συμπεράνουμε την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στα μαθησιακά αποτελέσματα - επιδόσεις, αφού φαίνεται ότι οι μαθητές δεν σχετίζονται στην πραγματικότητα με τον χώρο της βιβλιοθήκης. Αντίθετα, με όσα συμβαίνουν σε άλλες χώρες με διαφορετικά διαμορφωμένα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, εκτεταμένες επιστημονικές έρευνες επιβεβαιώνουν ότι στις σχολικές μονάδες που λειτουργούν βιβλιοθήκες με πλούσια υλικοτεχνική υποδομή και εξειδικευμένο προσωπικό η επίτευξη υψηλών ακαδημαϊκών επιδόσεων για τους μαθητές είναι άμεσα πραγματοποιήσιμη (Dow, 2013)

Ακολούθως τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι μαθητές δεν επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη ούτε με την υπόδειξη των καθηγητών τους, ενώ επιπρόσθετα φάνηκε ότι δεν υπάρχει δυνατότητα επίσκεψης για μελέτη σε άλλες ώρες μετά το πέρας λειτουργίας του σχολείου. Με αυτά τα δεδομένα της έρευνας διαπιστώνεται η αδυναμία συσχέτισης της σχολικής βιβλιοθήκης με την εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ η περιορισμένη λειτουργία της εντός του σχολικού ωραρίου, όπως αναφέρουν οι Small & Snyder (2010) δεν προσφέρει σε μαθητές από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα την ευκαιρία να περιορίσουν το γνωστικό τους χάσμα και να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις υποχρεώσεις τους βελτιώνοντας τις επιδόσεις τους. Η ειδικότερη εξέταση των παραπάνω στοιχείων μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών του δείγματος δεν υπάρχει αναπτυγμένη κουλτούρα βιβλιοθήκης στο ελληνικό σχολείο. Επιπλέον, αποτυπώνεται ότι τόσο ο ρόλος όσο και οι λειτουργίες της σχολικής βιβλιοθήκης είναι περιορισμένες έως και ανύπαρκτες και απλά υπάρχουν σε ένα θεωρητικό νομοθετικό πλαίσιο, που απέχει όμως πολύ από την εκπαιδευτική διαδικασία στην πράξη. Από την άλλη πλευρά όμως οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί εκφράζοντας τις προσωπικές τους εκτιμήσεις κρίνουν ότι η σχολική βιβλιοθήκη δύναται να επιδράσει θετικά στο πνευματικό και γνωστικό επίπεδο των μαθητών, αλλά και στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη με τη συμμετοχή τους σε συνεργατικές δραστηριότητες, όπως λέσχες ανάγνωσης. Τα δεδομένα αυτά επιβεβαιώνονται αντιστοίχως από τη βιβλιογραφική έρευνα η οποία καταδεικνύει ότι οι μαθητές σε σχολικά

περιβάλλοντα με λειτουργικές σχολικές βιβλιοθήκες βελτιώνουν τις αναγνωστικές τους συνήθειες (Small et al., 2010), εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους και βελτιώνουν την παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου (Gildersleeves, 2012), διευρύνουν το πνευματικό τους πεδίο (Mahwasane, 2016) και αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές τους τεχνικές (Todd, 2014). Συνεπώς συμπεραίνουμε ότι οι απόψεις των εκπαιδευτικών χωρίς να αποτυπώνουν την καθημερινή πρακτική αναφορικά με τη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών, δεν έρχονται σε αντίθεση με ό,τι αναφέρεται στην βιβλιογραφική έρευνα.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι τα δεδομένα της μελέτης σχετικά με την επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στην ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού στους μαθητές παρουσιάζουν ανάλογο ενδιαφέρον με το προηγούμενο ερευνητικό ερώτημα. Ως εκ τούτου με γνώμονα τις αποκρίσεις των εκπαιδευτικών στις προτάσεις του ερευνητικού εργαλείου παρατηρούμε ότι θεωρούν καταλυτική τη βοήθεια της σχολικής βιβλιοθήκης στη διαχείριση των πληροφοριακών πηγών από τους μαθητές. Συγκεκριμένα, διαφαίνεται από τα αποτελέσματα της έρευνας η θετική επίδραση της σχολικής βιβλιοθήκης στην αναζήτηση, στον εντοπισμό, στην αξιολόγηση και στη χρήση της πληροφορίας. Τα συγκεκριμένα ευρήματα όπως προκύπτουν μέσα από τις απόψεις των εκπαιδευτικών δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διαπιστώσεις της ερευνητικής κοινότητας, η οποία επισημαίνει ότι οι μαθητές με τη βοήθεια της σχολικής βιβλιοθήκης μπορούν να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά στις ανάγκες που διαμορφώνει το πληροφοριακό και ψηφιακό περιβάλλον (Marzal & Sellers, 2011). Ακολούθως, οι απόψεις τους φαίνεται να συμφωνούν με τους Conde et al., (2011) οι οποίοι δηλώνουν ότι ο χώρος της σχολικής βιβλιοθήκης δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να αναπτύξουν καλύτερη εμπειρία πληροφοριακού γραμματισμού. Όμως στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η συμφωνία των απόψεων των εκπαιδευτικών με τις ερευνητικές απόψεις της βιβλιογραφικής έρευνας φαίνεται να προκύπτουν υπό το πρίσμα ενός θεωρητικού πλαισίου, το οποίο δεν αντικατοπτρίζει τη ρεαλιστική πραγματικότητα. Κι αυτό γιατί στις επόμενες αξιολογήσεις που κλήθηκαν να συμπληρώσουν στο ερευνητικό εργαλείο και οι οποίες εξέταζαν το επίπεδο πληροφοριακού γραμματισμού των μαθητών, τα ευρήματα έδειξαν ότι μαθητές δεν είναι πληροφοριακά εγγράμματοι. Στο συγκείμενο των ελληνικών σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Αθήνας οι μαθητές στην πλειονότητα τους δεν επεξεργάζονται δημιουργικά τις πληροφορίες, δεν γνωρίζουν τα πνευματικά δικαιώματα και δεν αναφέρουν στις εργασίες τους τον δημιουργό ή την πηγή που χρησιμοποιούν. Τα στοιχεία αυτά μας οδηγούν στη σκέψη και πιθανόν στο συμπέρασμα ότι, ενώ η σχολική βιβλιοθήκη θεωρείται σημαντική στη διαμόρφωση και ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού, στην πράξη λόγω προφανώς του

αποδυναμωμένου έως και ανύπαρκτου εκπαιδευτικού της ρόλου στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αδυνατεί να επηρεάσει εποικοδομητικά τους μαθητές στην ανάπτυξη πληροφοριακής κουλτούρας.

Ολοκληρώνοντας, σχετικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται από τις αποκρίσεις των εκπαιδευτικών ότι στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η δυνατότητα της σχολικής βιβλιοθήκης να διαμορφώσει και να εμπλουτίσει τον σχεδιασμό της διδασκαλίας σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης με εκσυγχρονισμένο υλικό, τεχνολογικά μέσα, ερευνητικές ιδέες, ηλεκτρονικές υπηρεσίες είναι μάλλον ανύπαρκτη. Αν και οι εκπαιδευτικοί κρίνουν τέτοιες προτάσεις επιθυμητές στο σύνολό τους, στην πράξη κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Συνεπώς, τα αποτελέσματα δείχνουν να μην συμφωνούν με τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής έρευνας, τα οποία υποστηρίζουν τον σχεδιασμό της διδασκαλίας σε ένα συνεργατικό πλαίσιο μεταξύ του καθηγητή της τάξης και της σχολικής βιβλιοθήκης, ώστε η εκπαιδευτική διαδικασία να εμπλουτιστεί με σύγχρονα ελκυστικά μέσα τονίζοντας το νέο ερευνητικό προφίλ της διδασκαλίας (Montiel-Overall & Hernández, 2012).

Δίχως άλλο για τα δεδομένα της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας με τον συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό προσανατολισμό του κεντρικού φορέα εκπαιδευτικής πολιτικής και διοίκησης, ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι ουσιαστικά αποκομμένος από την εκπαιδευτική πράξη, όσο και εάν τα εκπαιδευτικά νομοθετήματα δίνουν μία άλλη εικόνα. Ως εκ τούτου στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης φαίνεται να είναι αισθητή η απουσία κουλτούρας σχολικής βιβλιοθήκης τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς.

6.3 Αξιοποίηση των ευρημάτων της έρευνας

Περατώνοντας την ερευνητική διαδικασία τα αποτελέσματά της θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από διάφορους εκπαιδευτικούς φορείς, αλλά και το υπουργείο Παιδείας προς ενημέρωση των εκπαιδευτικών μονάδων. Με γνώμονα αυτήν την οπτική προσέγγισης, τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν αφορμή για προβληματισμό και στοχασμό σχετικά με τον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας με την αξιοποίηση όλων όσων οι σχολικές βιβλιοθήκες δύνανται να προσφέρουν.

Κρίνεται επίσης αναγκαίο από την πολιτεία και συγκεκριμένα από τους φορείς εκπαιδευτικής πολιτικής να αναλάβουν ενεργά και με υπευθυνότητα τον εκσυγχρονισμό και την επάνδρωση των σχολικών βιβλιοθηκών όχι μόνο με υλικοτεχνική υποδομή, αλλά και με μόνιμους εξειδικευμένους βιβλιοθηκονόμους, οι οποίοι με τη σειρά τους θα συντελέσουν στην

ανάπτυξη κουλτούρας βιβλιοθήκης και θα ενισχύσουν τον ρόλο της και την θετική της επίδραση στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών, αλλά και στην ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού για όλη την σχολική κοινότητα. Ακολούθως, σε συνεργασία με τα Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης το Υπουργείο Παιδείας δύναται να προβεί στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με σκοπό την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε γενική κλίμακα, ώστε να γνωρίσουν από τους ειδικούς επιστήμονες μεθόδους, τεχνικές, μέσα, εργαλεία κ. ά. με στόχο όχι μόνο την αναβάθμιση της διδασκαλίας, αλλά και την ανάπτυξη του πληροφοριακού γραμματισμού και της πληροφοριακής κουλτούρας γενικότερα.

Ως εκ τούτου κρίνεται άμεσης προτεραιότητας και σημασίας να συντελεστεί η αναβάθμιση της παιδείας και του εκπαιδευτικού συστήματος και ο ερευνητικός του προσανατολισμός μέσα από τέτοιες πρωτοβουλίες, οι οποίες θα στηρίξουν το ελληνικό σχολείο για να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του 21^{ου}.

6.4 Μελλοντικές επεκτάσεις της έρευνας

Η συγκεκριμένη ερευνητική προσπάθεια καλύπτοντας τις ανάγκες εκπόνησης της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας παρουσιάζει περιορισμούς, οι οποίοι οφείλουν να αποσαφηνιστούν και να διατυπωθούν.

Αρχικά, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι το δείγμα που συμπεριλήφθηκε στην ερευνητική διαδικασία ήταν σχετικά περιορισμένο. Υπό αυτό το πρίσμα κρίνεται σημαντικό να σχεδιαστεί μία εκτεταμένη έρευνα περιλαμβάνοντας όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, ώστε να μπορέσει να αποτυπώσει σε γενικότερη κλίμακα τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την κατάσταση που επικρατεί στην ελληνική πραγματικότητα σχετικά με τον ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών. Συνακόλουθα, θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο δείγμα της έρευνας οι μαθητές, ώστε να αποτυπωθεί η δική τους οπτική κατάσταση αναφορικά με τις σχολικές βιβλιοθήκες, αλλά και να προσδιοριστούν οι υπάρχουσες εκπαιδευτικές τους ανάγκες σε μία πραγματική διάσταση.

Επίσης η ερευνητική διαδικασία θα μπορούσε να εμπλουτιστεί και με άλλες ερευνητικές προσεγγίσεις όπως ποιοτική έρευνα, δίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ευκαιρία να υπάρξουν περισσότερα περιγραφικά δεδομένα, τα οποία να φωτίσουν σε βάθος την κατάσταση, τις ανάγκες, αλλά και τους πιθανούς σχεδιασμούς βελτίωσης και αναβάθμισης. Επιπρόσθετα, τα ερευνητικά ερωτήματα θα μπορούσαν να διευρυνθούν περαιτέρω και να εμπλουτιστούν με επιπλέον μεταβλητές, ώστε να καλυφθούν και άλλες πιθανές πτυχές, οι

οποίες θα βοηθήσουν να αποτυπωθεί η αναγκαιότητα επάνδρωσης των σχολικών βιβλιοθηκών με την αντίστοιχη υλικοτεχνική υποδομή, αλλά και το αντίστοιχο επιστημονικό προσωπικό εκσυγχρονίζοντας το ελληνικό σχολείο ουσιαστικά. Ως εκ τούτου μία τέτοιου είδους εκπαιδευτική αναβάθμιση θα συντελέσει καθοριστικά στη δημιουργία εγγράμματων πληροφοριακά μαθητών και μετέπειτα πολιτών, οι οποίοι θα μπορούν να χειρίζονται τα πληροφοριακά μέσα με ευχέρεια, κριτικό πνεύμα και αναστοχασμό και οι οποίοι θα μπορούν να αντιστέκονται σε οποιαδήποτε μορφή πληροφοριακής χειραγώγησης και παραπληροφόρησης.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- ACRL. (2000). Information Literacy Competency Standards for Higher Education. *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*, 1–17. https://doi.org/10.1300/J107v09n04_09
- Albelda-Esteban, B. (2019a). *Contribución de las bibliotecas escolares a la adquisición de competencias en comprensión lectora en educación primaria en España: una aproximación a partir de los datos del estudio PIRLS 2016 Impact of school libraries on the reading literacy acquisition*. 39(384), 11–39. <https://doi.org/10.4438/1988-592X-RE-2019-384-408>
- Albelda-Esteban, B. (2019b). Impact of school libraries on the reading literacy acquisition at primary school in Spain: An approach based on PIRLS 2016. *Revista de Educacion*, 384, 11–39. <https://doi.org/10.4438/1988-592X-RE-2019-384-408>
- Avery, H. (2014). The role of the school library: reflections from Sweden. *Intercultural Education*, 25(6), 497–507. <https://doi.org/10.1080/14675986.2014.990279>
- Bikos, G., Papadimitriou, P., & Giannakopoulos, G. A. (2014). School libraries' impact on secondary education: A users' study. *Library Review*, 63(6–7), 519–530. <https://doi.org/10.1108/LR-11-2013-0139>
- Bland, D., Hughes, H., & Willis, J. (2013). Reimagining learning spaces: A research report for the Queensland centre for social science innovation. Retrieved from https://www.academia.edu/6150083/Reimagining_Learning_Spaces_Final_Report_2013
- Boelens, H. (2012). What is a school library?: International Guidelines. In *International Association of School Librarianship*.
- Brindesi, H., Diakonou, M. K., Tsantilas, S., & Kapidakis, S. (2015). Building an information literacy program for high school students of Greece in close cooperation with a local special library. *Communications in Computer and Information Science*, 552, 558–568. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28197-1_56
- Chorum, M. T., Chipa, M. L., & Ijantiku, C. M. (2016). Teachers Utilization of the School Library : A Means for Developing the School Curriculum. *Inter.J.Acad. Info.Sci*, (6)(July), 180–184. <https://doi.org/10.14662/IJALIS2016.046>
- Church, A. (2006). Catch them (preservice teachers) while you can! *Teacher Librarian*, 33(5), 20–23.

- Conde, J. R., Miguelanez, S. O., Molina, M. P., Abad, F. M., & Riaza, B. G. (2011). Informational Literacy And Information And Communication Technologies Use By Secondary Education Students In Spain: A Descriptive Study. *Contemporary Issues in Education Research (CIER)*, 4(4), 12. <https://doi.org/10.19030/cier.v4i4.4162>
- Dow, M. J. (2013). School Libraries Matter: views from the research. In *Libraries unlimited*. Libraries Unlimited. www.abc-clio.com
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. W. (2012). *Educational research: competencies for analysis and applications* (10th ed.). Pearson.
- Gildersleeves, L. (2012). Do school libraries make a difference?: Some considerations on investigating school library impact in the United Kingdom. *Library Management*, 33(6), 403–413. <https://doi.org/10.1108/01435121211266212>
- Hay, L., & Foley, C. (2009). School libraries building capacity for student learning in 21C. *School Library ?*, 28(2), 17–26.
- Hay, L., & Todd, R. J. (2010). School libraries 21C: The conversation begins. In *Scan Ryde* (Vol. 29, Issue 1). Curriculum K-12 Directorate, NSWDET, 2010. <https://doi.org/10.1093/nq/s1-VIII.218.640-f>
- Haycock, K. (2007). Collaboration: Critical Success Factors for Student Learning. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 25–35. <http://ezproxy.csu.edu.au/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lih&AN=25545933&site=ehost-live>
- Hicks, A., & Lloyd, A. (2015). It takes a community to build a framework: Information literacy within intercultural settings. *Journal of Information Science*, 42(3), 334–343. <https://doi.org/10.1177/0165551516630219>
- Hughes, H., Franz, J., & Willis, J. (2019). School spaces for student wellbeing and learning: Insights from research and practice. In H. Hughes, J. Franz, & J. Willis (Eds.), *School Spaces for Student Wellbeing and Learning: Insights from Research and Practice*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-6092-3>
- IFLA. (2015). *IFLA School Library Guidelines*. June, 69. <http://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf>
- Kachel, D. E. (2011). School Library Research Summarized : A graduate class project. *Mansfield University*. <http://library.mansfield.edu/>
- Kuhlthau, C. C. (2010). Guided inquiry learning in the 21 st century. *School Libraries Worldwide*, 16(1), 17–28. citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10...pdf

- Kuhlthau, C. C., Heinström, J., & Todd, R. J. (2008). The 'information search process' revisited: is the model still useful? *Information Research*, 13(4). <http://informationr.net/ir/13-4/paper355.html>
- Kumar, S. A. (2010). Knowledge management and new generation of libraries information services: A concepts. *International Journal of Library and Information Science*, 1(2), 24–30. <http://www.academicjournals.org/ijlis>
- Loh, C. E., Ellis, M., Paculdar, A. A., & Wan, Z. H. (2017). Building a successful reading culture through the school library: A case study of a Singapore secondary school. *IFLA Journal*, 43(4), 335–347. <https://doi.org/10.1177/0340035217732069>
- Lonsdale, M. (2003). Impact of school libraries on student achievement: a review of the research. *Australian Council for Educational Research*, 66, 37–39.
- Mahwasane, N. P. (2016). Conceptualizing the Importance of Libraries in Student Academic Performance: A Brief Review. *Journal of Social Sciences*, 48(3), 259–266. <https://doi.org/10.1080/09718923.2016.11893589>
- Mahwasane, N. P. (2017a). The Conceptual Roles of the School Library. *Journal of Social Sciences*, 50(1–3), 44–50. <https://doi.org/10.1080/09718923.2017.1311738>
- Mahwasane, N. P. (2017b). The Responsibilities of School Libraries in Sustaining Information Literacy. *International Journal of Educational Sciences*, 16(1–3), 90–97. <https://doi.org/10.1080/09751122.2017.1311631>
- Majid, M. A., & Shuhidan, S. M. (2018). The Impact of School Resource Center on Students Achievement and Motivation: A Proposed Framework. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(12), 497–506. <https://doi.org/10.6007/ijarbss/v7-i12/3630>
- Marzal, M. Á., & Sellers, N. (2011). Instrumentos de desarrollo de competencias para un programa de alfabetización en información en bibliotecas escolares. *Revista General de Información y Documentación*, 21, 53–78. https://doi.org/10.5209/rev_RGID.2011.v21.37432
- McNee, D., & Radmer, E. (2017). Librarians and learning: The Impact of Collaboration. *English Leadership Quarterly*, 40(1), 6–9.
- Montiel-Overall, P. (2005). Toward a Theory of Collaboration for Teachers and Librarians. *School Library Media Research*, 8, 1–36.
- Montiel-Overall, P. (2009). Teachers' perceptions of teacher and librarian collaboration: Instrumentation development and validation. *Library and Information Science Research*,

31(3), 182–191. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.04.001>

- Montiel-Overall, P., & Hernández, A. C. R. (2012). The effect of professional development on teacher and librarian collaboration: Preliminary findings using a revised instrument, TLC-III. *School Library Research*, 15, 1–25.
- Mudave, E. (2016). Information Literacy (IL) learning experiences: A literature review. *Jnl Hum & Soc Sci*, 8(1), 57–68.
- O’Connell, J. (2017). 16. School Libraries. *Global Library and Information Science*, November, 375–393. <https://doi.org/10.1515/9783110413120-016>
- OECD. (2010). PISA 2009 Results: What Makes a School Successful? Resources, policies and practices (Volume IV). In *OECD Publishing: Vol. IV*.
- Richey, J., & Cahill, M. (2014). School librarians’ experiences with evidence-based library and information practice. *School Library Research*, 17.
- Schultz-Jones, B., & Oberg, D. (Eds.). (2015). *IFLA School Library Guidelines (2nd revised edition)* (2nd ed., Issue June). Walter de Gruyter GmbH & Co KG. www.ifla.org
- Small, R. V., Shanahan, K. A., & Stasak, M. (2010). The impact of New York’s school libraries on student achievement and motivation: Phase III. *School Library Media Research*, 13.
- Small, R. V., & Snyder, J. (2010). The impact of New York’s school libraries on student achievement and motivation: Phase II. *School Library Worldwide*, 16(1), 61.
- Texas State Library and Archives. (2005). *School Library Programs: Standards and Guidelines for Texas*. August. www.tsl.texas.gov/sites/default/files/public/tslac/ld/schoollibs/slsAdopted2005.doc
- Todd, R. J. (2014). School library advocacy , evidence and actions in the USA : Principles for planning and implementing advocacy initiatives. *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) World Congress*, 1–10. <http://library.ifla.org/id/eprint/852>
- Todd, R. J., & Kuhlthau, C. C. (2005). Student learning through Ohio school libraries, Part 1: how effective school libraries help students. *School Libraries Worldwide*, 11(1), 63–88.
- Ιωαννίδου-Κουτσελίνη, Μ. (1998). Τα αναλυτικά προγράμματα σε μία νεότερη εποχή.pdf. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 28, 21–38.
- Κορομπίλη, Σ., & Τόγια, Α. (2015). *Πληροφοριακός Γραμματισμός (1η)*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. www.kallipos.gr
- Κυριακή-Μάνεση, Δ. (2006). Νομοθεσία Και Βιβλιοθήκες Στην Ελλάδα: Η Αντίληψη Του

- Κράτους Και Η Αντίληψη Της Κοινωνίας. *Οι Βιβλιοθήκες Χθες, Σήμερα Και Αύριο*, 11.
<http://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/11610>
- Μανωλάκος, Π. (2000). Η Αξιολόγηση Του Μαθητή. *Ελληνικό Ινστιτούτο Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής & Εκπαίδευσης*, 1, 1–8.
- Παπαναστασίου, Έ., & Παπαναστασίου, Κ. (2014). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας* (2η). ΙΔΙΩΤΙΚΗ.
- Σκλαβενίτης, Τ. (1995). Η σχολική βιβλιοθήκη τον 19^ο αιώνα. Η βιβλιοθήκη του Ναυπλίου. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.
- Τόγια, Α. (1997). *Εισαγωγή στη Βιβλιοθηκονομία: Είδη Βιβλιοθηκών*. Σίνδος: Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας.

Πηγές

- Νόμος 1566/1985 (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985): Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις. Ανακτήθηκε από:
https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_1566_1985.pdf
- Υπουργική Απόφαση 128800/Γ7/(11/1240) (ΦΕΚ 1784/Β/2-12-2003): Πλαίσιο Λειτουργίας Σχολικών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από:
<file:///C:/Users/jmili/Downloads/document.pdf>
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2002). Οδηγός Σχολικών Βιβλιοθηκών που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΚ. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ (2003). Σχολική βιβλιοθήκη, τεύχος Α΄. Οδηγίες για τη δημιουργία και διαμόρφωση χώρων. (Επικαιροποίηση του τεύχους Α, ΕΠΕΑΕΚ Ενέργεια 1.3.γ και 1.4.β, Οκτώβριος 1997-Φεβρουάριος 2003). <http://archive.ekt.gr/school-library/project.htm>

Πρόσθετη Βιβλιογραφία

Lanning, S. (2014). *Reference and Instructional Services for Information Literacy Skills in School Libraries*. Santa Barbara, Calif: Libraries Unlimited.

Taylor, J. (2006). *Information literacy and the school library media center*. Westport, Conn: Libraries Unlimited.

Thomas, N. P., Crow, S. R., & Franklin, L. L. (2011). *Information Literacy and Information Skills Instruction: Applying Research to Practice in the 21st Century School Library*. Ανακτήθηκε από: <https://sites.google.com/site/dgrstdhytujft/pdf-books-information-literacy-and-information-skills-instruction-applying-research-to-practice-in-the-21st-century-school-library-full-pages---by-nancy-pickering-thomas>

Καψάλης, Αχιλλέας & Χαραλάμπους Δημήτρης (2007). *Σχολικά εγχειρίδια: θεσμική εξέλιξη και σύγχρονη προβληματική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κυριάκη-Μάνεση, & Δ., Κουλούρης, Α., (2015). *Διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από : <http://hdl.handle.net/11419/2496>.

Συντμήσεις – Αρκτικόλεξα - Ακρωνύμια

ACRL	Association of College & Research Libraries
ASLA	Australian School Library Association
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
PISA	Program for International Students Assessment
OPAC	Online Public Access Catalogue
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
TLC	Teacher & Librarian Collaboration Model
Β.Ε.Π	Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτικού Προσωπικού
ΔΣΒ	Δίκτυο Σχολικών Βιβλιοθηκών
ΕΠΕΑΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης & Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΣχΒ	Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα – Ερευνητικό Εργαλείο

Συνοδευτική επιστολή

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το παρόν ερωτηματολόγιο στοχεύει στη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με τον ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Πρόκειται για έρευνα που πραγματοποιώ στο πλαίσιο της πτυχιακής μου εργασίας στο τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής υπό την επίβλεψη του επίκουρου καθηγητή Αλέξανδρου Κουλούρη.

Το ερωτηματολόγιο είναι προσωπικό και ανώνυμο και πρόκειται να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο για τη διεξαγωγή της επιστημονικής μου έρευνας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα διαρκέσει 5 με 10 λεπτά. Η συνεργασία σας είναι πολύτιμη για τη εξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία φιλοδοξούν να αποτυπώσουν την πραγματική κατάσταση που επικρατεί, γι' αυτό το λόγο παρακαλείστε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις με ειλικρίνεια.

Σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας

Με εκτίμηση

Γιάννης Μηλιαρέσης

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να πληροφορηθείτε τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορείτε να επικοινωνήσετε με email στη διεύθυνση yanmiliarisis@gmail.com. Η πτυχιακή εργασία όταν ολοκληρωθεί, θα ανέβει στο αποθετήριο του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής "Πολυνόη" (<https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/>).

**Οι απόψεις εκπαιδευτικών αναφορικά με τον ρόλο των σχολικών
βιβλιοθηκών στην ενίσχυση της σχολική μονάδας**

Α' Ενότητα

1.Φύλο:

- Άνδρας
- Γυναίκα

2.Ηλικία

- Έως 30
- 31 -40
- 41-50
- 51-60
- 61 και άνω

3.Έτη Προϋπηρεσίας

- 1 έως 10
- 11 έως 20
- 21 έως 30
- 31 και άνω

Β' Ενότητα

4. Επιλέξτε ποια πρόταση περιγράφει το χώρο της βιβλιοθήκης του σχολείου σας

- Το σχολείο **δε** διαθέτει χώρο για σχολική βιβλιοθήκη
- Η σχολική βιβλιοθήκη στεγάζεται **προσωρινά** σε κάποιο χώρο του σχολείου
- Η σχολική βιβλιοθήκη στεγάζεται **μόνιμα** σε ειδικό χώρο

5. Η ΣχΒ είναι στελεχωμένη με Βιβλιοθηκονόμο ή υπεύθυνο εκπαιδευτικό

- Δεν υπάρχει ούτε βιβλιοθηκονόμος ούτε υπεύθυνος εκπαιδευτικός σχολικής βιβλιοθήκης
- Υπάρχει υπεύθυνος - εκπαιδευτικός που απασχολείται μερικές ώρες την εβδομάδα
- Υπάρχει μόνιμα υπεύθυνος βιβλιοθηκονόμος με πλήρες ωράριο απασχόλησης

6. Επιλέξτε ποια πρόταση περιγράφει καλύτερα τον εξοπλισμό της βιβλιοθήκης του σχολείου σας.

- Η σχολική βιβλιοθήκη διαθέτει αποκλειστικά βιβλία και άλλο έντυπο υλικό
- Η σχολική βιβλιοθήκη διαθέτει βιβλία ή άλλο έντυπο υλικό και ηλεκτρονικούς υπολογιστές
- Η σχολική βιβλιοθήκη διαθέτει βιβλία ή άλλο έντυπο υλικό, ηλεκτρονικούς υπολογιστές και πρόσβαση στο ίντερνετ

7. Σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπεται η επίσκεψη στο χώρο της βιβλιοθήκης; (Περισσότερες από μία επιλογές)

- Πριν την έναρξη του διδακτικού ωραρίου
- Σε συγκεκριμένες ώρες εντός του εβδομαδιαίου σχολικού ωραρίου
- Για τη διεξαγωγή μαθήματος με τη συνοδεία του διδάσκοντα εκπαιδευτικού
- Κατά την απουσία του διδάσκοντα για την απασχόληση των μαθητών με την εποπτεία άλλου εκπαιδευτικού ή προσωπικού της βιβλιοθήκης
- Στα διαλείμματα τις ημέρες λειτουργίας του σχολείου
- Μετά τη λήξη των μαθημάτων
- Δεν είναι δυνατή η πρόσβαση

8. Ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες προσφέρει η βιβλιοθήκη του σχολείου; (Περισσότερες από μία επιλογές)

	Μέσα στο σχολείο με φυσική παρουσία	Online από οπουδήποτε	Η υπηρεσία δεν προσφέρεται
Αναζήτηση στον κατάλογο της σχολικής βιβλιοθήκης			
Υπηρεσία δανεισμού			

9. Ποια από τα παρακάτω περιλαμβάνονται στον κατάλογο της βιβλιοθήκης του σχολείου σας (Περισσότερες από μία επιλογές)

Χάρτες	
Λευκώματα	
Εγκυκλοπαίδειες	
Βοηθήματα σχολικών μαθημάτων	
Λεξικά	
Λογοτεχνικά βιβλία	
Ποίηση	
CDs	
DVDs	
Ηλεκτρονικά βιβλία (eBooks)	

Γ Ενότητα

10. Κατά την άποψή σας οι μαθητές επισκέπτονται τη σχολική βιβλιοθήκη

	Πολύ συχνά	Συχνά	Σπάνια	Καθόλου
για να δανειστούν βιβλία				
για να αναζητήσουν υλικό για την εκπόνηση των εργασιών τους				
με υπόδειξη των εκπαιδευτικών για να αναζητήσουν υλικό για τις εργασίες τους				
για να μελετήσουν τα μαθήματά τους στα διαλείμματα πριν τη διδασκαλία				
για να μελετήσουν τα μαθήματά τους μετά τη λειτουργία του σχολείου				

11. Κατά την άποψή σας οι μαθητές στη σχολική βιβλιοθήκη

	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Ελάχιστα
εμπλουτίζουν τις ιδέες τους				
βελτιώνουν τα επιχειρήματά τους				
αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα				
κατανοούν σε βάθος διάφορα ζητήματα				

12. Κατά την άποψη σας οι μαθητές που κάνουν χρήση των υπηρεσιών της ΣχΒ καταφέρνουν

	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Ελάχιστα
καλύτερες επιδόσεις στις γραπτές δοκιμασίες				
καλύτερες προφορικές επιδόσεις				
να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιο τους				
να βελτιώσουν την ορθογραφία τους				
να παρουσιάσουν καλύτερα τις εργασίες τους				

13. Κατά τη γνώμη σας η σχολική βιβλιοθήκη δημιουργεί ευκαιρίες στους μαθητές

	Πολύ Συχνά	Συχνά	Ελάχιστα	Καθόλου
να συμμετέχουν σε λέσχες ανάγνωσης				
να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις - αφιερώματα π.χ. συγγραφέων, ποιητών κ.ά.				
να συμμετέχουν σε συνεργατικές δραστηριότητες (π.χ. εκπαιδευτικά προγράμματα)				
να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών σε έντυπο υλικό ή το διαδίκτυο				

14. Ο χώρος της σχολικής βιβλιοθήκης κατά τη γνώμη σας

	Πολύ Συχνά	Συχνά	Ελάχιστα	Καθόλου
προωθεί και υποστηρίζει την ανάγνωση για ευχαρίστηση (φιλιαναγνωσία)				

Ενότητα Δ

15. Κατά την άποψη σας η σχολική βιβλιοθήκη βοηθά τον μαθητή

	Βοηθάει πάρα πολύ	Βοηθάει πολύ	Βοηθάει αρκετά	Βοηθάει λίγο
να αναζητήσει πληροφορίες σε ποικίλες πληροφοριακές πηγές (βιβλία, cds, websites, ιστοσελίδες)				
να εντοπίσει την κατάλληλη πληροφορία				

16. Κατά την άποψη σας η σχολική βιβλιοθήκη βοηθά τον μαθητή

	Βοηθάει πάρα πολύ	Βοηθάει πολύ	Βοηθάει αρκετά	Βοηθάει λίγο
να αξιολογήσει τις πληροφοριακές πηγές				
να χρησιμοποιήσει την πληροφορία που βρίσκει				

17. Κατά τη γνώμη σας οι μαθητές όταν κάνουν χρήση της πληροφορίας σε μία εργασία

	Πολύ Συχνά	Συχνά	Ελάχιστα	Καθόλου
αντιγράφουν αυτούσιες τις πληροφορίες που βρίσκουν				
αρχικά μελετούν τις πληροφορίες και μετά τις χρησιμοποιούν δημιουργικά				
γνωρίζουν ότι υπάρχουν πνευματικά δικαιώματα				
αναφέρουν το όνομα του δημιουργού ή την πηγή της πληροφορίας στην εργασία τους				

Ενότητα Ε'

18. Για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις επιλέξτε την συνθήκη που αποτυπώνει την κατάσταση στο σχολείο σας

	Συμβαίνει πολύ συχνά	Συμβαίνει συχνά	Συμβαίνει σπάνια	Δεν συμβαίνει αλλά θα έπρεπε να συμβαίνει
Ο εκπαιδευτικός αναζητά υλικό στη σχολική βιβλιοθήκη της μονάδας που υπηρετεί, ώστε να σχεδιάσει ένα μάθημα				
Η σχολική βιβλιοθήκη παρέχει βιβλία και άλλο έντυπο υλικό για την υποστήριξη όλων των μαθημάτων				
Η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει ηλεκτρονικές συσκευές π.χ. iPads, ηλεκτρονικά βιβλία κ. ά. για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας				
Η σχολική βιβλιοθήκη παρέχει βιβλία – τεκμήρια και άλλο έντυπο υλικό για χρήση την ώρα της διδασκαλίας στην τάξη				
Η σχολική βιβλιοθήκη παρέχει ηλεκτρονικό υλικό π.χ. eBooks, CDs, DVD κ.ά. για				

χρήση την ώρα της διδασκαλίας στην τάξη				
Η σχολική βιβλιοθήκη παρέχει τεχνική υποστήριξη στον εκπαιδευτικό για εκτύπωση ή φωτοτύπηση υλικού για χρήση την ώρα του μαθήματος				
Η σχολική βιβλιοθήκη βοηθά τον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει ένα ερευνητικό μάθημα με τη χρήση εργαλείων του διαδικτύου (wikipedia, google apps, Youtube κ.ά)				
Η σχολική βιβλιοθήκη βοηθά τον εκπαιδευτικό να χρησιμοποιήσει εκπαιδευτικές πλατφόρμες στη διδασκαλία (π.χ. φωτόδεντρο κ.α.)				